

EL MIRALL

Març 1989

núm. 26

250 ptes.

Ordenació del Territori
La desindustrialització / Història del Còmic
Entrevista: Pere Carlos

"SA NOSTRA" FA 106 ANYS QUE ÉS A LES BALEARS

A LES BALEARS, NO TAN SOLS LES OLIVERES SÓN CENTENÀRIES

Amb unes arrels quasi tan sòlides com les oliveres centenàries que poblen la geografia de les illes, la Caixa de Balears, "Sa Nostra", fa més de 100 anys que és a les Balears. Les seves ramificacions arriben en pràcticament a tots els nostres pobles i viles, transmetent amb el seu treball i la seva dedicació aquesta profunda essència balear que és l'orgull de la nostra gent i l'autèntica raó de ser d'una Caixa d'Estalvis centenària. Una Caixa d'Estalvis nascuda aquí, però sobretot, feta a la mida dels homes i les dones de la nostra terra.

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

EL MIRALL

Revista mensual
Març - 1989 núm. 26
ANY III

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
07080 - Palma (Mallorca)
Telèfons (971)-72.32.99 / 72.59.37
Telefax (971) 71.93.85

Delegació a Barcelona:
c/ Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
c/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Rosa M. Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Miquel Company i Florit
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon i Riutort
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Andreu Ramis i Puigròs
Pere Rosselló i Bover
Gabriel Seguí Trobat
Gaspar Valero i Martí

**Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors.**

Coberta:
Juli Ramis, «Pensées». Litografia damunt
paper Arches, del fons d'art de l'OCB.

Fotos:
EL DIA i arxiu EL MIRALL

Producció, administració i publicitat:
c/ Imprenta, 1 - Pral. 2ª Tel. 72 32 99
07001 - Palma (Mallorca)

Fotocomposició:
«El Mirall»

Impressió:
Interior: OMNI S.A.
Gremi Ferrers, 42
Polígon de Son Castelló - Palma
Coberta: Xisco Arts Gràfiques
c/ del Baix Riera 1.A - Palma

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Pàg. 4	Josep Moll Marquès: Consells Insulars: Les tres «Maries» de l'Autonomia	POLÍTICA
Pàg. 9	Joan Mayol: Cabrera «Again»	CRÒNIQUES INGENÜES
Pàg. 10	Autogovern Ple, ara	
Pàg. 11	Antoni Nadal: Entrevista a Pere Carlos, tresorer de l'obra Cultural Balear	NOTÍCIA
Pàg. 11	Gulem Daviu Vich: Cabrera Objectora	L'ULL DE VELLUT
Pàg. 14	Miquel A. Llauger i Llull: La política territorial	ORDENACIÓ DEL TERRITORI
Pàg. 15	Mariano Socías i Morell: La llei d'ordenació territorial de les Illes Balears	
Pàg. 17	Angel García de Jalón Lastra: El Pla General de Palma de 1985: impressions sobre la seva majoria d'edat	
Pàg. 19	Miquel Coca i Payeras: Es Trenc: una sentència preocupant	
Pàg. 21	Aina Llauger R./Macià Blázquez Salom: Els ports Nàutics, uns criteris d'especulació	
Pàg. 24	Miquel Àngel March: La darrera plaga de camps de golf	
Pàg. 26	Cosme Agulló: Mostra toponímia del litoral de les pitiüses (III)	TOPONÍMIA
Pàg. 31	Miquel Alenyar: La desindustrialització avançada	ECONOMIA
Pàg. 31	Pere Font: Bruixots i d'altres herbes	GUAL PERMANENT
Pàg. 33	Pere Mascaró: Treballadors dividits i estratègies de creixement	
Pàg. 35	Antoni Marimon Riutort: Programació didàctica de la història niversa a través del còmic (I)	EDUCACIÓ
Pàg. 37	A.I.R.E.: Setmanes de renovació educativa	
Pàg. 38	Jaume Torres i Estradé: L'art vital i compromès de Nils Burwitz	ART
Pàg. 40	Miquel Ferrà i Martorell: Colom: la figura més polèmica de la història (2)	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA
Pàg. 41	Rafael Alemany: Un nou trenc d'Alba a la universitat d'Alcant	PAÍS VALENCIA
Pàg. 41	Antoni Ginard: Rushdie	LA MOGUDA PLANETÀRIA
Pàg. 43	Maribel Acázar/Aina Arguimbau: L'animació sociocultural i la participació social	PROCESSOS SÒCIO CULTURALS
Pàg. 45	Jaume Llabrés Mulet: Ca l'Indiano, paisatge incert	PATRIMONI
Pàg. 46	Pere Llofriu: Els Col·laboradors «gratis et amore»: entre la vanitat i el massoquisme	A CONTRAROSCA
Pàg. 47	Rafel Crespi: Assignatura pendent	HIPOTECA DE CABÒRIES
Pàg. 48	Mestre Tomeu: El sexe!	EL MEU AMARCORD
Pàg. 49	Damià Pons i Pons: La narrativa de Miquel Rayó	LITERATURA
Pàg. 51	Pere Rosselló Bover: La poesia de Jaume Santandreu	POESIA
Pàg. 53	A.R.: Dos llibres sobre oficis tradicionals	LLIBRES
Pàg. 54	Jean Genet	
Pàg. 55	A.R.: Sobre el blau penyal	
Pàg. 55	J. Lladó: Cançons populars mallorquines	
Pàg. 56	Biel Mesquida: Carrousel de Llibres	

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5102891096

CONSELLS INSULARS: LES TRES "MARIES" DE L'AUTONOMIA

JOSEP MOLL MARQUÈS

La manca de clarificació del paper que han de jugar els Consells Insulars dins l'estructura institucional de la nostra Comunitat Autònoma els ha condemnat fins ara a la més absoluta ineficàcia. Supeditat un d'ells, el de Mallorca, a la política del Govern Cañellas, en una perversió total del principi de subsidiarietat que sempre ha predicat AP i que ara l'ha reconvertit en una pràctica segons la qual tot allò que pot fer el Govern autònom no ho faci el Consell Insular de Mallorca. Presoner un altre, el de Menorca, de la insuperable contradicció entre la voluntat política de governar i la realitat legal que l'obliga a gestionar com a simple òrgan d'administració local. Enfonsat el tercer, el d'Eivissa i Formentera, tant per la incompetència gestora de la majoria conservadora com per la seva megalomania cantonalista, i valgui la paradoxa.

Absolutament desinteressat el Govern Cañellas en donar una solució política a la problemàtica que permeti definir les competències dels Consells Insulars amb la precisió necessària perquè puguin assumir d'una vegada les que hagin de tenir, siguin moltes o poques, i exercir-les amb eficàcia: Vet aci les quatre fites que delimiten el marc dins el qual els Consells Insulars malavetgen per desfer el nus gordià que els manté fermats a l'espiral que, ara per ara, els duu inexorablement de la ineficàcia cap al desencís, dels desencís cap al desprestigi, i del desprestigi cap a la pèrdua de justificació de la seva existència. Mentrestant, els tres Consells Insulars són la imatge viva i deplorable no ja de l'assignatura pendent de la nostra autonomia, sinó de les tres "Maries" del curs accelerat de maduració política i social que hauria d'haver suposat per al nostre poble la implantació, consolidació i desplegament institucional de l'autogovern de les Illes Balears.

Sembla que la imminent aprovació d'una Llei de Consells Insulars hauria de posar fi a la situació d'indefi-

nició en què es troben els Consells. No serà així, com ho demostren les valoracions que s'han fet d'aquesta Llei, que van des de la francament pessimista que diu que no serveix per res fins a la cínicament optimista que diu que és molt bona perquè tant permet fer una cosa com la contrària. El resultat pràctic que això suposa me sembla evident: La Llei que s'aprovarà no resol la problemàtica d'unes institucions que no sols havien de potenciar l'autonomia, l'autogovern i la personalitat de cada illa, sinó que també havien de resoldre un contenciós històric certament més fictici que real, però potser per això mateix d'una gran virtualitat sociològica i psicològica, i per tant política: l'abolició del centralisme de Mallorca sobre les illes menors.

En efecte, s'ha de recordar que aquesta era la gran acusació que des de les illes menors es feia a l'antiga Diputació Provincial. Sens dubte és ben cert que aqueixa institució feia casi tota la seva gestió i inversió a Mallorca, deixant de banda les altres illes. Però no cal oblidar un fet fonamental i decisiu: La Diputació va ésser sempre

un instrument al servei del caciquisme i la dictadura, i per tant, acabats un i altra, el seu funcionament hauria canviat en el sentit positiu que va canviar el seu primer successor, el Consell General Interinsular.

Que va ésser instrument caciquil es demostra pel fet que, integrada per batles, cada un dels seus membres, els "Diputados provinciales", no tenien més objectiu que aconseguir que del pressupost de la Diputació es desviàs la major quantitat possible al seu respectiu municipi. I és clar, ajudats pel President, que sempre era mallorquí, i per tant, dins la mentalitat caciquil, jutge i part, els Diputats-batles mallorquins sempre se'n duïen les tallades més grosses, i moltes vegades, quan els de Menorca i Eivissa arribaven, el pastís ja estava tot repartit i no hi quedaven més que les miques, i gràcies.

Que la Diputació era també instrument de la dictadura no necessita més explicació, perquè ho eren totes les institucions de l'Estat franquista. Però en aquest cas, la impossibilitat de debatre aquesta situació per tal de posar-hi remei i la necessitat de tancar el puny dins la butxaca i embeinar-se la indignació varen tenir un doble efecte que encara ara patim: una territorialització dels greuges, insularitzant-los, i una atribució de culpa als mallorquins, sense matisar, que això és molta feina. I la conseqüència lògica de que "tots els mallorquins són dolents i no tenen altra idea que fer-nos la punyeta", és la convicció que "tot menorquí o eivissenc condret té l'obligació de combatre els mallorquins i, si pot, tornar-los les dolenties que ens han fet".

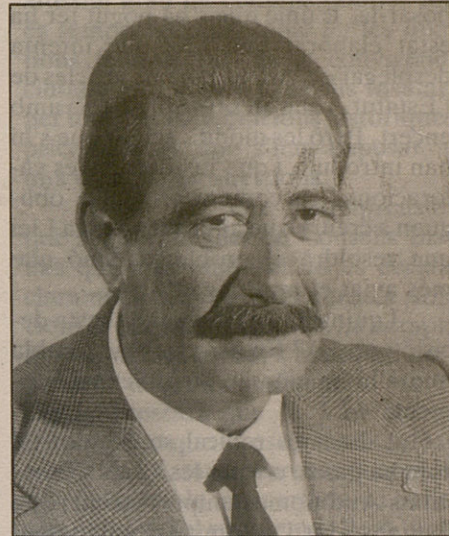
Llevant la punta d'exageració

Joan Verger, President del Consell Insular de Mallorca.

Tirso Pons, President del Consell Insular de Menorca.

Antoni Marí, President del Consell Insular de Eivissa i Formentera.

que algú pugui veure en aquest plantejament, aquest ha estat el fonament "ideològic" damunt del qual es va bastir la demagògica argumentació de la dreta menorquina, i sobretot eivissenca, a l'hora de discutir tota la temàtica de relacions entre les illes. Una demagògia que, lamentablement, va impressionar també l'esquerra, que va arribar a creure que no apuntar-se a aquest carro havia de tenir com a conseqüència indefugible la més absoluta derrota electoral. En el cas del socialistes, va ésser possible debatre prou el tema com per arribar internament a la seva racionalització, encara que ni a Menorca ni a Eivissa no acaben de creure que no es produís el càstig electoral. Però dins l'esquerra nacionalista, tancada dins cada una de les illes, aquest debat no va ésser possible, i encara que la seva visió d'esquerres els deia que el plantejament insularista era absurd, el canvi d'actitud no es va produir fins que els resultats electorals varen demostrar que el temut càstig dels ciutadans era inexistent.

Dins aquell ambient gairebé d'hostilitat cap a Mallorca, però, es va haver de redactar primer el mateix Estatut, i més tard la Llei Electoral. I per això va ésser tan laboriós i es va retardar tant, amb tots els perjudicis que això ha causat als nostres pobles, el procés d'elaboració i aprovació de la nostra Carta Magna. No és ara el moment per fer memòria d'aquelles jornades, però als efectes de la consideració del paper dels Consells Insulars s'ha de tenir en compte que l'Estatut

d'Autonomia es va haver de redactar consensuadament amb una dreta afeerrissadament insularista. Com que, a més, estava fragmentada en la seva implantació per illes, era necessari negociar amb la dreta menorquina d'UCD, encapçalada per Francesc Tutzó i manipulada entre bastidors per Mateu Seguí, i amb AP, que si bé a nivell global era un partit marginal, a Eivissa comandava a través de Cosme Vidal com a instrument de qui realment la inspirava, dirigia i controlava, que era Abel Matutes.

El resultat, i amb prou feines, va ésser un Estatut que, a l'hora de definir el paper i la funció dels Consells Insulars dins l'entramat institucional de la comunitat Autònoma, es va refugiar en una total ambigüïtat. Enlloc no es defineix clarament el caràcter dels Consells Insulars: No es diu que siguin òrgans d'administració local, com ho era la Diputació Provincial de la qual són successors, però tampoc no es diu enlloc que siguin institucions bàsiques de la Comunitat Autònoma, com després s'ha anat dient a tort i a dret. I és clar que ho són, però no més que els Ajuntaments, excepte pel fet que a l'Estatut tenen dedicat un capítol que deixa les portes obertes a totes

• La imminent aprovació d'una Llei de Consells Insulars hauria de posar fi a la situació d'indefinió en què es troben els Consells

les possibilitats. Certament, aquest capítol correspon al Títol III de l'Estatut, que parla de les institucions de la CA. Però l'article 18.1 d'aquest Títol diu que "l'organització institucional autònoma serà integrada pel Parlament, pel Govern i pel President de la Comunitat Autònoma", amb exclusió explícita dels Consells Insulars, als quals només es fa la concessió de mencionar-los en el paràgraf segon del mateix article, que parla ambigüament de que "correspondran als Consells Insulars el govern i l'administració" de les illes que componen el seu àmbit jurisdiccional.

Si a tot això hi afegim que AP, que per aquelles saons era rabiosament insularista, es va tornar centralista des del mateix moment que va assumir el govern de la CA, no ens ha de sorprendre que la situació actual respecte dels Consells Insulars sigui que no se sap ben bé què fer-ne, com va denunciar amb molt d'encert un periodista de dretes, i que un destacat polític aliancista comentàs irònicament, quan es va acabar el debat de la Llei de Consells Insulars en ponència, si no seria bo posar-li una disposició final que digués que "aquesta Llei quedarà derogada el mateix dia de la seva publicació en el BOCAIB". Dit d'altra manera: El caràcter, el paper i la funció que han de tenir els Consells Insulars dins la CA queda sense definir, perquè només es podran definir a través d'una decisió política clara i valenta. I fins ara, tal decisió ningú no s'atreveix a prendre-la, ni tan sols a pro-

posar-la. L'únic que s'ha pogut fer ha estat elaborar una Llei que intenta desplegar els corresponents articles de l'Estatut, i que en principi ho feia amb encert. Però les modificacions que s'hi han introduït, i que justifiquen les valoracions i els comentaris citats, obliguen a creure que aquesta no és la Llei que resoldrà el problema, sinó que més aviat el perllongarà.

I quina hauria d'esser aquesta decisió política? En principi, me sembla que n'hi ha cinc de possibles teòrica-ment:

1.-La més radical seria que, tal com ha passat a totes les altres Comunitats Autònomes uniprovincials, que han absorbit i assumit les competèn-

• **L'Estatut, a l'hora de definir el paper i la funció dels Consells Insulars dins l'entramat institucional de la Comunitat Autònoma, es va refugiar en una total ambigüitat**

cies i els pressupostos de la respectiva Diputació provincial, també aquí la nostra Comunitat Autònoma absorbís els Consells Insulars com a successors que són de la Diputació. Com és natural, aquesta proposta no hi ha ningú que s'atrevesqui ni tan sols a pronunciar-la, encara que puc assegurar que cada vegada són més els polítics de tots els partits que entenen que seria la millor solució, i fins i tot ho reconeixen en privat quan estan segurs que ningú no els escolta. Tenen una bona excusa per no fer-ho, i és que els Consells Insulars estan recollits explícita-

ment a la Constitució Espanyola, i per tant la seva desaparició no és possible sense una modificació constitucional. De tota manera, no hi és demés recordar que la Constitució parla dels Consells no com a òrgans polítics, sinó únicament administratius, dins el Capítol II del Títol VIII, dedicat a les províncies i a l'administració local. Però la seva sola menció ja fa impossible proposar de suprimir-los i permet la postura còmoda de no haver de plantejar aquesta possibilitat.

2.-La segona solució, igualment radical i igualment impossible des del punt de vista constitucional, és en canvi obertament plantejada per gent de la dreta més cantonalista, com En Cosme Vidal, que el mes de setembre de 1986, essent President del Consell Insular d'Eivissa i Formentera i portaveu del Grup Popular en el Parlament, ja declarava que volia una federació d'illes, encara que fos necessari modificar l'Estatut. Oblidava que s'hauria de modificar no sols l'Estatut, sinó també la Constitució, i a més en dos punts: L'article 143, que especifica que són les províncies, i no, per tant, les illes, les que es podran constituir en comunitats Autònomes; i l'article 145, que en prohibeix la federació. Però, en fi: Teòricament es pot contemplar, i Cosme Vidal i altres polítics de dretes eivissencs ho fan, aquesta solució que suposa convertir en tres Comunitats Autònomes els Consells Insulars, i llavors federar-les o no. I jo estic convençut que si això fos possible, els conservadors eivissencs no voldrien federar-se amb ningú. Per altra banda, és clar que aquesta solució suposaria la creació d'una burocràcia absurda, excessiva i infinanzable per la petita comunitat a la qual hauria de servir.

Però això són menudències sense importància per qui es sent cridat a defensar els "grans principis"!

3.-Una altra possibilitat és la de reconèixer als Consells el caràcter de simples òrgans d'administració local. Això els permetria exercir, amb l'eficàcia normal a totes les Diputacions democràtiques, les funcions i competències que els són pròpies, sense anar a cercar Na Maria per la cuina de les competències autonòmiques. Serien Diputacions insulars, exercirien correctament les funcions que ara, en bona part, negligeixen, i es mantindrien dins el marc estricte en què els col·loca l'Estatut i sobretot la Constitució. És a dir: Seguirien essent el que

• **El caràcter, el paper i la funció que han de tenir els Consells Insulars dins la CA queda sense definir, perquè només es podran definir a través d'una decisió política clara i valenta**

són ara, però sense complexos d'inferioritat. Aquesta és l'actitud que ja defensava, amb molt d'encert i valentia, el company Tirs Pons el mes d'octubre de 1985, encara en plena eufòria insularista de tots els altres partits menorsquins, que es varen pronunciar en contra de la tesi del President del Consell Insular de Menorca, encara que sense aportar ni un sol argument. Senzillament digueren que "els Consells no es poden reduir a simples Diputacions", i amb aquest so l'enterraren. De passada, enterraven també els Consells dins la inoperància, però això no importa.

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

«Los Geranios»

Tel. 72 19 31

07002 PALMA DE MALLORCA

"Tenim cuinera pagesa. És dona d'edat.
Només li agrada sa netedat i els seus cuinats fan enveja"

Carrer Parellades, 15 - baixos - Tel. 72 46 63 - Palma 07003
CUINA OBERTA DE LES 8 A LES 17 H.

4.-Una altra possibilitat consisteix a aplicar fins a les seves darreres conseqüències l'article 39 de l'Estatut, que diu que "els Consells Insulars, a més de les competències que els corresponguin com a corporacions locals, tendran la facultat d'assumir dins el seu àmbit territorial la funció executiva i la gestió, en la mesura en què la Comunitat Autònoma assumirà competències sobre aquestes, d'acord amb aquest Estatut, en les matèries següents". I aquí segueix una llista de totes les competències que podrà assumir la CA, des de la de fixar la denominació oficial dels municipis fins a l'ensenyament i la Seguretat Social. Aquesta és la solució que, com a mal menor i "resignadament", propugnen els insularistes a ultrança. El motiu és evident: Una assumpció de totes aquestes competències per part dels Consells convertiria de fet la nostra CA en una federació de tres Comunitats Autònomes insulars i buidaria totalment de contingut les institucions actuals. En una perversió absoluta de la voluntat dels constituents, que volien una institució suprainsular responsable i forta, convertiríem el Govern autònom en un simple òrgan paràsit i com a màxim representatiu, però sense cap funció concreta, i el Parlament es veuria impossibilitat d'exercir una de les seves funcions essencials, que és el control del poder executiu, perquè la funció executiva hauria estat traslladada a unes institucions, els Consells Insulars, que no responen de la seva gestió davant del Parlament. Però tot això, un cop més, no són més que minúcies intrascendents per als aferrissats defensors de la irracionalitat elevada a la categoria de criteri polític fonamental.

5.-Finalment, hi ha una darrera solució possible, que és la que exigeix el màxim consens polític. Consistiria en constatar unànimement això: "Efectivament, l'article 39 de l'Estatut diu que els Consells Insulars tendran la facultat d'assumir la funció executiva i la gestió de totes aquestes competències. Però nosaltres, totes les forces polítiques representatives del poble de les nostres illes, constatarem i acordam unànimement que, en ares de la racionalitat política i de la major eficàcia en el servei als ciutadans, només assumiran les següents". I aquí vendria una relació molt més breu de competències, que compren-

dria no les que desitgen alguns polítics per figurar més, sinó les que resultats millor que fossin exercides pels Consells Insulars d'acord amb l'únic principi que hauria de condicionar aquest tipus de decisions, que és el d'assegurar la prestació dels serveis públics amb la màxima eficàcia per al ciutadà i amb la relació cost/benefici social millor possible. Si és que n'hi ha alguna, perquè en realitat el que les anomenades illes menors necessiten, dins d'aquests paràmetres d'eficàcia i mínim cost en la prestació del servei, és una autèntica i eficaçment gestionada descentralització administrativa.

Qualsevol d'aquestes cinc solucions té pros i contres; unes són millors que les altres, i sobretot més fàcilment aplicables, però totes són defensables teòricament i argumentables. Potser n'hi pot haver també alguna altra. Però en tot cas, la Llei que vulgui regular d'una manera satisfactòria i definitiva els Consells Insulars hauria d'optar decididament per una d'aquestes solucions, que comportaria un

altíssim grau de consens polític, com és sempre indispensable en les qüestions fonamentals de la convivència ciutadana. I la dels Consells Insulars, per totes les connotacions històriques i psicològiques que s'han exposat, és una d'aquestes qüestions.

Doncs bé: Per incompreensible que sembli, la Llei de Consells Insulars que s'ha elaborat no es decanta clarament per cap d'aquestes solucions, i per tant ni tan sols ha comptat amb el mínim consens necessari per a garantir la seva consistència. Hauria estat necessari que la Llei rompés l'ambigüitat que va ésser inevitable introduir a l'Estatut, cercant el consens que fes possible una vertadera i definitiva solució del problema. Però no ho fa. Simplement es limita a regular (amb encert, això sí, i ja és gran mèrit) el procediment segons el qual els Consells podran assumir i exercir les competències de la Comunitat Autònoma.

A partir de la seva entrada en vigor, per tant, podrem assistir a un inacabable regateig entre els Consells

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manera
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramón Lluís	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanc
Maó	Catòlica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre
Palma	Biblos		

I als principals quioscos de Palma i de Mallorca

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ / CARTA ORDRE AL BANC

Sr./a. _____
 Adreça: _____
 C/ _____ Núm. _____ Pis _____
 Codi Postal _____ Població _____
 Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 2.800.- ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____
 Agència/Oficina _____
 Cte/Lta núm. _____

Signatura _____

• La decisió més radical seria, tal com ha passat a totes les altres Comunitats Autònomes uniprovincials, que la nostra Comunitat Autònoma absorbís els Consells Insulars com a successors que són de la Diputació

Insulars que vulguin assumir competències i el Govern autònom, que fins ara ha demostrat que no té cap gana ni cap intenció de transferir res. Cosa que tampoc no pot estranyar gaire, perquè són com un al.lot que li acaben de regalar unes sabates noves i li diuen que les ha de cedir immediatament al seu germà petit. Encara que no s'atrevesqui a dir-ho, està convençut que al germà les sabates li vendran grans, i sobretot, les vol dur ell. I com que no vol quedar descalç, el Govern, a través dels partits que li donen suport, ha comès una lleugeresa que no sols invalida la Llei de Consells Insulars, sinó que podria estructurar una CA insolidària i ingovernable. Aquesta lleugeresa ha consistit en renunciar al principi de la horitzontalitat, que havia estat acceptat pels Grups parlamentaris popular, socialista i regionalista, autors de la Proposició de Llei elaborada al final de la legislatura passada.

Segons aquest principi, les competències que es transferissin ho haviem d'esser necessàriament i simultàniament als tres Consells Insulars. La raó és clara: Si unes competències només es transfereixen a un Consell Insular o a dos, però no a tots tres, es

crearia una situació de desgavell administratiu i competencial, amb un Govern que, per exemple, seria responsable de les carreteres a Mallorca, però no a Menorca i Eivissa, o que a Menorca gestionaria l'àrea de relacions laborals, però no a Mallorca ni Eivissa, o qualsevol altra combinació que es vulgui imaginar, totes elles igualment absurdes, però igualment possibles segons la nova Llei.

Per tal d'evitar semblant disbarat, els tres Grups parlamentaris esmentats havien acordat que les competències serien transferides horitzontalment, és a dir, als tres Consells Insulars. D'aquesta manera, no sols s'evitava el descabell competencial, sinó que s'introduïa per via indirecta un cert element de racionalitat, per-

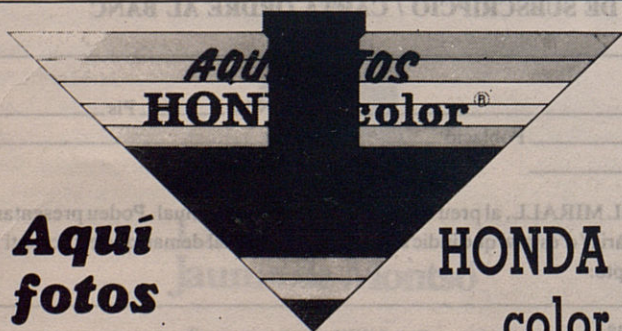
• Sembla evident que un sistema amb tres nivells competencials per a un mateix tipus d'institució no pot funcionar mai. Els Consells Insulars, a pesar de la nova Llei, seguiran essent les tres "Maries" de la nostra autonomia

què només es podrien transferir les competències que els tres Consells volguessin assumir. Ara, però, aquesta garantia ha quedat eliminada. Rompent el consens i el compromís contret en l'elaboració de la Proposició de Llei, els conservadors han cedit a les pressions dels cantonalistes eivissencs, i han introduït, amb el suport d'una Unió Mallorquina que sense En

• Una altra possibilitat és la de reconèixer als Consells el caràcter de simples òrgans d'administració local. És a dir: Seguirien essent el que són ara, però sense complexos d'inferioritat

Jeroni Albertí ha perdut el nord, una esmena a l'article 9 de la Proposició, que estableix la horitzontalitat en la transferència de competències. Tal com, amb el vot en contra dels socialistes, queda ara la Llei, la transferència s'hauria de fer simultàniament als tres Consells, però si un d'ells més tard hi vol renunciar, ho podrà fer i tornar la competència al Govern.

No fa falta massa imaginació per fer-se una idea del desgavell administratiu que tot això implica. La transferència ha de preveure els mecanismes d'adscripció dels mitjans econòmics necessaris per a exercir la competència. En cas que un Consell hi vulgui renunciar, s'haurà de fer el desglossament financer i retenir o tornar al Govern els diners que correspondrien a tal Consell per a la gestió que ara no haurà de fer. I tot això, que sens subte haurà de suposar el caos en una administració que fins ara s'ha demostrat tan ineficient com la del Govern Cañellas, al marge de la previsible evolució cap a una situació de desequilibri competencial entre els tres Consells. Sembla evident que un sistema amb tres nivells competencials per a un mateix tipus d'institució no pot funcionar mai. Els Consells Insulars, a pesar de la nova Llei, seguiran essent les tres "Maries" de la nostra autonomia. ■

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

**AGÈNCIA
IMMOBILIÀRIA
FERRER**

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assessoria jurídica pròpia)

**COMPRA, VENDA I LLOGUER DE
RÚSTIQUES, PISOS I XALETS**

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

Tant de bo no n'haguéssim de parlar pus. Però mentres n'hi hagi de tan vius, tan demòcrates i tan progressistes que ens hi obliguin, haurem de parlar-ne. Perquè, sobretot, no voldríem que ningú arribàs a dir, referit a Cabrera, aquella cèlebre frase del nostre president, "de tant parlar de cultura, arribarà a fer oi". Reconeixem que de Cabrera, ja n'hem parlat i n'hem escrit prou, Cabrera ha de ser per disfrutar-la, per sentir amb orgull que es conserva de debò i per conèixer i gaudir la seva natura. Però per a això, el llarg part del parc ha d'acabar, i encara necessita comares.

La darrera manifestació de Cabrera ha estat un èxit que ha superat els seus precedents. Amb la humilitat

● El Parc Nacional de Cabrera és irrenunciable i és, afortunadament, inevitable

que s'ha de posar a la primera persona del singular, jo mateix -que tenc alguna experiència en els recomptes de vertebrats- vaig intentar comptar els assitents, al Carrer de Sant Miquel, i vaig calcular que érem, allà, deu mil cinc-cents. Certament, molts fogiren prest de la Plaça Major (on la fosca i el sò no convidaven a romandre), però mai cap convocatòria que no comptàs amb el suport dels partits majoritaris, no havia assolit aquest nombre. La manifestació pel Parc Nacional de Cabrera ha estat la més gran de les que s'han celebrat a Palma per aquests temes, més gran que les del Trenc i La Dragonera i igualment important:

CABRERA, "AGAIN"

JOAN MAYOL

hem demostrat que Cabrera ja és nostra.

El Parc Nacional de Cabrera és irrenunciable i és, afortunadament, inevitable. Després de la manifestació, no es pot imaginar que el Parlament de les Illes Balears retiri de Madrid la proposició de llei que hi té presentada. No és tan inimaginable, ai!, que Madrid la rebutgi, però no ens manquen forces ni arguments per a tornar-hi.

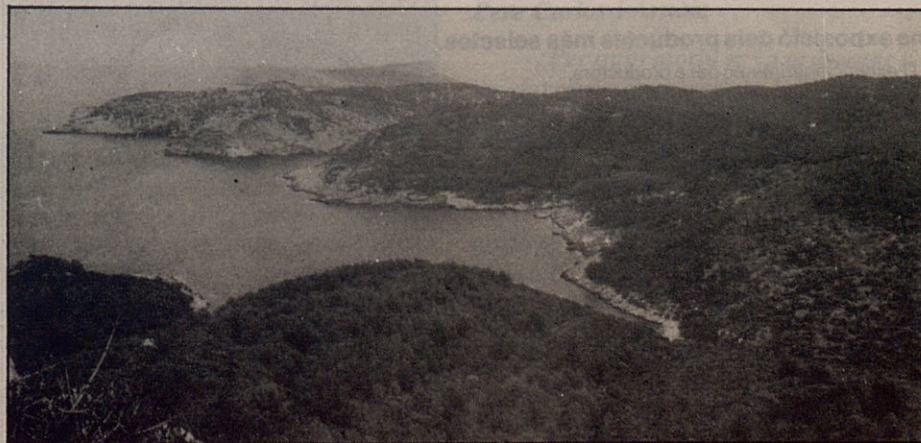
Fa uns mesos, vàrem preparar una "crònica ingènua" titulada "El 23 de febrer de Cabrera", quan el Parlament Balear va aprovar un ajornament "sine die" de la discussió de la Llei. La reconsideració de tan lamentable postura per part del PSOE ens va obligar a retirar l'article, però vist el remor d'armes que se sent contínuament amb aquest tema, cal recuperar els arguments. El famós conveni ho justifica: faria impossible una protecció seriosa i presentable de Cabrera. Si Cort signava aquest document, Cort signaria una renúncia vergonyosa en nom de tots els ciutadans a una part del terme municipal. La signatura del Govern tendria un significat ben

● El fet que les ordres i consignes s'acceptin voluntàriament erosiona tant la sobirania com la pura i simple imposició forçada

anàleg; ara, a Madrid (que de vegades demostren una certa pipella) han triat qui ho signaria en nom del Govern: D. Jeroni Saiz, conseller d'Obres Públiques. Fins i tot els més ingenus saben per què.

És sorprenent que n'hi hagi que no entenguin que era necessari reforçar el Parlament amb aquest acte: la voluntat del Parlament, diuen, és sobirana, i no s'hi han produït actes contraris a aquesta sobirania. Fan ganes de riure: mai, amb un vot realment sincer i lliure, la majoria dels diputats balears no hauria acceptat d'ajornar la discussió de la Llei. Mai, amb un vot realment sincer i lliure, la majoria dels diputats no podria renunciar al Parc Nacional de Cabrera. El fet que les ordres i consignes s'acceptin voluntàriament erosiona tant la sobirania com la pura i simple imposició forçada. La manifestació ha donat força als amics de Cabrera, fins i tot a aquells que no hi varen voler assistir.

Acabem amb una anècdota. Des de fa més de dos anys, invocant els drets que les lleis atorguen als parlamentaris, havíem demanat al Parlament els famosos estudis del CSIC. Primer, el Parlament va transmetre la petició a Defensa. No va haver-hi resposta (Defensa sols ha pensat en el Parlament per aturar la Llei de Cabrera). Quan Defensa proporcionà els estudis al Govern Cañellas, reiteràrem la petició, que tampoc ha fruitat (sols fa dos mesos, i naturalment, per fer les fotocòpies...) A la fi, per un camí atípic, el grup parlamentari PSM-EEM ha obtingut els documents. Ens hem permès el gust d'enviar-ne una còpia completa i de manera oficial al President de la Càmera. El silenci, el silenci interessat i culpable amb estudis pagats amb els impostos de tots els ciutadans, és una tergiversació òbvia. És evident que hi ha qui cerca, per Cabrera, el camí de la concòrdia i dels acords. I molt malament, per cert. ■

DECLARACIÓ INSTITUCIONAL DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

AUTOGOVERN PLE, ARA

Ja fa sis anys que entrà en vigor l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears. Transcorregut el termini de cinc anys que preveu la Constitució, és arribat el moment d'ampliar les competències per assolir l'autogovern ple que ens situï al mateix nivell competencial que Catalunya, Andalusia o Galícia. Això significarà assumir competències tan importants com l'Educació (som l'única comunitat autònoma amb llengua pròpia que encara no té aquesta vital competència), els Mitjans de Comunicació i altres.

L'assumpció d'aquestes noves competències, contribuirà sense cap dubte al fet que les illes Balears dei-

xin d'esser una "província"; serà un eina decisiva per aconseguir la necessària recuperació i normalització lingüística, cultural i nacional; i permetrà augmentar el protagonisme del nostre poble en l'àmbit de l'Estat Espanyol i de la Comunitat Europea.

La realitat del país no permet ajornar aquesta qüestió. L'ampliació de competències s'ha de fer ARA mitjançant la via que la constitució assenyalava com a ordinària: la REFORMA de l'ESTATUT (la tramitació de la qual ha iniciat el Parlament Balear).

Aquesta REFORMA ens permetrà assumir més aviat i amb més intensitat el nivell d'autogovern que

necessitam. I la consecució d'un Estatut d'Autonomia pactat amb l'Estat, no atorgat com el que tenim.

Aprofitant aquesta REFORMA, es podrien modificar determinats aspectes organitzatius de l'Estatut que s'han manifestat aquests anys com a veritables traves al funcionament de les institucions de la nostra Comunitat Autònoma i que són conseqüència de la tendència uniformitzadora iniciada, a nivell estatal, amb els acords autonòmics de 1981, clixé amb el qual es va redactar l'Estatut que tenim i que ara s'ha de reformar.

L'Obra Cultural Balear demana a les institucions, les entitats i els ciutadans de les Illes Balears que donin suport de manera activa a la iniciativa del Parlament de les Illes Balears de reformar l'Estatut per ampliar les competències fins al màxim d'autogovern. ■

Palma, 1 març 1989.

89 AGROALIMENTÀRIA MOSTRA BALEAR D'ALIMENTACIÓ

Del 7 al 9 d'abril

PALMA DE MALLORCA
RECINTE FIRAL POLÍGON DE LLEVANT

Una exposició dels productes més selectes.

D'excel·lent interès per a productors, industrials, comerciants, detallistes, distribuïdors i consumidors.

Els nostres millors vins,
els nostres formatges més exquisits,
els deliciosos embotits i sobrassades,
la indústria de l'ametlla...
la millor selecció del sector de l'Alimentació
de les nostres illes serà present
en aquesta incomparable Mostra.

Vos esperam, del 7 al 9 d'abril,
al RECINTE FIRAL D'IFEBAL

GOVERN BALEAR
Conselleria de Comerç i Indústria

L'ULL DE VELLUT

CABRERA OBJECTORA

GUIEM DAVIU VICH

Tenim, com a illencs i illenques, dret a la nostra pròpia imatge de cinc illes (endemés d'illots i illotons) i sempre, de petits, diguérem que eren i érem cinc, i sa petita Cabrera (l'altra petita ja sabeu que és Dragonera, com canta na Maria del Mar).

Idò ara, a la nostra petita, el poble i fins i tot el Parlament de les Illes (i diuen els tractats de política constitucional que representa el poble) la volen convertir en parc natural marítim i terrestre. Parc natural que compensi parcialment l'atac inflingit a la nostra terra per un "desenvolupisme" incontrolat. Ara que volíem recompondre la nostra imatge d'illes, encara no definitivament perdudes per l'amor a l'aire, a la mar, als arbres i a l'esguard de les nostre muntanyes que es retallen en fons de cel, i sobretot que volíem disfrutar-ho tots i totes i deixar-ho a les generacions noves; ara que Cabrera es convertia en símbol d'aquest redreçament i de moltes més coses que encara hem d'aconseguir, surt el Ministeri de Defensa (braç armat de l'estat, cada estat en té un) i s'oposa a abandonar Cabrera.

I jo sé que Cabrera no vol més la presència militar damunt ella, ni consent més maniobres (tant si el foc és real com si és irreal). Sap que és part d'uns nous valors, pregonats per tants de joves que ens presenten un nou futur renunciant a les armes, a fabricar-les, a manejar-les i a usar-les.

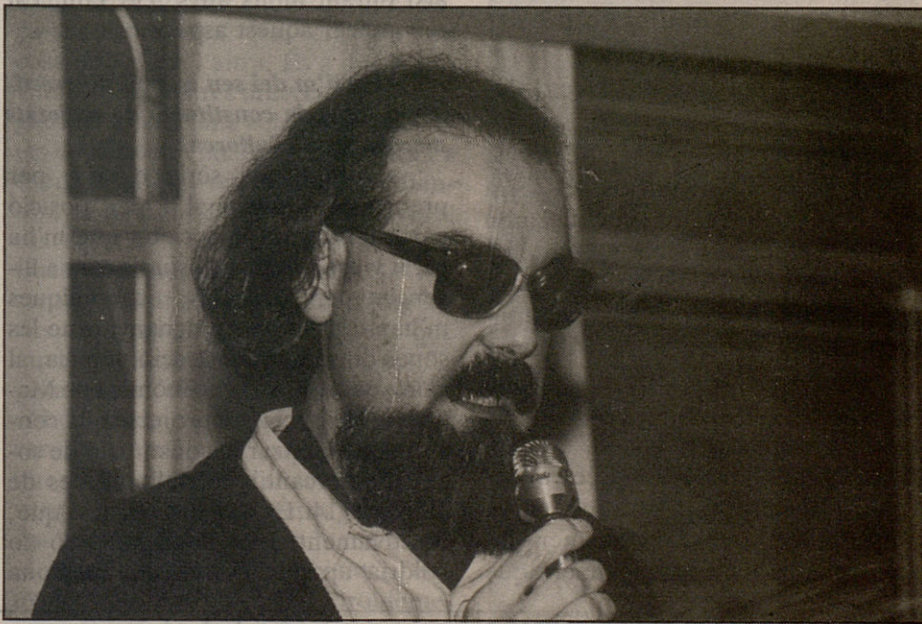
Cabrera s'ha fet una d'ells. No s'hi ha fet perquè els entesos diguin que estratègicament ja no interessa militarment. No, s'hi ha fet perquè el seu cor de blau, aire, cel i mar sempre havia estat així, apuntada a un nou futur.

Cabrera és insubmissa i objectora. ■

ENTREVISTA A PERE CARLOS, TRESORER DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

ANTONI NADAL

Pere Carlos va néixer l'any 1950 a Palma. És professor mercantil i llicenciat en ciències econòmiques. Actualment treballa en l'Administració local. Ha publicat en col.laboració diversos treballs de bibliografia mallorquina i el capítol d'història política i social del volum Cent anys d'història de les Balears (1982). Pere Carlos és, també, director de l'Obra Cultural Balear, exercint el càrrec de tresorer.

Pere Carlos i Arnàiz

-¿Per quin motiu es va presentar a les darreres eleccions de la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear?

-El motiu pel qual em vaig presentar com a tresorer de la candidatura de la Junta Directiva que es va elegir fa un any i uns mesos va esser que així m'ho va proposar qui anava com a president en aquella candidatura, en Miquel Alenyar. Em va dir que en aquella renovació estatutària que hi havia d'haver de la Junta Directiva s'hi tractava de confegir una candida-

tura que unificàs diversos sectors de la nostra societat, però que tenguessin una cosa en comú, que és la que defineix l'objectiu de l'Obra Cultural Balear: la defensa de la nostra personalitat cultural i lingüística. Aleshores, vaig valorar l'aportació que jo podria fer com a tresorer, d'acord amb allò que els Estatuts assenyalen que ha de fer el tresorer, i com a ciutadà normal i corrent en el si de l'Obra de cara a la consecució dels seus objectius; també vaig haver de tenir en compte la dispo-

nibilitat personal i de temps que hi pogués dedicar... I, en fi, em vaig engrescar per al període de quatre anys que, com a mínim, ha de cobrir la Junta actual.

-¿Com valora el seu pas per la presidència d'una associació de pares d'alumnes d'una escola mallorquina?

-Durant dos cursos, quasi tres, vaig esser president de l'associació de pares d'una escola mallorquina, o d'una escola integrada dins el conjunt de les escoles mallorquines, que, com tots sabem, persegueixen la normalització cultural i lingüística, dins la nostra escola, o dins l'escola de Mallorca, perquè potser convé matisar que això de dir "la nostra escola" pareix com si volgués dir que n'hi pot haver una

• Com a president d'una APA vaig poder palpar el problema que tenen al.lots que acaben l'EGB a escoles mallorquines per accedir al BUP o a la Formació Professional en català

altra, d'escola, i per a mi, a Mallorca, només hi pot haver una escola, com supòs que qualsevol altre país del món té la seva escola. Nosaltres, com a integrants d'una comunitat clarament definida lingüísticament i culturalment a través del temps, hem de tenir l'escola que ens correspon, encara que per diverses circumstàncies avui dia encara l'haguem de reivindicar. Reprenent el fil, la valoració que em demanes és positiva en tant que em va donar a conèixer el funcionament intern d'una escola i un moviment que

en aquell moment naixia i que ara ja s'està consolidant, com és el de les escoles mallorquines. Com a experiència personal, més que res és això: sentir-te membre d'un dels estaments que componen qualsevol escola, el dels pares, poder participar d'una manera més directa durant un període de temps en la gestió dels recursos interns de l'escola i al mateix temps poder aportar, modestament, la visió de l'escola de la qual vaig esser president de l'APA al moviment de les escoles mallorquines.

Ara bé, per la meua experiència com a president d'una APA vaig poder palpar el problema que tenen al.lots que acaben l'EGB a escoles mallorquines per accedir al BUP o a la Formació Professional en català. Això, avui encara passa i crec que, donada l'actitud del Ministeri d'Educació i Ciència i la nostra "incompetència" en aquesta matèria, continuarem així durant molts anys. Per tant, cal reivindicar aquest aspecte.

-Parli'm del seu treball d'investigació sobre la constitució de societats mercantils a Mallorca.

-Durant una sèrie d'anys, per preocupació personal i per posició personal davant la societat que m'ha tocat viure, els meus estudis com a llicenciat en ciències econòmiques m'han duit, a part de guanyar-me les sopes dins l'Administració pública, al camp de la història econòmica de Mallorca. He iniciat un projecte que consisteix a analitzar la constitució de societats mercantils a Mallorca des de 1868 a 1914. És una investigació que, efectivament, tenc iniciada, però no voldria aparèixer com una persona

• He iniciat un projecte que consisteix a analitzar la constitució de societats mercantils a Mallorca des de 1868 a 1914

avesada a investigar en el camp de la història econòmica a Mallorca, perquè en tot cas, el dia que surti a la llum aquesta publicació, serà la primera que hauré pogut fer. Tenc recollida la informació primera per poder acostarme a aquest tema. En concret, he buidat el Registre Mercantil de les Balears, allà on consten, o hi han de constar per imperatiu legal, totes les constitucions de societats mercantils des de, com a mínim, el 1830, que va ser el primer any que hi va haver el Codi de Comerç, i ja obligatòriament des del 1885. Aquesta font ens proporciona dades sobre persones constituents de societats mercantils, capitals socials que aquestes societats mercantils es fixaven per iniciar les societats, objectius socials que es proposaven aconseguir, és a dir, societats de crèdits, industrials, comercials, etc. L'interès de la investigació està en l'ús de la variable de les societats mercantils com un índex més dels que existeixen dins la història econòmica per valorar la conjuntura econòmica que hagi pogut succeir a Mallorca entre les dades que he esmentat abans, des de la revolució liberal, amb la liberalització o desaparició de les traves legals que hi havia fins aleshores per poder constituir les societats mercantils, fins al 1914: un període que consider important dins la nostra història, no solament econòmica, sinó també general. Hi ha èpoques en què si un pot detectar una

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUI

**ES
REFUGI**

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

constituïó nombrosa de societats mercantils respecte a altres èpoques o a altres moments en el temps, en què aquesta constituïó de societats mercantils davalla, doncs aquest és un índex que cal conèixer i que pot fer estirar els fils cap a altres cantons de la investigació. És a dir, sempre cridarà l'atenció comprovar que en determinats moments del període cronològic en qüestió es funden moltes societats mercantils, maldament moltes d'elles no es posin en funcionament, perquè el fet és que es constitueixen i això vol dir que hi havia unes expectatives de negoci. Aleshores, fer aquesta seriació de la constituïó de societats mer-

● **L'acció política dels nostres representants polítics també ha d'anar encaminada a aconseguir qualsevol de les mesures o dels mitjans que ens predisposin per autogovernar-nos millor**

cantils no solament permetrà saber això, sinó que també es podrà conèixer quines eren les persones promotores i quina participació aportaven a l'hora de subscriure els capitals de les distintes societats. Per tant, el meu pot ser un treball que el dia que estigui acabat serveixi a qualsevol casta de científic interessat per les qüestions socials a Mallorca, perquè un dels subproductes, en el bon sentit de la paraula, que podrà sortir d'aquest treball serà una relació de persones que varen participar en la constituïó de societats mercantils, amb noms, llinatges, professions, llocs de naixement i llocs de veïnatge. Per exemple, fent una lectura creuada del llistat de persones amb el llistat d'electors que periòdicament sortien publicats en el *Butlletí Oficial de la Província* quan es vivien períodes electorals, pot permetre detectar, com a hipòtesi, l'existència o no de les èlites socials, polítiques i econòmiques, de la nostra societat. Tanmateix, avui, per diverses circumstàncies personals, la investigació que vaig començar està paralitzada, però no vull dir que prest o tard no puguem veure qualque fruit de la meua investigació.

-**Hi ha qui sosté que cal prioritzar la reivindicació econòmica per damunt**

● **Si el llenguatge és clar, si el llenguatge és directe, si el llenguatge no és ambivalent, el ciutadà mallorquí ho entén tot**

l'estrictament cultural en la lluita per l'autogovern. Vostè, què en pensa?

-Crec que és una falsa polèmica, si és que existeix, però en cas que hi hagi qualcú que afirmi que ja n'hi ha prou de reivindicació lingüística i cultural, i que cal reivindicar més aspectes de gestió dels nostres recursos econòmics per aconseguir les majors cotes d'autogovern possible, per a mi, torn a repetir-ho, és una falsa polèmica, en tant que neix com d'una fal·làcia: ¿com es pot separar, pens jo, la reivindicació cultural, la reivindicació lingüística, la reivindicació dels nostres drets històrics dins aquests terrenys, de l'assoliment d'unes majors competències que ens permetin gestionar més eficaçment els nostres recursos econòmics? No veig que una cosa impedeixi l'altra. És a dir, si reivindicar els nostres drets culturals volgués dir renunciar a voler ésser subjectes de la nostra història econòmica i a exercir l'autogovern econòmic, entendria la polèmica, però, en qualsevol cas, el fet de reivindicar un determinat tracte igualitari per part del Govern central referit als nostres drets lingüístics, amb igualtat de condicions que qualsevol altre dels pobles que configuren avui dia l'Estat espanyol, no vol dir haver de renunciar a reivindicar, paral·lelament, aquells mitjans que ens permetin exercir un autogovern ple dins tots els camps. ¿Que avui dia tenim plantejats problemes que afecten el nostre medi ambient?, ¿que avui dia tenim plantejats problemes que afecten la gestió de determinats sectors productius? Doncs l'acció política que duguin a cap els nostres representants que creuen sincerament en l'autogovern també ha d'anar encaminada a aconseguir qualsevol de les mesures o dels mitjans que ens predisposin per autogovernar-nos millor. No cal posar-se en lloc del ciutadà i fer argumentacions com "és que el ciutadà mallorquí entén més unes coses que unes altres". No, crec que si el llenguatge és clar, si el llenguatge és directe, si el llenguatge no és ambivalent, el ciutadà mallorquí ho entén tot. ■

DE NIT

QUINA VERGONYA DE LECTORS!

J. LLADÓ

Just cavallers asseguts a taula, els temes de conversa, freqüentment, se succeeixen durant llarga estona. És així com, enmig d'anècdotes culturals, d'històries polítiques i fins i tot esportives, emergeixen inevitablement les cròniques roses dels famosos.

Els ex-comensals assistents es demanaran com durant tants de dies l'atenció nacional pot girar entorn dels fets d'alguns personatges de la "jet". Però la indecència a criticar és, aquí, l'edició de revistes en poques hores exhaustiva i, en definitiva, la quantitat de lletra impresa que s'arriba a distribuir i a llegir en forma de revistes del cor. La immensa tirada d'exemplars setmanals permet perllongar i popularitzar aquestes qüestions i constatar, de fet, l'avidesa lectora de la nostra societat.

El que és cert és que el nombre de lectors del país està quasi estacionat. Escoles i altres centres de formació fan esforços per guanyar a pols nous addictees a la lectura, per interessar la gent pels que anomenem "literatura", per fer nous lectors. I és una lluita lenta i afanosa que no sempre aconsegueix superar o equiparar l'afecció per la imatge -per posar un cas- ni, en tot cas, robar-li temps. Gairebé es fa difícil poder suposar omplertes de lectura les hores d'oci dels ciutadans.

I s'acosta una vegada més el conegut "dia del llibre". Està bé que un dia a l'any es dediqui a aquesta commemoració!, de la mateixa manera que se celebra pseudo-ecològicament el "dia de l'arbre", "el dia de la no-violència i la pau" en una societat enfrontada i exposada als perills nuclears o "el dia de la dona treballadora".

I aquest dia es posa de moda comprar un llibre, i mirar-ne molts. Omplirem els carrers de bons missatges, de paper, de clavells i garlandes, de taules multicolors. Comprem llibres, llegim-los. Recomanem-los com es fa amb les bones pel·lícules, els restaurants i els viatges. Puguem els déus perquè l'autèntica literatura ens amari més freqüentment. Per ara, bé val un dia, el llibre! ■

ORDENACIÓ DEL TERRITORI

LA POLÍTICA TERRITORIAL

MIQUEL ÀNGEL LLAUGER I LLULL

L'Ordenació del Territori és, segons la Carta Europea que la defineix i explica, l'expressió espacial de la política econòmica, social, cultural i ecològica de la societat. També podríem definir-la, resumint els objectius que li assenyala la mateixa Carta, com la regulació de l'ús del territori i dels seus recursos per tal de millorar la qualitat de vida de la població, corregint alhora els desequilibris regionals. És una disciplina tècnico-científica ja que es recolza en el coneixement dels processos d'evolució dels recursos naturals, en les tècniques de l'estadística, de la sociologia, de l'ecologia i de la biologia, en les lleis de l'economia i en tantes i tantes ciències i tècniques que tenen a veure amb els canvis de l'estructura territorial i amb l'ús del sòl. És, també, una disciplina administrativa car ha de coordinar els diversos interessos concrets als diferents sectors i nivells de l'Administració, aplicant unes disposicions i uns mecanismes legalment establerts. Però, sobretot, és una política.

La política territorial ha de protegir el medi ambient.

L'Ordenació del Territori és una política perquè el seu desenvolupament està, bàsicament, en les mans dels polítics, tant dels legisladors com dels executius, tant dels qui actuen dins l'àmbit estatal com dels qui es mouen dins el món autòmic o municipal. La política territorial és duu a terme mitjançant disposicions legals, programes i actuacions governamentals en els diferents nivells, que tracten d'assolir una millora de la qualitat de vida de la col·lectivitat. Però la qualitat de vida, és el resultat del fruïment equilibrat d'una sèrie

de valors ben diversos: econòmics, culturals, socials, medioambientals, etc., i, lògicament, cada grup polític els jerarquitzava d'acord amb la seva pròpia ideologia. I segons quina sigui aquesta ideologia la política territorial resultant pot ser ben distinta: preferentment "desenvolupista" si els valors econòmics són els més importants, sobretot proteccionista de la natura si els factors ambientals i ecològics ocupen el rang més elevat.

Dins un sistema democràtic, en el qual els pobles tenen els governants que

elegeixen, o que es mereixen, és ben natural i lògic que els responsables de la política territorial tractin de dur-la a terme d'acord amb la seva ideologia. Però pens que perquè aquesta política sigui perfectament lícita s'ha d'ajustar a una sèrie de característiques, que responen als signes dels temps i a les exigències socials actuals. Vegem-ne algunes:

-Ha de ser sensible a les aspiracions socials. Els partits polítics no són l'única forma de participació ciutadana. Cal detectar i escoltar les inquietuds que bateguen dins la societat i que es manifesten a través d'entitats culturals, socials, econòmiques, sindicals, professionals i científiques, i obrir camins de col·laboració i diàleg.

-Ha de ser reequilibradora del desenvolupament sòcio-econòmic. Ho exigeix la necessària solidaritat entre comarques, regions i nacions.

-Ha de protegir el medi ambient. En la lluita contra la contaminació, en la defensa dels ecosistemes i en la disminució dels impactes ambientals negatius, ens hi jugam la possibilitat de benestar i fins i tot de vida futura en el món.

-Ha de respectar els valors, la personalitat, la cultura i els interessos de les diverses regions i comarques.

-Ha d'administrar els recursos naturals -i a la nostra terra principalment el sòl i l'aigua- amb criteris d'economia, ja que són generalment escasos i fràgils i tenim l'obligació de deixar un ampli marge de maniobra a les generacions futures.

-Ha de ser transfronterera en la seva perspectiva. El món és patrimoni col·lectiu de la humanitat i moltes de les actuacions territorials tenen conseqüències supra-regionals, supra-nacionals i fins i tot mundials.

-Ha de ser clara, viva i flexible. En un món en ràpida evolució ha de fer-se compatible la definició d'objectius amb visió de futur, amb una programació a mig termini i amb un procés permanent de seguiment i revisió.

-Ha de ser globalitzadora i integradora de les diferents polítiques sectorials i coordinadora dels diversos nivells de decisió.

Aquests principis són reconeguts per la Carta Europea de l'Ordenació del Territori i per altres documents i resolucions internacionals. La seva posada en pràctica -no basta la seva signatura o les manifestacions d'adhesió- permetria un suficient joc ideològic i contribuiria a construir un món més just i més ordenat, que faria més fàcil l'assoliment d'una cota acceptable de benestar social i la realització personal de tots els homes i dones que l'habiten. ■

LA LLEI D'ORDENACIÓ TERRITORIAL DE LES ILLES BALEARS

MARIANO SOCIAS I MORELL

El repartiment competencial Estat-Comunitats Autònomes que consagra la Constitució Espanyola de 1978 ha implicat l'assumpció per part de totes les Comunitats Autònomes, ja sigui d'autonomia plena o diferida, de les competències exclusives en matèria d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Vivenda (Art. 148.1.3 C.E.).

En l'exercici de les seves competències exclusives, previstes a l'Estatut d'Autonomia (Art. 10.3), el Parlament de les Illes Balears, el 1r d'Abril de 1987, va aprovar la Llei 8/1987, d'Ordenació Territorial de les Illes Balears (BOCAIB núm. 51, de 23-4-87), la finalitat essencial de la qual (Art. 1r) és la creació d'uns instruments d'Ordenació Territorial que, amb visió integral i conjunta, facin possible la consecució dels objectius que detalla la pròpia Llei i que la seva Exposició de Motius resumeix en la millora de la qualitat de vida de les persones individuals i de la societat.

No es pot dir que ens trobam davant una Llei nova o novedosa, sense model en el dret autonòmic comparat, sinó, més bé el contrari, és una iniciativa legislativa que pretén recollir els criteris i experiències de la Llei catalana de Política Territorial de 21 de novembre de 1983 i de la Llei madrilenya d'Ordenació Territorial de 30 de maig de 1984, sense perjudici d'introduir importants particularitats derivades essencialment del fet insular.

Igual que els seus models, la Llei balear estableix uns esquemes d'Ordenació Territorial que, en principi, alteren i desplacen el sistema de planejament supramunicipal de caràcter directiu que, salvant honroses excepcions -com la balear del Plan Provincial de Balears de 1973-, havia quedat inèdit i sense cap mena de plasmació.

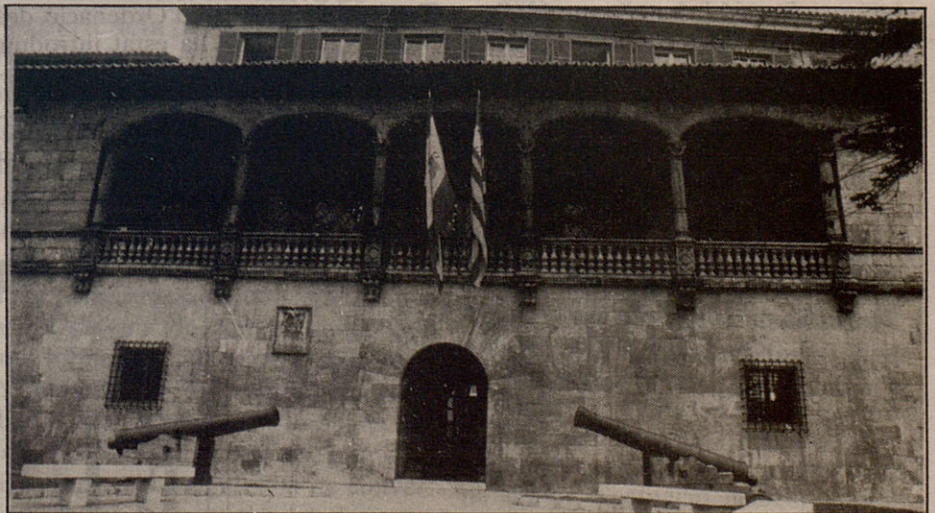
Si les autoritats autonòmiques demostren ser més diligents que les estatals, desenvolupant i executant les previsions de la Llei d'Ordenació Territorial, és indubtable la profunda transformació que, per a bé, sofriran totes les activitats amb incidència sobre el territori i el sòl.

Si l'Ordenació del Territori és, segons la Carta Europea de l'Ordenació del Territori, l'expressió espacial de la política econòmica, social, cultural i ecològica de tota la societat, els instruments planificadors de la Llei d'Ordenació Territorial, han d'acabar amb les actuacions, qualche vegada, precipitades i impulsives, nascudes a l'empara de necessitats apremiants i perentòries, que sens dubte cal atendre, amb el fi de lograr una utilització racional del territori, i més particularment un adequat control de l'organització i desenvolupament dels complexos urbans i industrials i de les grans infraestructures, de qualsevol classe que siguin, així com la protecció del medi natural.

Pel fet que la realització dels objectius de l'Ordenació del Territori sigui una tasca essencialment política, la LOT reserva al Parlament, com a òrgan de representació de la voluntat popular, l'aprovació de l'instrument

• La llei balear estableix uns esquemes d'Ordenació Territorial que alteren i desplacen el sistema de planejament supramunicipal de caràcter directiu

suprem de l'Ordenació Territorial: les anomenades Directrius. Correspon a aquest instrument, que quan entri en vigor derogarà el Plan Provincial de 1973, l'Ordenació conjunta de la totalitat de l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (Art. 3 LOT), determinant la normativa que consideri necessària per aconseguir els objectius fonamentals de l'Ordenació Territorial, que haurà de ser observada pels Plans Territorials Parcial, Plans Directors Sectorials i Plans d'Ordenació del Medi Natural, que crea la Llei, i que vincularà el planejament municipal, definint, al mateix temps, els criteris als quals hauran d'ajustar-se les Administracions actuant a les Illes Balears, en tot allò que tenguin incidència territorial i en les matèries en què la Comunitat Au-

El Consolat de Mar, seu del Govern Balear.

Conselleria d'Obres Públiques.

tònoma tengui competències assumides.

Els diferents plans creats per la LOT tenen, per definició, el mateix rang legal i, en el seu respectiu àmbit territorial o sectorial, han de desenvolupar les determinacions que contenen les Directrius. La vinculació entre ells respon al principi de la temporalitat o de la data de la seva aprovació definitiva, prevalent el de la data posterior i obligant a adequar els plans anteriors a les previsions del posterior, mitjançant la tècnica de la modificació del pla, amb l'excepció que els Plans Territorials Parcial i els Directors Sectorials no poden afectar negativament els Plans d'Ordenació del Medi Ambient.

Els Plans Territorials Parcial tenen la finalitat d'ordenar àrees geogràfiques supramunicipals de característiques homogènies o que, a causa de la seva extensió o veïnatge, precisin una organització infraestructural i d'equipament de tipus comarcal, procurant, al mateix temps, el seu desenvolupament socio-econòmic, i compatibilitzant la defensa del Medi Ambient i el creixement del nivell de vida dels seus habitants (Art. 5 LOT). El botó de mostra és l'ambició Pla Territorial Parcial de la Serra de Tramuntana, la redacció del qual es troba en la fase preliminar de Diagnòstic i Recollida de Dades.

L'objecte dels Plans Directors Sectorials el constitueix l'adequada ordenació dels sistemes generals d'infraestructures, equipaments, serveis i activitats d'explotació de recursos (Art. 6 LOT), en el seu tràmit de planejament, projecció, execució i gestió. En aquestes figures encaixen matèries tan disperses i connectades com compromeses, com són les activitats turístiques, comercials i industrials, les carreteres, els ports esportius, les pedreres, les depuradores,...

L'últim instrument de planejament tipificat en la Llei d'Ordenació Territorial és el Pla d'Ordenació del Medi Natural que ha estat introduït amb la finalitat de regular l'ús dels es-

pais de manifest interès pels seus valors naturals, històrico-artístics i pels seus recursos, amb la finalitat de preservar-los de tota utilització incompatible amb la seva defensa i creant, en tot cas, un òrgan encarregat de la seva gestió (Art. 7 LOT). L'estreta relació que hi ha entre les Àrees Naturals d'Especial Interès, regulades per la Llei 1/1984, de 14 de març, justifica que la pròpia Llei d'Ordenació del Territori faculti el Govern de la Comunitat Autònoma per a substituir per Plans d'Ordenació del Medi Natural els Plans Especials de Protecció d'Àrees Naturals, prevists en la Llei 1/1984 (Disposició addicional primera LOT).

Per acabar, ressaltar que els plans municipals prevists en la vigent Llei del Sòl (Plans Generals, Normes Subsidiàries i Complementàries de Planejament, Plans Parcial i Especials, Programes d'Actuació Urbanística i Estudi de Detall) subsisteixen, amb l'obligació d'adaptar-se als instruments de planejament prevists en la Llei d'Ordenació Territorial que tenen caràcter vinculant i, per tant, la comissió "ad hoc" creada per a la redacció de la nova Llei del Sòl de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ha prescindit, al tractar del planejament, dels Plans d'àmbit supramunicipal (Pla Nacional, Pla Director Territorial de Coordinació, Plans Generals o Normes Subsidiàries d'àmbit superior al municipal), regulant, únicament i exclusivament, els Plans municipals que, cal reiterar-ho, hauran de respectar i adaptar-se als instruments de planejament prevists en la Llei d'Ordenació Territorial. ■

Mariano Socías i Morell és Cap del Servei Jurídic de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori del Govern Balear.

Revista independent de
documentació política

debat
NACIONALISTA

Subscribiu-vos-hi:

Gran Via de les Corts Catalanes, 570, Tel. 254 97 02 - 08011 Barcelona

FES-TE CONÈIXER

Anuncia't en

EL MIRALL

EL PLA GENERAL DE PALMA DE 1985: IMPRESSIONS SOBRE LA SEVA MAJORIA D'EDAT

ANGEL GARCÍA DE JALÓN LASTRA

Gairebé tres anys i mig després de la seva aprovació definitiva, el 31 d'octubre de 1985, i pròxim l'acompliment del primer quadrienni del seu Programa d'Actuació, és el moment de reflexionar sobre les implicacions que aquella figura urbanística ha tengut sobre el terme municipal de Palma. Amb independència de la minuciosa anàlisi de la seva incidència que exigirà la revisió del Programa que per llei cal fer a la fi de cada quadrienni, es poden avançar, a aquestes altures, algunes conclusions sobre aspectes que ja tenen certa carta de naturalesa. L'atenció amb què des d'altres municipis de les illes se segueix l'actuació del Pla de Palma, a manera de mirall en què freqüentment mesuren les seves pròpies possibilitats, atorga a aquest tema una significació peculiar.

Dos aspectes fan que el Pla General de 1985 tenguí especial interès per a aquests ajuntaments com a experiència de la iniciativa urbanística municipal: d'una part, el propi Pla General, com a expressió autòctona d'un planejament adaptat a la Llei del Sòl de 1975 i la versió (o "revisió") actualitzada de l'ordenació urbanística d'una ciutat mitjana; d'altra, l'òrgan de gestió específica creat paral·lelament al Pla, és a dir, la Gerència Municipal d'Urbanisme. En conjunt es tracta d'un esquema molt coherent que els ajuntaments haurien de tenir sempre present: tot planejament ha de disposar de l'adequada capacitat municipal per fer front a la seva gestió.

Tal vegada aquest segon aspecte és la faceta més atractiva de l'experiència palmesana, i no perquè els resultats d'aquesta experiència siguin de tal importància que puguin ser exportats sense altra consideració, sinó per l'encert fonamental de reunir en un sol òrgan la pràctica totalitat de les competències municipals d'urbanisme. Si bé l'estructura interna de cada Gerència és singular i diferent de la de qualsevol altra i l'absència de personalitat jurídica de la de Palma pot representar un important desavantatge respecte d'altres Gerències espanyoles, la quantitat i diversitat de funcions que permet emprendre un òrgan d'aquestes característiques i -sobretot- la co-

ordinació interna entre els seus diferents departaments, ofereix als ajuntaments perspectives raonables d'agilitat i eficàcia al mateix temps que una evident capacitat d'iniciativa municipal en matèria urbanística.

Malgrat que en el cas de Palma s'està lluny d'esgotar aquesta capacitat d'iniciativa, i fins i tot algunes potencialitats no han pogut tan sols ser estrenades, un sol exemple pot il·lustrar els avantatges d'una Gerència d'Urbanisme: el departament de gestió urbanística (dit aquí "Secció d'Execució de Plans i Patrimoni de

• La faceta més atractiva de l'experiència palmesana és l'encert de reunir en un sol òrgan la pràctica totalitat de les competències municipals d'urbanisme.

Sòl"). Aquesta Secció permet intervenir activament i amb rigor en l'execució del Pla General mitjançant la tutela del sistema de compensació, l'ús amb soltura de la mecànica expropiatòria (incloent les meres compravendes), la permuta de propietats, la formalització de les cessions al municipi, la formació i seguiment de convenis urbanístics, la gestió del Registre Municipal de Solars (edificació forçosa), etc.

El grau d'execució del Pla General no pot mesurar-se a l'altura d'avui pel nombre i envergadura dels projectes urbanístics acabats. Per a això cal considerar que el Programa d'Actuació afecta solament el procés de posar a punt el sòl urbanitzat, sense que existeixin, avui dia, ni voluntat ni mitjans per a controlar el procés d'edificació. Encara més, les prescripcions del Programa es refereixen únicament a l'inici administratiu del procés d'urbanització, atesa la impossibilitat de controlar per la via normativa els nombrosos imponderables que poden retardar, en cada cas concret, aquest procés. Per això és important considerar no solament les actuacions ja acabades (que són les menys) sinó també les que ja han estat iniciades. Mirem algunes referències que ens permetin avançar com s'està desenrotllant el programa.

UNITATS D'ACTUACIÓ (en sòl urbà)	Executades	Iniciades	No iniciades	Total
1r quadrienni	14	40	52	106
2n quadrienni	6	16	90	112
TOTAL	20	56	142	218

(En el quadre anterior es consideren acabades aquelles unitats d'actuació que tenen, almanco, el projecte de compensació o reparcel·lació aprovat).

Cal precisar que no totes les unitats tenen el mateix interès per a l'estructura urbana perseguida i que, salvat excepcions, s'estan desenrotllant bàsicament les més atractives. Com que són els particulars els agents responsables de l'execució de la majoria d'elles, sempre existeix el risc que, arribat el cas d'incompliment en alguna unitat d'actuació clau, l'Ajuntament es vegi en l'obligació d'intervenir modificant el sistema d'actuació, cosa que fins ara només s'ha produït

una vegada. És interessant fer notar que el Programa consent que hi pugui haver avanços sobre les respectives etapes però no a la inversa.

PLANS PARCIAIS	Executats	Iniciats	No iniciats	Total
1r quadrienni	3	8	8	19
2n quadrienni	2	-	9	11
Subtotal S.U. Programat	5	8	17	30
No Programat	-	1	21	22
TOTAL	5	9	38	52

Malgrat que a primera vista pugui semblar que el grau d'execució del Pla és baix, si s'observen amb atenció els quadres anteriors, es constata que sumant tots els plans parcials o unitats d'actuació iniciats o executats (incloent-hi els corresponents al 2n. quadrienni) i relacionant-los amb la totalitat de les actuacions programades per al 1r. quadrienni, els percentatges d'execució superen el 70% en els dos casos, la qual cosa pot considerar-se satisfactòria, tenint en compte l'amplitud amb què es dissenyen els Programes d'Actuació. L'afirmació anterior, no obstant això, cal ponderar-la en el cas particular del sòl industrial o de serveis, del qual per motius diversos només s'han desenvolupat dos polígons i ha quedat sense iniciar més del 89% del sòl destinat a aquests usos. Això ha d'obligar l'Ajuntament a replantejar-se l'estratègia a seguir dins

aquest àmbit que en principi hauria de ser la d'instar els particulars afectats a actuar, i en cas de no fer-ho ells l'administració municipal quedaria obligada a intervenir realitzant directament els polígons, bé per via d'expropiació o per cooperació.

Malgrat el que s'ha dit, ja s'han detectat alguns moviments especulatiu que persegueixen la recalificació pura i simple de nous terrenys en contradicció amb un mínim, control que l'Administració ha de tenir sobre el procés de revalorització del sòl evitant l'urbanització a salts que contradiu l'esquema estructural prevista en el Pla.

De la mateixa manera que en altres ciutats d'Espanya amb índexs d'alça de preus del sòl molt superiors als nostres, cal dir que el factor que més influeix en aquest augment són les expectatives creades pels baixos preus inicials de cara la progressiva entrada a un mercat estatal i europeu en el qual dominen per terme mitjà preus unes quantes vegades superiors (en el cas de Madrid, llegiu els articles de E. Mangada i V. Gago a l'edició madrilenya d'EL PAÍS del dies 17 i 19 de gener de 1989). Això no és motiu perquè alguns casos, com el ja esmentat del sòl industrial i de serveis, influencien altres factors locals, com per exemple el retard dels particulars en la promoció de sòls qualificats a l'efecte.

Sobre les raons de l'auge dels preus del sòl s'han manifestat en els darrers mesos diverses opinions mai no contrastades ni suficientment argu-

mentades. La més estesa parteix d'un supòsit segons el qual la causa d'aquesta carestia són les pressumptes restriccions que estableix el Pla General. Aquesta idea, que neix d'una concepció gairebé infantil -de tan simple- del mercat del sòl, no es basa en cap dada objectiva. Basta considerar que els índexs de cobertura calculats entre la capacitat teòrica del Pla i la demanda estimada durant 8 anys de duració del Programa varien, segons els usos, entre 4 i 15 vegades. L'esperada alça de la demanda produïda per la bonança econòmica dels últims dos anys, tampoc sobrepassa les previsions del Pla, almanco en allò que afecta a l'única dada que ara es té a mà, que és la de l'increment de la població. No obstant això, cal esperar que s'elaborin estudis més precisos sobre aquests índexs (nombre de vivendes, nombre de llicències, sostres construïts realment, etc.) que confirmen el que s'ha dit.

Finalment, la incidència del Pla General de 1989 es pot ja observar a primera vista en nombrosos punts de la ciutat. La substancial reducció i ajust dels desmesurats paràmetres edificatoris dels Plans municipals anteriors de 1963 i 1974 es constata pràcticament en totes les zones intensives, amb un paisatge urbà i una densitat resultant molt més adequats a la trama que els suporta (que hom pensi, per exemple, que en els carrers de 10 metres d'ample de l'eixample, el Pla del 63 permetia fins a planta baixa, 5 plantes i 3 àtics!, front la planta baixa, 2 plantes i 1 àtic actuals). La proliferació d'algunes unitats d'actuació i plans parcials i especials (ja s'han executat el 10% de les previstes encara que el sòl adquirit arriba al 45%), els equipaments que ja s'estan construint (centres escolars, centres de salut, pistes esportives, etc.), juntament amb les obres d'infraestructura complementàries i dotació de serveis, tots ells en diferents graus de compliment del Programa, són expressió s'un Pla General que, amb tots els seus defectes i errors d'aplicació, supera la més clara prova de maduresa, i fan creure -prenent partit en la vella polèmica- que la planificació urbanística és qualque cosa més que una simple idea. ■

Palma, març 1989.

Angel García de Jalón Lastra, arquitecte, és Gerent Municipal d'Urbanisme de l'Ajuntament de Palma.

En els catorze fonaments de dret que conté aquesta sentència s'hi van embastant una sèrie de raonaments que prescindeixen, o com a mínim no prenen prioritàriament en consideració -en la meua opinió-, de l'existència d'un concepte constitucional del dret i garantia de la propietat privada "delimitat" per la seva funció social, malgrat que el precepte que ho fixa, l'art. 33.2, hi sigui citat.

Crec que és important, abans que res, centrar el nucli jurídic del debat: existint Plans Parcial d'Ordenació aprovats, i fins i tot d'Urbanització, la Llei de la CAIB 3/84 declara Àrea Natural d'especial interès "Es Trenc-Es Salobrar", per la qual cosa segons la Llei 1/84 el sòl passa a ésser qualificat de "no urbanitzable d'especial protecció", quedant avortats els plans i projectes d'urbanització. Analitzem breument els aspectes sortints que es dedueixen d'una lectura ràpida de la sentència, en el ben entès que amb això no pretenc realitzar un elenc de motius de recurs sinó de motius de frustració personal.

Des del principi, ja a l'hora de decidir la improcedència de plantejar una qüestió d'inconstitucionalitat en relació a les Lleis 1/84 i 3/84 de la nostra CAIB, hi guaita un clar prejudici de la Sala, en utilitzar com a argument per negar el plantejament d'aqueixa qüestió que "si bien es cierto que las leyes en cuestión no prevén indemnización, a diferencia de otras, ello no es una cuestión fundamental, pues al respecto se ha de aplicar la legislación del Estado que lo suple, como resulta de la lectura del art. 149 in fine de la Constitución". O sigui, surt a la llum la qüestió de la indemnització en un moment (F. d. IV in fine) en què encara no ha estat dialècticament plantejada, i en què fer-ho no té massa sentit.

En segon lloc, s'entrelluca una concepció de la garantia constitucional del dret de propietat privada com a garantia absoluta a l'activitat especulativa que el propietari pugui desplegar sobre l'objecte on recau el seu dret. Així, llegim que "Es razonable entender la existencia de un equilibrio entre la seguridad jurídica y las reformas legislativas, esto es, entre el poder legislativo y las expectativas e intereses de las personas afectadas por una norma, en especial si ésta puede producir importantes quiebras en sus rentas" (F. d. V.), o "importantes quiebras en las

ES TRENC: UNA SENTÈNCIA PREOCUPANT

MIQUEL COCA I PAYERAS

Al marge de les polèmiques sorgides sobre la sobirania del nostre Parlament i fins i tot dels precisos arguments tècnico-jurídics que segurament justifiquen la seva impugnació, la lectura de la sentència de la Sala Contenciosa Administrativa de l'Audiència Territorial de Palma de 25 de febrer d'enguany (Ses Covetes SA i Skaniaplan AB, contra CAIB) produeix un cert neguit no només a qualsevol ciutadà moderadament progressista sinó a qualsevol jurista que sigui capaç de remuntar la literalitat de les normes jurídiques.

expectativas e intereses de las personas afectadas por una norma" (F. d. V. in fine).

Els jutjadors cerquen suport en anteriors sentències del TS, de les quals són destacables dues afirmacions. Primerament que "la responsabilidad dimanante de un acto legislativo se halla huérfana de regulación específica en nuestro Derecho y su procedencia o improcedencia debe dilucidarse al amparo de los valores y principios expresamente reconocidos en nuestra Constitución y de los Principios Generales del Derecho ínsitos en nuestras Leyes". Adverteixi el lector que el "valor constitucional" o el principi general que s'acabarà sobreposant serà, reitero, el de rescabalar l'absència de beneficis especulatius en

els propietaris. Això és particularment manifest a l'acolliment de la següent idea, fent-la aplicable al cas: "si a nadie le es lícito dañar a otro en sus intereses sin venir obligado a satisfacer la pertinente indemnización, menos puede hacerlo el Estado al establecer sus regulaciones generales mediante normas de cualquier rango, incluso las leyes, de lo que se infiere que, si fácticamente se da perjuicio alguno para ciudadanos concretos, económicamente evaluable, ellos deben ser indemnizados". Ben segur, allò essencial és decidir si en el cas hi ha o no "dany" a interessos particulars, i en cas que n'hi hagués si aquests poden estar o no justificats per la tutela d'interessos superiors als del concret propietari. Al marge d'això apareix un

● **Allò essencial és decidir si hi ha o no "dany" a interessos particulars, i en cas que n'hi hagués si aquests poden estar o no justificats per la tutela d'interessos superiors als del concret propietari**

tema teòric no gens desdenyable, com és el de si la responsabilitat de l'Estat legislador s'ha d'aconduir per la via del control de constitucionalitat de la llei "danyosa", o per la de l'expropiació "abstracta" reconduïble a l'art. 1 de la LEF (tesi coneguda com de les "expropiacions legislatives"), o per la de la responsabilitat de l'Estat, en aquest cas Comunitat Autònoma, per la lesió a un dret a través d'una llei, malgrat la constitucionalitat d'aquesta. Encara que aquest no és el lloc ni el moment oportú per fer-ho, la seva clarificació comença a ésser imperiosament necessària en el nostre Ordenament jurídic.

Sobre l'entramat que acabam de referir, el desenllaç final de la sentència és, en la meua opinió, poc consistent. I no cal dir-ho, si aqueixa consistència existeix no és ni expressada, no hi apareix als fonaments de dret. Així s'acut a l'art. 87.3 de la Llei del Sòl (F. d. VII) per incardinar-hi i qualificar com legal "la acció recurrida, que produce, si se dan los supuestos de

hecho necesarios para ello, una indemnización", sense majors explicacions, donant la impressió que s'està escamotejant qualque pas no manifestat. El mateix ocorre més endavant (F. d. VIII) on llegim que "Esta ley, entra dentro de las facultades previstas, en aras a la defensa de Áreas Naturales de interés especial... No obstante ello y en aplicación de los artículos citados

● **El desenllaç final de la sentència és poc consistent. I si aqueixa consistència existeix no és ni expressada, no apareix als fonaments de dret**

que se refieren a una concreta indemnización... ya nos hemos pronunciado respecto a que nos hallábam en presencia de una ley de contenido urbanístico...; y deberá, pues, tenerse presente, si se estima la pretensión, lo dispuesto en el ya comentado art. 87.2 de la Ley del Suelo..." I sobretot, a la conclusió quarta del F. d. XI: "que la lesión producida a los recurrentes es indemnizable, en base a la doctrina citada en anteriores a éste".

Per acabar, a l'hora de donar la "última respuesta a tan prolijo debate" o sigui "o que alcanza la obligación de indemnizar por actos urbanísticos dimanantes de la aprobación de una ley por el Parlamento autonómico",

conclou que són dos els conceptes: un "será la que se derive de todos los gastos habidos por los recurrentes en los proyectos de urbanización", i dos, "el del valor real de los terrenos al valor urbanístico del año 1984" menys el "valor actual de los terrenos". És a dir, cal indemnitzar els propietaris amb la plusvàlua especulativa que ja no percebran, encara que "no procederá en cambio la indemnización del valor de los derechos de urbanización ni edificación, calificados los suelos, ahora, como no urbanizables, ya que tal régimen del suelo, afecto a una vinculación, no es indemnizable, por imposición legal".

El que he dit. Qualsevol semblan-

● **És socialment menys costós expropiar les Àrees Naturals que limitar el contingut dels drets del propietari**

ça entre aquesta construcció i la idea constitucional que el dret de propietat privada estarà delimitat per la seva funció social és casual. Perquè si els límits del contingut del dret del propietari són indemnitzables encara que siguin imposats en benefici d'aqueixa funció social, indubtable en el nostre cas, s'acaba confonent el que és una expropiació amb una mera, encara que econòmicament important, limitació del dret de propietat que no n'altera la titularitat. I tot això acaba duent-nos a l'absurd resultat que és socialment menys costós expropiar les Àrees Naturals (justipreu, però possible ús col·lectiu) que limitar el contingut dels drets del propietari que és mantingut com a tal (indemnització i ús exclusiu pel propietari). És obvi que qualque peça no encaixa en aquest engranatge i que els principis generals del Dret, amb els quals es dona suport reiteradament la sentència per resoldre el buit legal en matèria de responsabilitat dimamant d'actes legislatius, són abans que res proposicions lògiques i després ajustades als valors constitucionals del nostre Estat social de Dret. A més, l'incís final del primer paràgraf de l'art. 47 de la nostra Constitució afirma que els poders públics regularan "la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per impedir l'especulació". Qualque dia caldrà exigir que sigui aplicat. ■

Platja d'Es Trenc.

ELS PORTS NÀUTICS, UNS CRITERIS D'ESPECULACIÓ:

“PROPOSTA DE CRITERIS GENERALS PER A L'ELABORACIÓ DEL PLA DIRECTOR DE PORTS ESPORTIUS I INSTAL·LACIONS NÀUTIQUES”. (COPOT, 1988)

AINA LLAUGER ROSSELLÓ / MACIÀ BLÀZQUEZ SALOM

Vivim en una illa petita i maltractada. Tal vegada perquè el nostre clima convida a mirar la mar o simplement per imposició de modes europees, ha estat la costa la que més ha sofert l'ocupació urbanística, amb la conseqüent degradació del paisatge i la natura. Poc a poc hem anat construint una barrera de ciment al llarg del nostre litoral. D'entre totes les instal·lacions, les més impactants són els ports nàutics, situats a la zona més feble i vulnerable: l'ecotonus (o frontera) entre la terra i la mar.

Des de l'inici del “boom” turístic han proliferat al costat dels tradicionals Clubs Nàutics, i a tot arreu de la nostra costa, una sèrie de ports mal anomenats “esportius”, que han anat destruint bocí a bocí el litoral de les nostres illes.

L'oferta actual d'amarraments de què disposen les nostres illes varia segons les fonts consultades, tal com es reflecteix en la següent taula:

Font Consultada	1	2	3	4
Mallorca	13.257	13.226	8.452	11.143
Menorca	967	840	315	2.762
Pitiüses	2.531	2.535	914	300
Total I. Balears	16.755	16.601	9.681	14.205

modelacions i millores que, després d'estudis de detall respecte els impactes ambientals, són susceptibles d'ampliacions.

ELS IMPACTES AMBIENTALS CONSEQÜÈNCIA DE LA CONSTRUCCIÓ DE PORTS NÀUTICS

El fet de la ubicació d'un port nàutic comporta repercussions a l'entorn que, tal vegada per ser poc conegudes, no es consideren suficientment abans d'emprendre la seva construcció. El primer resultat visible per a tots

● **El port nàutic actua de focus d'irradiació de contaminants, afectant també les àrees properes**

és la transformació paisatgística que es produeix a la zona on s'ha construït un port: el paisatge natural, la platja, la cala o la costa rocosa és substituïda per espigons geomètrics, discs i escolles, esplanades de ciment, edificis annexos, etc. Aquestes instal·lacions provoquen un efecte de barrera litoral, impeding l'accés, tant visual com físic, a la mar.

Menys visible però molt més greu és l'impacte ecològic que provoca la construcció dels ports. Com a conseqüència més immediata ens trobam amb l'embrutiment de les aigües tancades, provocada per l'abocament de tot tipus de contaminants, tant des de les embarcacions com des de les instal·lacions del port: olis, plàstics, detergents, pintures, combustibles, deixalles de menjar, residus d'excreció humana, etc. A més, el port nàutic actua de focus d'irradiació d'aquests contaminants, afectant també les àrees properes (així, per exemple, un port a Cala Galiota afectaria greument es Trenc, Cabrera, es Carbó...).

Tant per la contaminació, com per la mateixa construcció del port, es destrueix un dels més rics ecosistemes marins de la Mediterrània: les praderes de “posidònies”, d'essencial im-

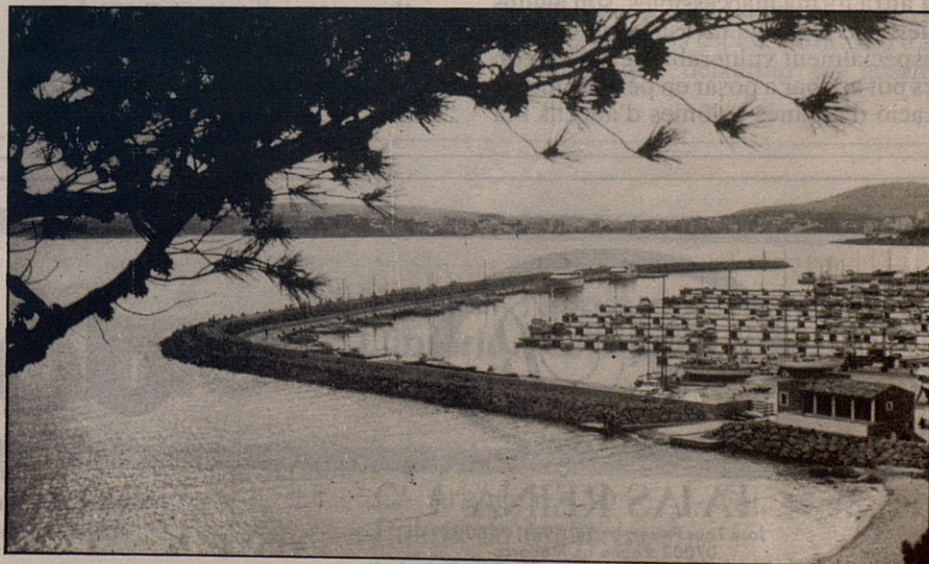
(1) *Propuesta de criterios generales para la elaboración del Plan Director de Puertos Deportivos e instalaciones Náuticas*, COPOT, Govern Balear, Octubre, 1988.

(2) Fulletó titolat *Puertos deportivos de Baleares*, publicat pel Govern Balear, Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, l'any 1988.

(3) Fulletó titulat *Instalaciones náuticas de las Islas Baleares*, publicat pel Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones, l'any 1984.

(4) Fomento Industrial, S.A. (1988): *Baleares, información náutica*. Conselleria de Comerç i Indústria, Govern Balear. Palma.

Pel que fa a la seva qualitat, en la majoria dels casos, les actuals instal·lacions nàutiques precisen de re-

“Puerto Portals”.

● Un altre efecte, provocat pels dics i escolleres, és la modificació del règim de corrents, onatge i depòsit d'arenas

portància pel manteniment de les condicions ambientals de l'hàbitat marí com a zona de cria i alevinatge de moltes espècies animals, entre elles peixos d'interès comercial com els molls i jonquillos, amb conseqüències directes en l'empobriment dels nostres recursos pesquers.

Un altre efecte, provocat pels dics i escolleres és la modificació del règim de corrents, onatge i depòsit d'arenas: tota la dinàmica litoral es veu transformada amb la instal·lació d'un port nàutic. Exemples espectaculars els tenim a Can Pastilla (on l'ampliació del Club Nàutic provocà la pèrdua d'arena a la platja de Can Pastilla), s'Arenal, Port de Pollença... L'única solució que s'ha trobat ha estat la polèmica, costosa i també impactant "regeneració" de la platja amb l'aportació d'arena.

A tot això hem d'afegir l'impacte de la proliferació d'embarcacions per tot arreu, especialment a l'estiu. L'efecte destructor dels iots s'estén a àrees poc accessibles des de terra, encara verges, fins ara a recés dels interessos urbanístics, però que amb aquest tipus d'estiuatge es veuen greument amenaçades. La pesca "esportiva" (i continuam remarcant la nostra reticència a denominar segons quins tipus d'activitats com esportives), la contaminació, la perturbació de zones d'altra forma inacessibles, són alguns dels efectes de la invasió nàutica. Són especialment vulnerables els illots, on es pot arribar a posar en perill la nidificació d'algunes colònies d'auells i la

supervivència d'altres espècies, com pot esser el cas de les sargantanes.

Gairebé més importants són les conseqüències socials de la construcció d'instal·lacions nàutiques. *El menys tolerable és que suposen la privatització de la zona pública per excel·lència, la marítimo-terrestre.* És característic dels ports esportius que la riquesa que generen reverteix a uns pocs (es creen pocs llocs de treball, només hi ha oferta complementària, etc). L'única oferta bàsica del port és l'amarratge, que precisa poc manteniment. El resultat és la concentració dels beneficis en mans dels especuladors del "sòl" urbanitzat.

Per tant, no es pot apel·lar a l'interès social a l'hora de construir un port esportiu, l'únic interès és el de l'especulador, que ens vol fer creure que els beneficis repercutiran a tota la societat.

La moda és la de crear una nova necessitat dins la nostra societat consumista. Ara, a més d'haver de tenir televisió en color, cotxe, video i segona residència, cal gaudir d'un vaixell, encara que sigui podrint-se a l'onerós amarrament.

PROPOSTA DE CRITERIS PER AL PLA DIRECTOR SECTORIAL

Vists els efectes que es provoquen amb la construcció de ports nàutics resulta clar que és necessària la seva regulació i, fins i tot, limitació, inclosa en una política global d'ordenació del territori. L'elaboració d'un Pla Director Sectorial de Ports Esportius per part del Govern semblava l'opor-

● L'any dos mil podríem arribar a l'ordre de 4,5 vaixells per cada 100 metres en el litoral de Mallorca

tunitat per introduir una mica de racionalitat a aquest sector, però, pel que hem tengut oportunitat de conèixer sobre el futur pla, ha estat una oportunitat desaproveitada.

Molt al contrari de tot l'anteriorment exposat, l'actual política del nostre Govern Autònom, tal com reflecteix la seva proposta de criteris generals dins els esquemes més purament liberalistes, és donar mànega ampla als promotors i especuladors perquè estenguin les seves urpes destructores també a la nostra mar.

A manera de càlcul il·lustratiu resulta que, segons les previsions del Govern Balear en la seva proposta de criteris generals, *l'any dos mil podríem arribar a l'ordre de 2,7 vaixells per cada 100 metres en el conjunt del litoral de les Illes, i 4,5 pel cas del mallorquí* (de manera que els 24.976 vaixells podrien rodejar tota l'illa sense deixar entre si més de 23 metres).

La proposta de criteris del Pla Director Sectorial articula el futur Pla Director Sectorial com una tapadora-colador pel que fa al tractament dels espais naturals. No contempla, en la pràctica, cap tipus de protecció, ni pel que fa referència a l'ubicació de les instal·lacions ni per les repercussions indirectes a l'àrea circumdant. Clar exemple és el cas que permet construir varadors (amb parafernàlia de "travel-lift", hangars, tallers, bar, etc.), embarcadors i fondejadors a àrees contemplades amb figures legals de màxima conservació (element paisatgístic singular, paratge preservat, àrea natural d'especial interès, etc.).

Ens envaeixen camps de golf, complexes atraccions aquàtiques, extravagants escenaris medievals, westerns nord-americans o espectacles vikings i, finalment, superports "esportius" (mai res més enfora de l'esportivitat), tot per revitalitzar l'escandalós

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

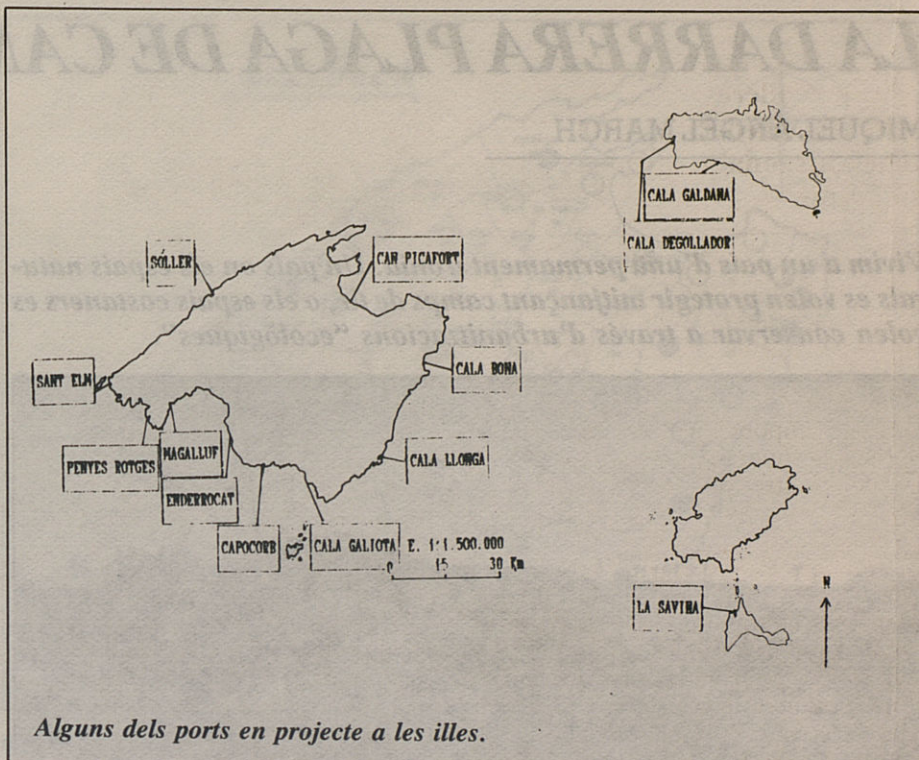
• **Consideram que és més factible planejar la remodelació dels ports i clubs nàutics ja existents per assolir uns nivells d'oferta superiors i revitalitzar zones turístiques degradades**

creixement urbanístic i perllongar l'especulació a les nostres illes.

Front els tradicionals Clubs Nàutics, construïts a càrrec dels socis (tant pescadors com artesans o aficionats a la mar i a l'esport nàutic), com poden esser a Mallorca els casos del Club Nàutic del Portixol, Palma, Pollença... ens trobam, en el cas dels Ports nàutics, amb una realitat molt diferent. Els ports nàutics es desenvolupen com una sortida més de l'empresariat que en veure exhaurides les possibilitats d'especular amb la urbanització turística o residencial tradicional, cerca nous espais i usos per continuar explotant el territori, lluny de cap consideració paisatgística, social o ecològica, en el més pur guany especulatiu.

L'actual planejament urbanístic només es preocupa del que pugui succeir terra endins, no afecta la mar i el litoral. Aquest buit legal és aprofitat pels promotors especuladors, que pressionen per mantenir esquemes de nul control per part de les institucions.

El nostre plantejament, de sortida radicalment oposat al del Pla Director Sectorial de Ports Esportius i al dels constructors i promotors de ports nàutics, no contempla com a base la "futura demanda", sinó allò que volem que arribi a esser la nostra illa. No és que hi hagi una demanda creixent d'amarratges sinó que, a mesura que els anem construint poguem tenir la seguretat que es vendran (en tot cas d'igual manera que succeeix amb l'o-

Alguns dels ports en projecte a les illes.

ferta hotelera, baixant preus per acompanyar-los a la demanda per tal d'omplir, i en això hi ha una subtil diferència. Ens hem de plantejar si ens interessa aquest tipus de creixement, si ens compensen els minsos llocs de treball i els guanys que ens donarà l'oferta complementària emprada pels nautistes (no oblidem que l'oferta bàsica, llit, cuina, etc. la duen ja amb ells), front els efectes negatius en el paisatge, fauna i flora del nostre litoral, i dels perjudicis que per a una majoria suposa la privatització del litoral, espai públic per excel·lència i d'ús comunitari tradicional a les nostres illes.

I, en aquesta línia, consideram que és més factible planejar la remodelació dels ports i clubs nàutics ja existents per assolir uns nivells d'oferta

superiors i, així, revitalitzar zones turístiques degradades (Cala Gamba, es Molinar, s'Estanyol, Port de Santanyí...). I tot això sense daixar de tenir en compte les exigències i necessitats de la població nativa, de tradició marinera, per a la qual resulten inacessibles el preus dels amarraments de luxe. Però el que realment es desitja no és activar el turisme nàutic pel fet mateix de que les nostres illes rebin turistes de major poder adquisitiu, el que se cerca és el màxim guany, l'especulació, encara que s'hagi de passar per damunt del bé públic, tant pel que fa referència a l'ús del litoral, com a la preservació dels espais naturals o a la Mallorca que deixarem als nostres fills. ■

hilarario

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papereria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

LA DARRERA PLAGA DE CAMPS DE GOLF

MIQUEL ÀNGEL MARCH

Vivim a un país d'una permanent ironia. Un país on els espais naturals es volen protegir mitjançant camps de tir, o els espais costaners es volen conservar a través d'urbanitzacions "ecològiques".

La darrera moda per a "protegir" el camp i les garrigues ens ve de la mà dels camps de golf, la darrera plaga que ens envaeix. Precisament aquests dies ha sorgit una curiosa polèmica que enfronta l'Ajuntament d'Artà i uns promotors suecs amb motiu de l'intent de construir un camp de golf i un gran hotel a la Colònia de Sant Pere. El lema de la campanya és el següent: Primera Oferta Pública per a la Defensa i Protecció Ecològica sota la direcció de la Federació Balear de Golf. El tema no és nou, emperò sí les formes.

La Terciarització del camp.

Al procés de terciarització de la nostra economia s'hi afegí el procés de terciarització del territori, primer el litoral i ara l'interior (voreres de carreteres amb centres comercials, pinars i conradissos amb camps de golf i hotels, casals antics amb centres de recuperació, possessions en restaurants...)

Aquestes darreres actuacions ha estat l'alternativa que el Govern Balear ha promogut davant la situació actual de crisi turística, a l'actual sobre-

ferta i la deficient qualitat d'aquesta. L'altra alternativa -l'aturada del creixement de l'oferta turística i del creixement urbanístic i la rehabilitació de les zones degradades i saturades- serà motiu d'una campanya impulsada pel GOB ben prest.

La Plaga del Golf

D'autèntica plaga podem anomenar la darrera envestida de construcció de camps de golf. Tant el Govern com la Federació Balear de Golf pensen que d'aquí un parell d'anys hi haurà prop de 40 camps a totes les Balears, amb l'intent de crear una nova oferta turística de qualitat i fora de l'estació estiuenca. Tots ells, però, han anat acompanyats d'una polèmica fruit dels intents de lligar aquestes instal·lacions especulatives amb actuacions immobiliàries més o menys encobertes.

Just a Mallorca, un total de 30 projectes s'entreveuen tres o quatre anys vista. Vuit d'aquests ja estan construïts i funcionen normalment (Son Vida, Bendinat, Santa Ponça, Ponent, Vall d'Or, Costa dels Pins,

Can Porquer i la Vall de Manacor). Nou més estan aprovats (Son Real, Son Sastre, Canyamel, La Vinyola, Son Antelm, Sos Sastres, Santa Ponça, Son Ferrandell i Son Termes) i prop de quinze han anunciat la seva presentació i construcció a llocs com Sa Canova, Caló de Farrutx, Rotana, Can

● Un 90 per cent dels projectes presentats aquests darrers quatre anys estan localitzats dins àrees incloses als Inventaris d'ICONA o d'INESE

Vauma, Alcanada, Capocorb, Sant Miquel, Sant Martí, etc.

Els problemes

Les campanyes de construcció de camps de golf, duites a terme per diversos promotors, la Federació Balear de golf o el propi Govern s'han topat amb una forta oposició, bàsicament del GOB, pels següents motius:

1.-La manca d'una planificació integral del territori segueix essent un fet clar a les Balears. Les Directrius d'Ordenació del territori estan per fer, al mateix temps que s'han començat a redactar alguns Plans Directors Sectorials (sense les Directrius) com els de Ports esportius, Carreteres, o el de Pedreres. Mentrestant es van construint camps de golf a tot arreu, sense cap planificació i amb una oferta d'instal·lacions hoteleres. Fins ara tots els camps s'han aprovat mitjançant la prèvia declaració d'interès social, modificant llavors el planejament municipal per incorporar-hi l'oferta immobiliària (Vall d'Or de Felanitx, Can Porquer de Pollença o Son Sastre de Calvià). De vegades els camps s'han fet amb la intenció de revitalitzar urbanitzacions que no s'han consolidades (Son Ferrandell).

2.-La situació dels camps de golf, en general sobre espais naturals de valor ecològic i paisatgístic ha estat

• Un camp d'unes mides mitjanceres (18 forats) utilitza a l'estiu l'aigua que consumeix un poble de 8.000 habitants

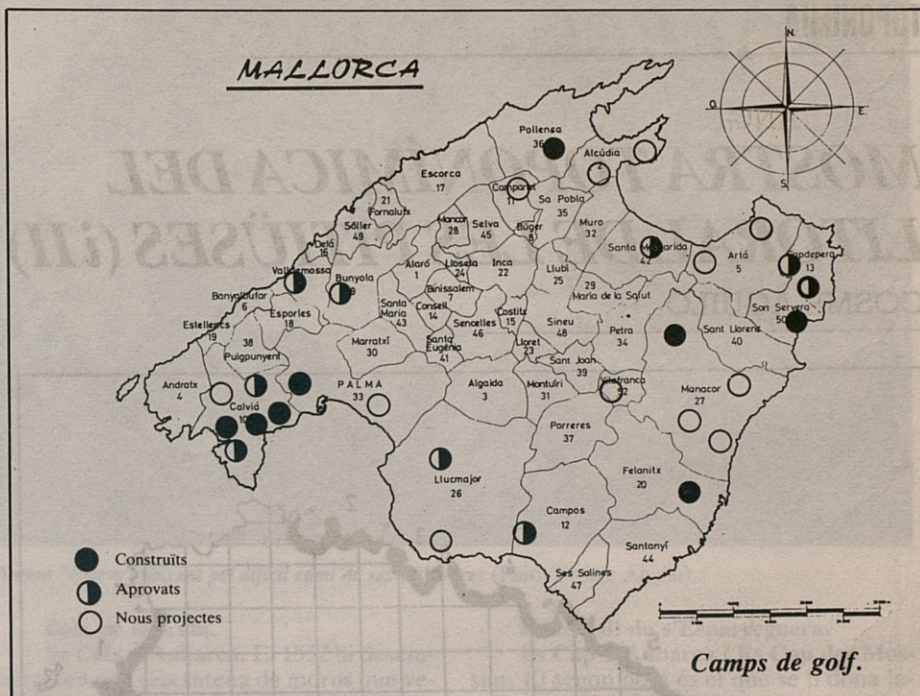
una de les característiques d'aquesta plaga, sempre interessada en ocupar aquest tipus de zones a la vista d'una demanda que fuig de les saturades àrees turístiques i a la vista de la seva alta rendabilitat. De fet un 90 per cent dels projectes presentats aquests darrers quatre anys estan localitzats dins àrees incloses als Inventaris d'ICONA o d'INESE. La terciarització i urbanització de les àrees naturals és un fet que es produeix a altres indrets de l'estat i que se centra en la urbanització de parcs naturals.

3.-La promoció d'una oferta immobiliària va lligada també sense cap

• Quasi quaranta projectes s'entreveuen aquests propers anys que inundaran l'interior de l'illa, mancada absolutament de planificació

dubte a una de les característiques d'aquesta onada de camps de golf. De fet una de les acusacions més exteses llençades contra el golf era que aquestes instal·lacions esportives encobreixen urbanitzacions. La realitat així ho demostra. Tots els camps de golf aprovats duen incorporades vivendes unifamiliars o instal·lacions hoteleres, a través d'una modificació del Pla General, ja sigui a través d'una declaració d'interès social, ja sigui revitalitzant urbanitzacions ja iniciades. En tot cas la culminació d'aquest procés ha vingut donat per l'aprovació de la llei de Camps de Golf -que en parlarem més tard- la qual estableix que els camps de golf tendran dret a tenir un complement consistent en un hotel o un Aparthotel amb capacitat per a 450 places. Si es duen a terme tots els projectes anunciats, en cinc anys s'augmentarà en 18.000 noves places, l'actual oferta hotelera directa a causa dels camps de golf.

4.-L'alt consum d'aigua d'aquestes instal·lacions també és un dels problemes a tenir en compte a l'hora de parlar de camps de golf. Un camp d'u-

nes mides mitjanceres (18 forats) utilitza a l'estiu entre 1.500 i 2.000 m³ diaris d'aigua, que és el que consumeix un poble de 8.000 habitants. Certament aquest fet ja ha provocat problemes a zones veïnades dels camps, en concret a l'entorn de Can Porquer i a S'Horta, prop del camp de golf de Felanitx, fent davallar de forma sensible el nivell dels aqüífers. La promoció d'ins-

• Prest farà mig any el Parlament Balear va aprovar una Llei de Camps de Golf, destinada clarament a establir una oferta hotelera annexa a cada camp de golf

tal·lacions que utilitzen de forma tan important aquest recurs sembla absolutament desaconsellat en unes illes on l'aigua és un factor limitat i escàs i on constantment ens trobam amb problemes de proveïment a les àrees urbanes. Alguns camps de golf utilitzen aigües provinents de depuradores i d'altres ho tenen previst.

La Nova Llei.

Prest farà mig any el Parlament Balear va aprovar una Llei de Camps de Golf, destinada clarament a establir una oferta hotelera annexa a cada camp de golf. Algunes característi-

ques d'aquesta llei són:

-Els camps de golf de 18 forats tendran dret a tenir una oferta hotelera complementària de 450 places i de 4 o 5 estrelles.

-Els camps hauran de justificar la suficiència d'aigua que procedirà d'una depuradora als municipis situats al litoral; als d'interior no farà falta.

-No es podrà promoure la construcció de camps de golf a les àrees incloses a l'Inventari d'ICONA ni als ANEI.

-La construcció de l'oferta complementària estarà supeditada al funcionament del camp de golf.

Conclusions.

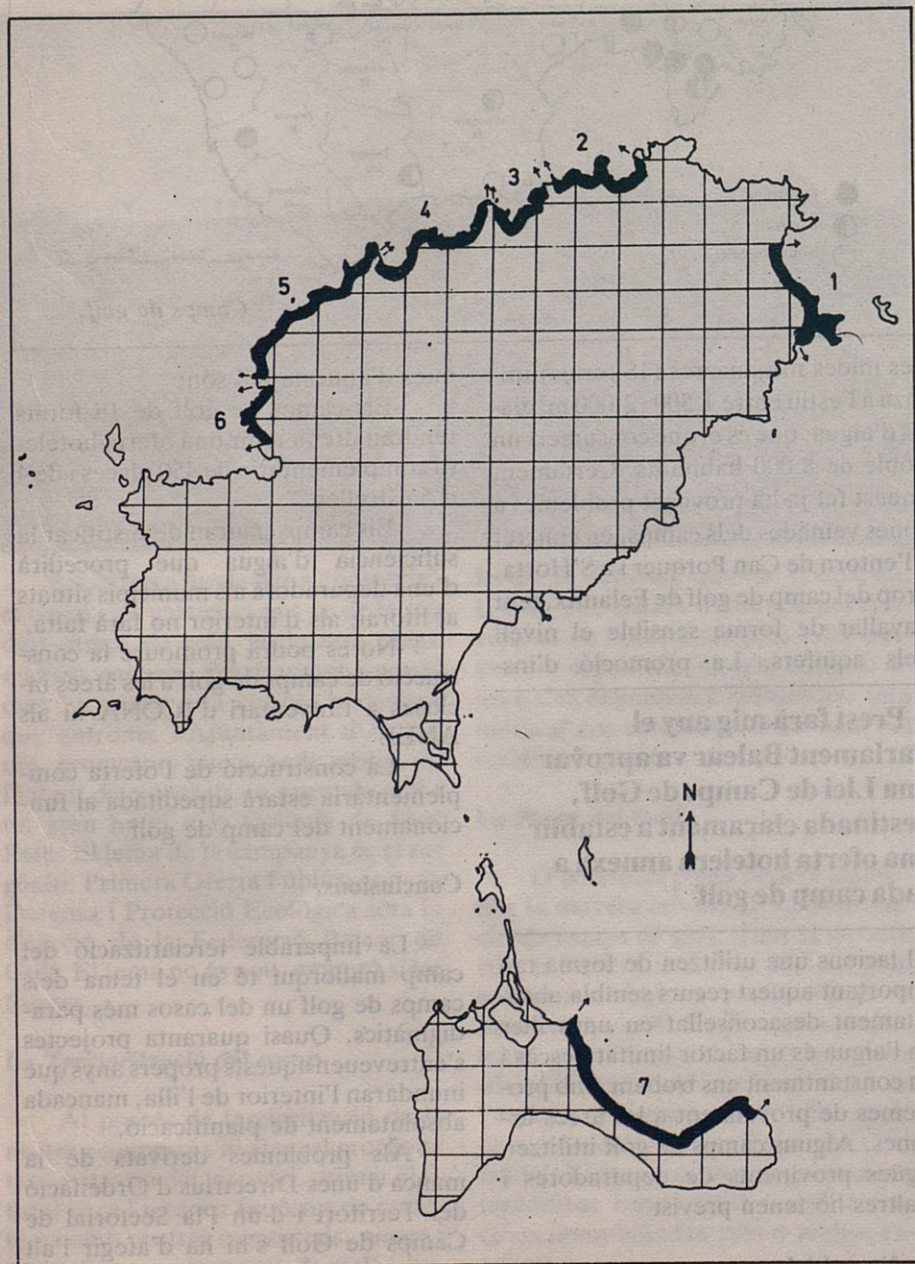
La imparable terciarització del camp mallorquí té en el tema dels camps de golf un dels casos més paradigmàtics. Quasi quaranta projectes s'entreveuen aquests propers anys que inundaran l'interior de l'illa, mancada absolutament de planificació.

Als problemes derivats de la manca d'unes Directrius d'Ordenació del Territori i d'un Pla Sectorial de Camps de Golf s'hi ha d'afegir l'alt consum d'aigua d'aquestes instal·lacions i la creació de prop de 20.000 places hoteleres sobre espais naturals catalogats. És, al cap i a la fi, la darrera excusa per seguir urbanitzant sobre espais naturals de gran qualitat. ■

TOPONÍMIA

MOSTRA TOPONÍMICA DEL LITORAL DE LES PITIÜSES (i II)

COSME AGUILÓ

El present estudi toponímic de la costa de les Pitiüses se situa en les set zones que s'assenyalen en el gràfic.

COSTA NORD D'EIVISSA

4.-(De sa Punta de sa Creu a Davall na Verda).

Informador: Antoni Riera Torres

"Magdale", nat el 1945. És de Rubió (Sant Miquel de Balansat). Uns pocs topònims del començament, foren aportats per l'informador anterior.

Sa Punta de sa Creu. Actualment hi ha una fita geodèsica, però aquí hi havia una fita antiga. Les partions antigues solien esser fixades mitjançant una creu, de vegades toscament gravada sobre la roca. Aquest costum també era freqüent a Mallorca, on també ha generat abundosa toponímia. M'explica l'informador que en aquesta fita hi havia carbó enterrat a una certa profunditat. Aquest costum d'enterrar carbó sota les fites, era per a assegurar la identificació del lloc, si el senyal era destruït. Pens que aquest punt delimitava les antigues alqueries de Rubió i Balansat. A remarcar la pronúncia tancada de la vocal de *creu*.

Davant es Pla / Es Pla de sa Punta. La consonant final del grup *-nt*, de vegades era pronunciada i de vegades omesa.

Sa Punta de sa Pesquereta.

Es Cavall de sa Pesquereta. Els "cavalls" de la toponímia costanera d'Eivissa, són puntes allargassades sota l'aigua.

Sa Pesquereta.

Es Cavall des cingle de sa Sal.

Es Cingle de sa Sal. Hi ha cocons on s'hi anavar a cerca "salitre" per a salar peix. És sal "marganta" (sic) perquè no té prou aigua dolça.

Sa Seca des Cingle de sa Sal.

Sa Bouet. Hi ha una cova que fa remor.

Es Clot des Llamp.

Na Bastó. Hi havia, o hi ha, un bastó per a amarrar la solta.

Baix de na Xemenà.

Es Cingles des Clots Negres. Es Clots Negres ja apareix el 1724 (MARI, 1984). Dalt d'aquests cingles hi ha Can Clots Negres. Aquests espadats constitueixen un dels paratges més bells i salvatges de tota l'illa.

Sa Platja de s'Aguila.

S'Aguila. És un promontori encinglerat. Com és sabut, el mot *àguila*, en la toponímia, no designa necessàriament indrets on l'animal ha nidificat, sinó que, per un creuament semàntic, pot fer al·lusió a un penyal en forma d'agulla. (MOREU, 1982).

Es Puig de s'Aguila.

S'Aigo Dolça.

Davall es Salt. No es pronuncia la consonant final del grup *-lt*. Documentat el 1712 (MARI, 1981), suposant que es tracti del mateix lloc.

Es Parancons. Desconec el significat d'aquest topònim. A la part alta hi ha feixes escalonades. Aquest podria ser l'origen. A Santanyí en deim *parats*, mot que té una certa semblança amb el significat que ens ocupa.

Es Morralot.

Dins sa Galera.

Sa Punta de sa Galera. Topònim que es repeteix abundantment a les illes. Són sempre penyes allargades que simulen un vaixell. (MOREU, 1982).

Na Negra. És una pedra obscura que la mar tapa quan hi ha mal temps. És ja dins la raconada des Portitxol.

Es Puntó.

Es Avaraderos des Racó. El castellanisme *avaradero*, sovintaja a les Illes.

Es Avaraderos des Còdols.

Sa Platja.

Es Portitxol.

Es Avaraderos de sa Platja.

Es Massots. Pot ser el nom d'un casta de tord, però l'informador em fa present que el terreny recorda la forma d'una maça de picar pedra.

Es Clot de sa Mata.

Na Cimals.

Es Cavall de sa Punta.

Sa Punta d'en Palerm. Hi ha diverses cases a l'illa conegudes amb el nom de Can Palerm i documentades algunes a mitjan segle XVIII (MARI, 1981, 1984).

Es Cap Rubió. És la punta costanera més important de l'antiga alqueria des Rubió. Vegeu com apareix sense preposició, tal com he sentit sempre el nom de la venda: Rubió. Desconec aquest punt de la costa eivissenca, però pens que si aquest promontori és de coloració ferruginosa, tendríem aquí l'origen del nom de l'antiga alqueria, documentada ja el 1396 (MARI, 1984).

Ses Covetes de sa Punta d'en Palerm.

Ses Tenasses des Cingles d'en Mos-sun. Can Mosson de Rubió, és de la família Tur (MARI, 1984). La segona vocal s'ha tancat per assimilació a la primera, que és pronunciada /u/ d'acord amb el sistema eivissenc.

Es Racó Fosc.

Es Cavall des Racó Fosc.

Sa Torrassa. És un pinacle, rocós. Deu tenir entre dos i quatre metres i està a la part alta de la penya.

Es Torrent des Forn. Deu haver-hi algun forn de calç.

Es Cavall de na Coloms.

S'Uial de na Coloms.

Davall es Clot.

Es Puntó d'en Lluquinó. El 1785 ja es troba Can Lluquinó a la venda d'Aubarca (MARI, 1984). Els Lluquinons segueixen vivint a Sant Mateu d'Aubarca i són pescadors.

Antoni "Esteve" baixant pel difícil camí de ses Balandres (Foto: Cosme Aguiló).

Baix de sa Cala.

Sa Cala d'Aubarca. El 1552 hi desembarcaren una seixantena de moros que venien en tres fustes. (MARI, 1981, 1984).

Es Gravar.

S'Illa d'Abaix de sa Cala.

Es Rimoll d'en Trui. A Eivissa es diu normalment *remoll* a un desprendiment de roques o d'altres materials. L'antropònim existeix com a nom de casa a Sant Mateu.

S'Avaradero d'en Ramon. Era un home de Sant Mateu. El varador ja no existeix.

Sa Cova de sa Cala.

Davant sa Cova de sa Cala. En la parla ràpida desapareix la preposició.

Davall na Verda.

COSTA NORD D'EIVISSA

5.- (D'es Cavall de s'Esparreguera a sa Foradada).

Informador: **Miquel Costa Costa "Bet"**, nat el 1916. És mariner, de Corona. Mitja dotzena de topònims de la zona de ses Balandres són degudes a una petita informació d'Antoni Torres Bonet "Esteve", nat el 1911 a Corona.

Es Cavall de s'Esparreguera.

Es Cap d'Aubarca / Es Cap des Mos-sun. El segon nom és el que se li dona localment. "Es Cap d'Aubarca o des Mossons" abans es deia de sa Mola d'Albarca (MARI, 1984).

Na Cimals.

Na Negra des Racó Verd.

Es Racó Verd.

Baix des Torrent.

Davall es Ais. El nom prové de la part alta de la penya, que es diu "es Ais". Segons J. MARI (1984), a Sant Mateu donen raó d'aquest nom a través d'una curiosa etimologia popular. Hom diu que els darrers moros eivissencs fugiren per sa Cala d'Aubarca, però foren perseguits i obligats a precipitar-se des dels penyals, i els seus crits, ai! ai! foren la causa del curiós topònim. Ja hem vist suara que la realitat és que els moros hi desembarcaren el 1552. Em pregunt si aquest nom no serà originat pel cognom Aís? El tenim documentat a Vila en el segle XVII (MARI, 1981). Serien els Aís posseïdors de terres en es Cap d'Aubarca?.

Es Quintalaret. Hom diu un *quintal* a una gran pedra.

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Princep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

Es Racó de sa Parra. L'informador no hi ha vist mai cap parra.

Sa Pesquera de ses Cànteres.

Es Porxos. Em diu en Miquel Bet que fa un quadrat molt ben fet, com una casa, però descobert.

Es Racó de ses Torretes.

Ses Torretes. Són unes roques agulles, sobre una petita península, documentades ja el 1717 (MARI, 1981 i 1984).

Es Forat de ses Torretes. Perfora tota la península.

Es Racó de Ponent.

Es Cavall de s'Assoleiador. Em diu que aquí no hi ha cap punta sotaiguada.

S'Assoleiador.

Es Negret de Dalt. És una roca negra.

Es Negret d'Abaix.

Es Cingles d'en Racó. Hom diu que era un tal Joan, de Can Racó de Dalt, que fa pocs anys que morí.

Na Llargà. És una pedra allargada, d'uns 15 o 20 metres.

Sa Platja de sa Cala d'en Sardina. La preposició cau en la parla ràpida.

Sa Cala d'en Sardina. Documentada el 1717 (MARI, 1981 i 1984).

Na Cocó. Aquest lloc, segons en Miquel Bet, "fa un munt de cocons".

Es Còdol Gros.

Sa Platgeta de Dins. És una platja de grava.

Sa Punta de sa Penya Vermeia.

Sa Penya Vermeia.

Es Clot de sa Truja. És un clot amb aigua de mar que sembla que hi hagués furgat una truja.

Sa Cala d'en Baló. Can Baló era en es Pla de Corona el 1785. Els propietaris eren Costa de cognom. D'altra banda es Pou de Corona era conegut com es Pou d'en Baló el 1708. (MARI, 1984). Un tal Antoni de Can Baló era conegut de l'informador.

Es Brul des Bou. Segons l'informador, és un lloc on el batre de la mar fa el renou d'una peça d'artilleria antiga.

Es Castellar. És un espadat completament vertical, un "taier" diu en Miquel Bet. Evidentment el nom li ve de la part alta de les penyes, on la geologia encingle-raptes, com si jugàs a fer castells.

Sa Punta d'en Petroell de Fora. El 1702 trobam un *Puig d'en Pedruell*. (MARI, 1981). La prunúncia és *petruell*.

Sa Punta d'en Petroell de Dins.

Es Racó de sa Nau / Es Racó de ses Balandres. Una balandra és una espècie de llaut gros que només porta una vela i un floc.

Es Còdol Gros / Es Mac Gros. És un escull.

Es Còdol Petit. També és un escull.

Sa Platja de ses Balandres.

Sa Penya de s'Aigo. Hi havia aigua que xorriava de la penya i s'emmagatzemava dins un cocó. En visitar aquest lloc el vaig trobar completament sec.

Ses Planetes. Són tres pedres ben planes.

Ses Balandres. Lloc documentat el 1762 (MARI, 1981 i 1984). És un lloc de difícil accés per terra. S'hi baixa a través

Ses Margalides, a la zona de ses Balandres (Corona).
(Foto: Cosme Aguiló).

d'un torrentell que aboca a uns cingles només practicables amb l'ajuda d'una corda. Ran de mar hi ha uns vells escars oberts dins les penyes.

Sa Casa de sa Llosa. És un dels escars de ses Balandres. El sòtil és format per una pedrassa.

Na Negra. És un escull negrós que les embarcacions petites poden rodejar.

Sa Llosa. És una pedra plana, apta per a pescar-hi.

Na Besora. És una pedra grossa, quasi un escull. L'*Alqueria de Besora* és documentada el 1237. En el segle XV hom diu que és al *Pla d'Albarca*. El 1746 existia el *Coll de Besora* (MARI, 1981 i 1984).

Na Passes de ses Balandres. És una pedra aïllada a la qual es pot accedir donant una passa llarga. (Cf. Sa Passa de Mossènher).

S'Illeta de s'Illot. No és una illa, sinó una prominència isolada que arriba als 24 metres d'altura.

S'Illet d'en Trui. És el lloc on es troba el topònim anterior. Tampoc no és una illa, sinó un lloc situat abaix dels penyals, d'accés no gaire fàcil. A la costa santanyinera també trobam el nom d'illot aplicat a un punt de la costa d'accés difícil.

L'informador ha conegut un tal Pep d'en Trui que freqüentava el lloc. Era coroner i morí d'una explosió quan pescava amb dinamita.

Na Plana. És una pedra que l'empren per a pescar d'asseguts.

N'Espinosa. Havia pensat si podria esser un lloc punxagut. En Miquel Bet diu que descalç s'hi va malament, però no és que hi hagi massa puntes.

Es Coconar.

Sa Punta des Cap Negret.

S'Aigo des Coloms. Bassa que s'omple amb aigua que davalla de dalt la penya.

Sa Punta Roja.

Sa Punta de Davall es Horts.

Es Collet.

Es Coralls d'en Guillem / Es Coralls.

Segons l'informador el nom ve d'un tal Joan d'en Guillem, de Corona, però, de fet, Can Guillem ja existia com a nom de casa el 1785. Eren Costa de cognom (MARI, 1984). Potser l'informador té raó i el nom de la costa és modern. L'antropònim Guillem defuig el tractament iotidizant.

Na Passes. És un escull.

Ses Puntes de sa Balena.

Sa Balena. La forma de la roca recorda la figura del gran cetaci.

Es Torrent des Gànguill.

Es Torrent de s'Escala. Per a baixar a la mar hi ha una escala de llenya.

Sa Punta de sa Xella. Tal vegada hauríem d'escriure de s'Aixella, però, sense conèixer l'origen del nom, el problema és mal de resoldre.

Es Racó des Paieret.

Es Paieret. És una pedra, quasi un escull, amb forma de paller.

Sa Cova de na Vicenteta.

Sa Cresta des Peput. És un escull. La /e/ de cresta és tancada. Observau la vocal de peput, pròpia de les Pitiüses.

Es Cap Nunó. Fa el nom pel comte Nunó Sanç a qui va correspondre el quartó de Portomany en el repartiment d'Eivissa del 1235 (MARI, 1976).

Sa Galereta.

Sa cova de ses Fontanelles. És una cova gran. Hi ha una font d'aigua molt bona que cau de dalt a dins un cocó.

Sa Cova des Teulats. Hi dormen molts d'aucells.

Es Cap de sa Foradada.

Sa Foradada.

COSTA OEST D'EIVISSA

6.-(De sa Punta de sa Pedrera a sa Punta de ses Variades).

Informador: **Vicent Cardona Vingut "Mosson"**, nat el 1924. És pescador, de Sant Antoni de Portmany.

Sa Punta de sa Pedrera. S'hi extreia pedra viva. Amb els seus materials es construí el moll de "Vila".

Es Portitxol de Cala Salada.

Cala Salada. Documentada en un mapa del 1555. (TUR DE MONTIS, 1984).

Sa Pesquera Plana.

Es Sitger. En aquest lloc s'hi feia carbó.

Sa Penya Vermeia.

Es Salt de sa Torta.

Es Escuis de Cala Llosar.

Sa Punta des Salt de sa Torta.

Es Canaló d'en Vedranell.

Es Racó de sa Galera.

Sa Pesquera de ses Cànteres.

Sa Punta de sa Galera. És baixa i molt llarga.

S'Assoleiador de sa Galera. Hi secaten peix, però la gent de Corona també s'hi assoleiava.

Sa Punta de na Cambrelina. Can Cambrilí és documentat el 1682 a Portmany (MARI, 1981).

Sa Cova des Corn. És una cova marina practicable amb barca. Hi solen dormir coloms.

Sa Punta des Cap Negret / Sa Punta des Camp Negret.

Sa Punta des Niu des Corb.

Es Niu des Corb.

Sa Pesquera de sa Punta d'en Marí.

Sa Punta d'en Marí.

Ses Aufabis. Hi ha uns pocs clots a la roca que poden semblar alfàbies.

Es Forn. Era un forn de calç.

Es Portitxol de Cala Gració.

Sa Punta de Cala Gració.

Cala Gració. Apareix amb la grafia de *Cala gratiosa* en un mapa del 1555 (TUR DE MONTIS, 1984). És un altre cas a afegir de caiguda de la /s/ intervocàlica (VENY, 1977).

Es Bufador de Cala Gració.

Es Pontet de Cala Gració.

Sa Punta de sa Ferradura.

Es Sec de sa Ferradura.

Es Racó de sa Ferradura. Es mot "ferradura", com a Mallorca, és aplicat metafòricament a petites entrades de la mar de forma llunada.

Es Racó des Cap Blanc.

Es Cap Blanc. Documentat en un mapa del 1555 (TUR DE MONTIS, 1984).

Es Picatxet des Cap Blanc. Deu fer devers un quart de segle que la mar el destruí.

Es Racó de sa Cova.

Sa Punta de sa Cova.

Sa Cova d'en Xico. És una cova marina. Un home, anomenat en Xico des Co-reuer, hi tenia un viver de llagosta.

Es Sec des Salt d'en Portes. Em diu en Vicent Mosson, que "hi ha un sec que cuida sortir dalt s'aigua".

Es Salt d'en Portes.

Sa Punta des Salt d'en Portes.

Na Campana. Hi ha tres forats que comuniquen amb la mar, que, en fer mal temps, sonen.

Sa Costa des Caló des Moro / Sa Costa de Ca n'Assol. Segons l'informador, el segon nom és degut al fet que un alemany, anomenat Assol (?), construí unes cases en aquest lloc vers el 1934.

Es Caló des Moro. Hom conta que els moros hi desembarcaren.

Sa Pedrera des Caló des Moro. És de marès.

Es Secs de ses Variades.

Es Racó de ses Variades.

Sa Punta de ses Variades.

COSTA NORD DE FORMENTERA

7.-(De sa Punta Prima a es Torrent d'en Jaume Maians

Informador: Bartomeu Torres Maians "en Xomeu des Caló", nat el 1916.

És des Caló (Formentera). A l'inici de la seva informació, els topònims són esparsos, però cap a la part central arriben a una vertadera atomització.

Sa Punta Prima. Documentat la Punta Prima el 1697. (MARI, 1983).

Es Bol des Gerret.

Es Racó des Forat.

Sa Cova de ses Fumades. És a la part alta de la penya i és negrosa.

Es Quintalaret.

Es Quintalar.

Es Racó des Cans.

Cala en Baster. Documentat el 1697 (MARI, 1983).

Es Racó de ses Canyes.

Sa Platja des Carnatge. Documentat el 1760 (MARI, 1983).

Es Penyal d'en Jaume.

Sa Punta des Martinets.

Sa Punta Llarga.

Sa Punta Grossa.

Sa Pedrera de Can Pins. És una pedrera de marès.

Sa Seca de ses Pedreres.

Es Illots de ses Pedreres. Són dos illots petitets.

Es Pujol des Vi.

S'Embarcador.

Sa Platgeta de Més Enllà.

Ses Platgetes. Són tres: l'anterior i les dues següents.

Sa Platgeta d'Enmig.

Sa Platgeta d'Aprop.

Sa Punta Grossa.

Es Caló.

Es Cavall de Llevant. Com sempre, és una punta sotaiguada.

Es Penyal de Can Costa / S'Illot de Can Costa.

Ses Pesqueres Negres.

Sa Pesquera de ses Aublades.

Sa Punta des Pou des Verro. Hom creu que aquest pou era el lloc on els ermi-

tans de Sant Agustí, de la Mola, (segle XIII), abeuraven llur bestiar (MARI, 1983).

Es Racó des Pou des Verro.

S'Illa des Pou des Verro.

Es Rallador de ses Salpes. Observau com el fenomen de la iodització no afecta el mot *rallador*, derivat de *rall*, que és un art de pesca, i com *salpes* mantén la /l/ sense vocalitzar. (VENY, 1977).

Sa Punta de sa Graveta.

Sa Seca de sa Graveta.

S'Amarador des Ullinc. Notem la forma peculiar de *llinc*, pròpia de l'eivissenc. (VENY, 1977). El topònim designa una bassa, on es recorda que les dones hi rentaven llana.

Sa Punta des Illots.

Es Illots de s'Anfossol.

Sa Seca des Marès.

Es Racó de s'Anfossol.

Es Penyal des Forn. És un illot. S'hi pot arribar només banyant-se fins als genolls.

Es Racó des Marès / Es Racó de ses Pedreres.

Es Penyal de ses Soles. Hom diu *sola* al marès prim "de llevanya".

Es Mal Pas.

Sa Punta de ses Pedreres.

S'Illot de sa Punta de ses Pedreres.

Es Carregador de sa Pedrera.

Sa Cova des Veimari.

Es Racó de sa Pujada. Fa referència al canvi de nivell ocasionat per sa Barda de la Mola. És documentat el 1790 (MARI, 1983).

Es penyals de sa Pujada. Són pedres remollades.

Sa Cova des Virots. Hi anaven a "virotar", és a dir, a caçar els virots.

S'Amarrador de sa Solta.

Sa Cova de s'Aigo. És a la part alta dels penyals. Hi ha aigua bona.

Es Torrent d'en Gerra.

Sa Punta de la Fernanda. Observau l'article literari. Sembla que els topònims de Formentera en registren una major freqüència.

Sa Cova de la Fernanda.

Es Penyals de la Fernanda. Hi ha pedres remollades.

Es Penyal des Tonaira.

Sa Punta des Torrent des Gat.

Es Torrent des Gat. A les Pitiüses, *gat* no ha estat reemplaçat per *moix* (VENY, 1977).

Sa Punta de la Gavina. Es repeteix a la part de ponent de l'illa, també amb article literari.

Es Pla des Ammetllers. La forma *ammetller* de Formentera, deu esser més pròxima al parlar del camp eivissenc on diuen *metlla* que al parlar de Vila, on es diu *metla* com a Mallorca. (VENY, 1977).

Ses Covetes.

S'Uial. És un forat de la penya. La mar hi passa.

S'Avarador d'en Simonet. Segons en Xomeu d'Es Caló, aquest Simonet era un tal Pep Cardona.

Sa Cala. Documentat el 1700 (MARI, 1983).

En Xomeu des Caló, Formentera (Foto: Cosme Aguiló).

Moli de la Mola, Formentera (Foto: Cosme Aguiló).

Es Bromer.

Sa Cova de la Plaerança. Una doneta molt vella deia a l'informador que dins aquesta cova s'hi feien balls i festes. Ara s'hi fan torrades. És format amb el mot *plaer* amb el sufix *-ança* (cf. *gaubança*). Apareix documentada el 1860 (MARI, 1983).

Sa Punta de sa Palmera. Podria esser per una casa de dalt que li diuen Can Pujada Palmera, però també cal tenir present que en aquesta part de la Mola i precisament en aquests penyals, hi creixen margallons. A Formentera, d'aquesta planta en diuen *margaió* o *palmer*. El lloc apareix documentat el 1721 (MARI, 1983).

Es Cingle de ses Mates.

Es Racó des Cingle des Cabrits.

Es Cingle des Cabrits.

Es Llisos. Aquí la penya és totalment vertical.

Sa cova des Llisos. Deu tenir una vintena de metres de llargària i s'hi pot entrar amb barca.

Es Racó de sa Punta de sa Creu.

Sa Cova de sa Creu. És a la part alta.

L'habiten els virots.

Sa Punta de sa Creu. Serà el punt d'una antiga partió? El 1712, quan Marc Ferrer va dividir la Mola entre les seves filles Vicenta i Angela, es posà una fita vora un "aljub de la Plaerança". (MARI, 1983). Desconec la situació d'aquest aljub.

Es Racó des Forat. En el camí de baixada cap a la mar, es passa per dins un forat.

Es Racó des Sofre. És diu que hi naufragà un vaixell carregat de sofre, ara deu fer poc més de 115 anys. La tripulació, que se salvà, anà cap as Caló.

Es Pla des Cocons.

Es Torrent de sa Fontanella. Hi degotava aigua dolça.

Sa Cova d'en Cavaller. És abaix, a la mar, però no s'hi pot entrar amb barca. És

molt fonda i es diu que s'hi va perdre un tal Cavaller. Can Cavaller és documentat a la Mola el 1797 i la cova el 1860 (MARI, 1983).

Sa Punta des Llençó. No sé si deu fer referència a qualche ormeig de pesca. Una llença petita tal vegada?

Es Torrent d'en Jaume Maians. Perquè està dins la seva finca. ■

Santanyí, gener del 1988.

BIBLIOGRAFIA

J.A. ALCOVER, *Els mamífers de les Balears* (Palma, 1979)

A.M. ALCOVER i F. de B. MOLL, *Diccionari Català-Valencià-Balear*.

J. COROMINES, *Estudis de toponímia catalana*, vol. I, (Barcelona, 1965).

J. COROMINES, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*.

C. GUERAU D'ARELLANO i N. TORRES, *Nova aportació al coneixement de les plantes d'Eivissa i Formentera*, (Eivissa, 1981).

J. MARI CARDONA, *La conquesta catalana de 1235*, (Eivissa, 1976).

J. MARI CARDONA, *Els Llibres d'Entrevénements*, (Eivissa, 1981).

J. MARI CARDONA, *Formentera*, (Eivissa, 1983).

J. MARI CARDONA, *Balansat*, (Eivissa, 1984).

A. MOLL, *Sufijos nominales y adjetivales en ibicenco*, "Revista de Filología Española" (1957). Cit. a través de J. VENY.

E. MOREU-REY, *Els nostres noms de lloc*, (Palma, 1982).

J. TUR DE MONTIS, *Cartografía Histórica de Ibiza y Formentera (Islas Pitiusas)*, (Barcelona, 1984).

J. VENY i CLAR, *Aproximació a l'estudi del dialecte eivissenc "Randa, 5"*, (Barcelona, 1977).

RECANVIS FONT

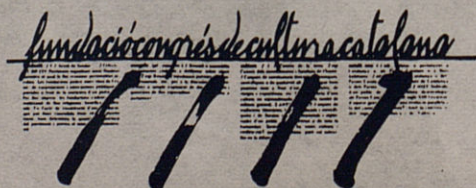
ACCESSORIS-EINES-MAQUINÀRIA

JAUME FONT PUJOL

C/ Fco. Manuel de los Herreros, 11

Teléfono 46 81 11 (2 línies) - 07005 Palma

AMB EL SUPORT DE

GUAL PERMANENT

BRUIXOTS I
D'ALTRES HERBES

PERE FONT

Primerament foren els bruixots. Fent el gambirot desenfrenats, dansant o guimbant, cames enlaire, al voltant d'una foguera. Amb brot de murta esquitxant, beneint, verges peludes a punt de pastora mia.

LLavors vingueren els senyors sacerdots entabanant d'encens cabrits de sacrifici. Els seglars espectadors dels oficis, mentre, callaven, o badocaven als altars fumats, agenollant-se coll vinclat o posant-se dempeus saguint, obediets i passius, els espais preestablerts dels ritus. Quan cantaven, belaven, xots i ovelles congregades.

Bruixots i sacerdots. Tots ells mestres d'estrany culte, custodis dels secrets dels enigmes, claus dels codis de l'hermenèutica, amos i senyors dels misteris i de les grans respostes.

Però s'escolà el temps i, a poc a poc, s'anà desvelant l'antiga mansió dels mites. L'antiga mansió ha arribat a esdevenir buida. S'ha ensorrat de murs i d'arcades. Han envellit els bruixots.

Però també a poc a poc s'ha anat aixecant un nou temple: el del credo del coneixement objectiu com a única font de veritat autèntica. Coneixement objectiu, llum segura, punt cardinal. Acceptat postulat i axioma, es despenja la lògica conseqüència: la necessària autoimposició d'una nova ètica: la fonamentada en el discerniment científic. D'acord. No ens desagrada la proposta. Gens ni una mica. Dilucidar el nus de veritats al cor de les objectivitats i engegar l'axiologia del grup i la persona. Però és aquí quan retorna el sacerdot: no amb minifaldilla de fenàs ni sotana negra. Tal volta, això sí ara, amb bata blanca. La ciència, carreró d'especialitzacions cada cop més afinat i recòndit, no s'estén al domini de qual-sevulla. Altre cop, doncs, els xots i ovelles. I el mestre -inevitable?- amb les claus dels secrets, el portaveu del focus de la veritat baixant davant l'estol dels humans amb les credencials del nombre.

Caldrà esperar, a més, que el coneixement objectiu assoleixi una explicació rotunda de les globalitats del tot i l'Univers perquè la ciència ens ofereixi les taules definitives, les taules del nou Sinaf? Com esperar-les? Ja fa temps l'Ortega i Gasset n'estava en guàrdia. Afirmava que "no podem postergar la vida fins que estiguem preparats per entendre-la. La més excel·lent característica de la vida és la seva coercitivitat: sempre és urgent, aquí i ara, sense possibilitat d'ajornaments".

Obrint, però, finestra i finestrall. O portal al carrer obert, què o qui inquieta? Els vells i nous sacerdots? L'espera en l'explicació rotunda i conductora? O tal volta no passa res d'això i és tot el contrari? Estem, més aviat, invadits d'altres problemes: d'estols de llops salvatges, amb neguit, sense guiatge?

Preguntes i preguntes. Respostes? En nosaltres mateixos. O en els bruixots? Apaguem, i deixem-ho córrer. Fins a la pròxima. ■

LA DESINDUSTRIALITZACIÓ
AVANÇA

MIQUEL ALENYAR

La indústria de Balears ha conegut en els darrers anys una conjuntura favorable tant pel que fa a nivells d'activitat com pel que fa a ocupació. A pesar d'això, la inversió industrial ha retrocedit fins a límits negatius, la qual cosa posa de manifest que a Balears no ha deixat d'avançar el procés de desindustrialització.

La producció i l'ocupació industrials han presentat en els anys passats taxes de creixement relativament importants. Això no obstant, la inversió industrial ha registrat una evolució clarament negativa. Aquest fet és, per ell mateix, força rellevant i fa obligats, si més no, alguns comentaris.

En primer lloc hem d'assenyalar que les estimacions sobre l'evolució de la inversió industrial en el període 1973-1987, les hem elaborades a partir d'una àmplia recerca de dades. Els resultats obtinguts seran publicats properament en el context d'un estudi realitzat per a la revista "Economia Industrial". Aquest escrit n'és un petit avenç.

En el gràfic adjunt s'exposa l'evolució de les xifres anuals representatives de l'estoc de capital industrial disponible a Balears. S'obtenen mitjançant la suma de les inversions brutes anuals i la deducció de les amortitzacions corresponents a cada any. Es tracta, per tant, d'un estoc de capital industrial net, segons demana la seva pròpia definició.

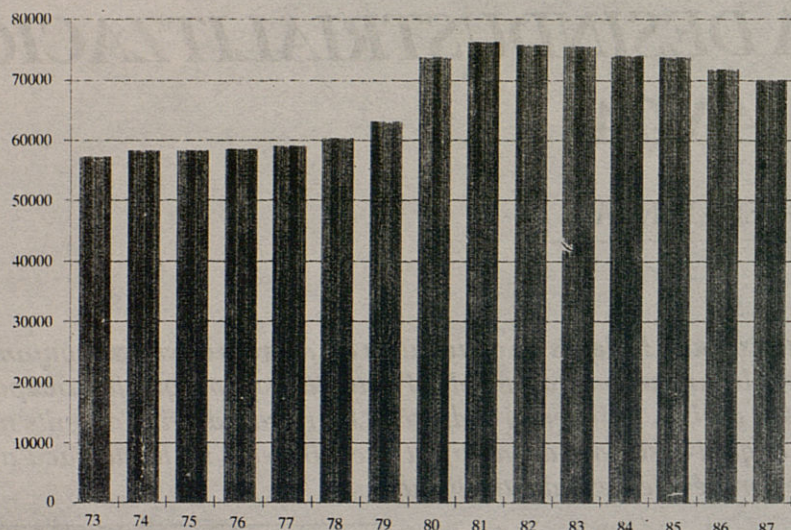
Com es reflecteix al gràfic, el volum del capital industrial disponible a Balears s'incrementà regularment en els anys 1973-1978, coincidint amb l'esclat de la crisi derivada del primer crac petrolífer. En el trienni 1979-1981, s'amplià considerablement a causa de la construcció de la central tèrmica de producció elèctrica d'ES MURTARAR (Alcúdia). A partir del 1982 l'estoc de capital disminuï de manera ininterrompuda perquè, d'ales-

hores ençà, els volums de la nova inversió bruta no assoliren de superar les amortitzacions anuals. Com a conseqüència d'això, l'estoc de capital industrial s'ha reduït més d'un 8 per cent (-8,32%) en sis anys.

L'anàlisi de les causes d'aquesta contracció demana de fer algunes distincions. Primer de tot, s'ha de dir que en el període 1981-1987 les inversions energètiques, mesurades en termes de valor constant, registraren una caiguda que s'ha de relacionar amb l'embranzida que havien tengut a l'etapa anterior. D'altra banda, en el període de referència les inversions industrials avançaren en termes nets a diversos sectors industrials com és ara transformats metàl·lics, bijuteria, materials per a la construcció, alimentació i químic. En tercer lloc cal indicar que les inversions del període 1979-1981 feren créixer, a causa de la seva naturalesa fortament tecnificada, les taxes de les amortitzacions globals. La com-

Estoc de capital de la indústria de Balears (1973-1987). Dades en ptes. constants de l'any 1978

binació dels tres factors esmentats ha fet que els imports aplicats a inversió industrial bruta des del 1982 no hagin estat suficients per igualar els imports del consum anual del capital industrial. En suma, *la inversió industrial a Balears en els darrers sis anys ha estat negativa*. Dit altrament, en aquests anys ha disminuït la capacitat industrial de la regió.

En el marc d'aquests fets la participació de la inversió industrial sobre la total, comptabilitzada en termes de formació bruta de capital fix, ha passat d'una mitjana del set i mig per cent (7,59%) entre 1973 i 1987 a uns nivells de l'ordre del tres per cent. Més concretament, el 1987 el pes relatiu de la

inversió industrial sobre la inversió global de la regió se situà en un 2,96 per cent, que és el punt més baix de tot el període investigat (1973-1987).

Convé indicar, a més, que la indústria de Balears presenta una intensitat de capital (volum de capital necessari per a l'obtenció de cada unitat de renda) considerablement feble, en termes absoluts i en termes relatius. Això no obstant, la intensitat de capital de la indústria balear ha disminuït del 1982 ençà a una taxa anual acumulativa de més d'un cinc per cent (5,12%).

Ni indústria ni cultura.

En la mesura en què el progrés tècnic depèn de l'avanç de la inversió

● La indústria de Balears presenta una intensitat de capital considerablement feble, en termes absoluts i relatius

industrial, es pot dir que a Balears es viu una etapa de progrés tècnic negatiu; això és, de retrocés tècnic. En la mesura en què la fermesa industrial d'una regió depèn dels increments reals de la inversió, es pot dir que a Balears es viu una fase d'afebliment industrial. En la mesura en què l'increment de la industrialització depèn de l'augment de la inversió, es pot dir que a Balears es viu un procés de desindustrialització. En la mesura en què el futur industrial depèn de la inversió d'avui, es pot dir, i s'ha de dir sense embuts, que les Balears, si no canvien les coses, són abocades a un futur no llunyà de desertització industrial.

La situació de la indústria balear és delicada i preocupant. Ho és perquè es dona acompanyada d'un procés, llarg i arrelat, de progressiu deteriorament. També ho és perquè els problemes de la indústria balear es despleguen dins d'un marc públic caracteritzat per la manca d'atenció, de consideració, d'interès, de comprensió i de preocupació.

Demà serà tard. Malgrat tot, l'anomenat "Pla Júpiter", en fase de negociació amb l'Administració de l'estat, concebut pel Govern Balear com l'instrument de xoc d'inversions públiques per als propers quatre anys, no destina ni una sola pesseta a la indústria. Tampoc en destina cap, cap ni una, a la cultura. ■

Miquel Alenyar és economista.

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

Hover

Julià Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma

Tels. 203411-203630-206120-207821

Des del punt de vista metodològic, aquesta concepció obliga a la caracterització dels processos pels quals els segments es diferencien i formen conjunts dinàmics i, també, a descriure com els treballadors estan associats a aquests conjunts.

No hi ha dubte que és M. PIORE el primer punt de referència en l'estudi de les segmentacions. Els seus treballs en els primers anys setanta, molt lligats a les lluites de les minories pels drets civils als Estats Units, signifiquen una ruptura amb el model neoclàssic que estudia el mercat de treball en termes d'oferta i demanda interdependent. La constatació de l'existència de compartiments tancats que comporten lògiques diferenciades el portà a formular la hipòtesi d'una estructuració del mercat en dos grans segments: un mercat primari, constituït per empreses amb demanda estable, que ofereixen bones remuneracions,

• Les estratègies de creixement de l'economia il·lenca han produït una clara segmentació laboral

cions, estabilitat en l'ocupació, possibilitats de promoció interna, i un mercat secundari, format per aquelles ocupacions inestables, baixos salaris, pitjors condicions de treball, poca o nul·la presència sindical i sense cap possibilitat d'accés a posicions professionals millors.

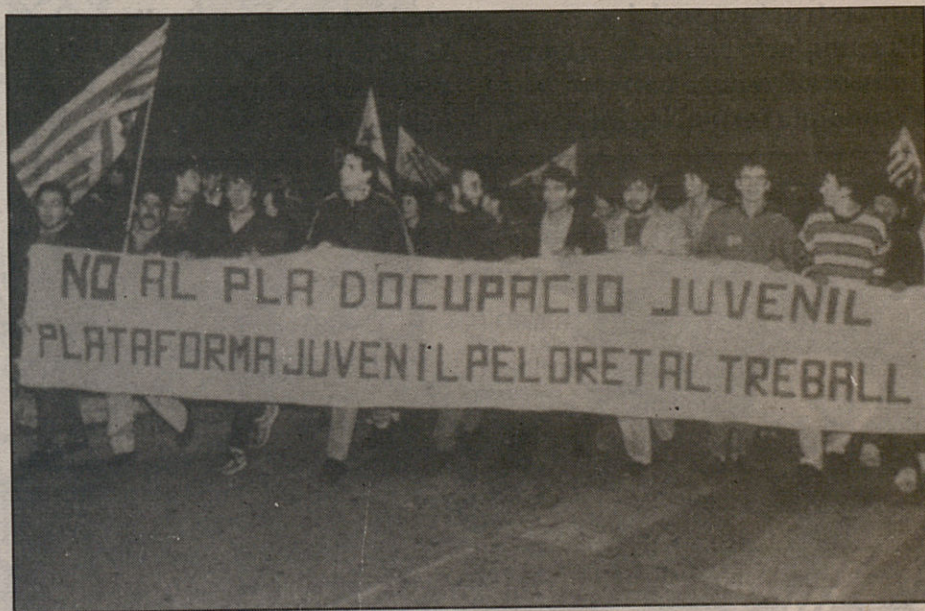
Acceptada inicialment aquesta formulació dual del MFT altres aportacions han avançat per aquest camí i plantegen la necessitat d'aprofundir-la. A partir de les propostes de M. PIORE de funcionament institucional del MFT, que troba les seves arrels en l'estructuració social dels treballadors i en el pes dels costums i institucions socials, posicions més complexes i elaborades marquen una nova fita superant el plantejament dual.

Els estudis d'altres teòrics -nord-americans i italians, sobretot- que incorporen al fenomen una anàlisi actual de les relacions capital-treball, a partir de la tradició marxista i radical

TREBALLADORS DIVIDITS I ESTRATÈGIES DE CREIXEMENT

PERE MASCARÓ

La invalidesa dels models tradicionals explicatius del mercat de força de treball (d'ara endavant MFT) és ja clara i, en bona part, les noves formulacions posen en evidència les seves limitacions i, fins i tot, les seves falsetats. Les teories de la segmentació, a partir de la idea de la seva heterogeneïtat i la seva multidimensionalitat trenquen la imatge errònia de la unitat. Així, el MFT es dibuixa com l'articulació de conjunts en els quals s'insereix la força de treball i no com una distribució aleatòria de persones i ocupacions.

americana i europea, signifiquen un nou camp de treball amb interessants suggerències.

El llibre de GORDON, EDWARDS i REICH*, n'és un bon exemple. Les aportacions d'aquests autors a la comprensió del funcionament del MFT en els països de capitalisme avançat incorporen prou elements de reflexió crítica, al mateix temps que constitueixen una formulació més dinàmica que permet una comprensió més global.

La proposta dels autors intenta situar la segmentació del mercat de treball en el seu context històric, ja que és aquesta estratègia la que constitueix part d'allò que ells anomenen "estruc-

tura social d'acumulació" dels darrers cinquanta anys, i que és la resposta a la crisi i decadència del model anterior, qualificat com període d'homogeneïtzació de la força de treball.

Així, idò, la segmentació es presenta com una part d'una estratègia més global de ruptura de l'homogeneïtzació assolida pel moviment obrer en el període 1870-1930. El pacte subscrit explícitament o implícit amb el segment primari -i que té en els sindicats de fort component corporatiu al principal interlocutor- significa, de fet, la posada en marxa d'una nova estructura social d'acumulació que es basa en l'aprofundiment de la segmen-

• Les línies d'exploració de la nova estructura social d'acumulació es dibuixen com una nova frontera entre l'economia formal i la informal

• L'MFT és l'articulació de conjunts en els quals s'insereix la força de treball i no una distribució de persones i ocupacions

tació del mercat de treball la seva pauta.

Més interessants són, per a nosaltres, les conclusions dels autors pel que fa a les perspectives de futur. La idea del començament de la decadència de la segmentació a partir dels anys setanta no planteja un retorn a l'ho-

mogeneïtzació. Es tracta, ara, d'una recomposició dels segments. El trencament del segment primari i la seva permanent precarització significa un desplaçament de sectors, fins ara protegits, a posicions secundàries i un empobriment general motivat per l'augment de competitivitat en les escales de remuneracions més baixes i de pit-

jors condicions de feina.

Així, les línies d'exploració de la nova estructura social d'acumulació es dibuixen com una nova frontera, difusa i poc clara, entre l'economia formal i la informal. Es trenquen les anteriors divisions per introduir-ne de noves i, sobretot, la segmentació s'aprofundeix a nivell mundial. El paper de l'estat és, llavors, el d'afavorir aquest procés de des-regulació i fer-lo més "eficient".

Tots aquests plantejaments no són aliens a l'estudi del mercat de força de treball a les illes. Tot al contrari, les estratègies de creixement de l'economia illenca han produït en els darrers trenta anys una clara segmentació laboral, no lligada necessàriament a una diversitat professional o ocupacional. Però és en la darrera etapa expansiva que avui gaudim -o patim- quan aquesta divisió és més clara. En bona part, perquè el marc normatiu de relacions laborals així ho fa possible -successió de formes contractuals flexibilitzadores-, i també perquè de forma estructural el tipus de creixement actual és possible si funciona una estructura social d'acumulació basada en la segmentació.

Caldrà però, analitzar amb cura i rigor quines són les divisòries. La precarització general i la nova recomposició de la força de treball descarten els factors sociològics -edat, lloc de naixement, sexe- que fins ara podien ser identificats. Efectivament, la incorporació massiva de població ocupada resident a llocs de treball eventuals, fins ara destinats quasi exclusivament a població no resident o a treballadors vinguts de fora de forma recent, significa una nova situació que encara no ha estat prou valorada.

Fins i tot, ara és possible parlar d'una nova homogeneïtzació objectiva, a la baixa, de grups de treballadors fins ara situats en segments diferents. Subjectivament, però, no només es mantenen les diferències sinó que és ara quan alguns, prou interessats, volen marcar les distàncies. ■

(*) GORDON, EDWARDS I REICH, 1986. *Trabajo segmentado, trabajadores divididos*, Ministerio de Trabajo, Madrid.

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA DE LA HISTÒRIA UNIVERSAL A TRAVÉS DEL CÒMIC (I)

ANTONI MARIMON RIUTORT

L'objectiu d'aquest treball és presentar una relació de còmics (en forma d'ALBUMS -còmics monogràfics d'autor, ben enquadrats- o de Quaderns -també monogràfics, però més populars, sovint formant llargues sèries-, únicament) que podran servir a tots els ensenyants que imparteixen assignatures d'Història.

El millor nivell per aplicar aquesta programació és la 2ª etapa d'EGB (6,7,8), però amb freqüència serà útil a 1er de BUP i, excepcionalment, a 3er de BUP i COU. Pel que fa a la divisió per temes, hem seguit els temaris de Ciències Socials (la part dedicada a la històrica) de 6e, 7e, 8e, i els hem juxtaposats, si bé n'hem resumit alguns temes, simplificant la programació.

Aquests còmics (àlbums i quaderns) es poden trobar, en general, a llibreries especialitzades, com Totem, Quart Creixent (còmics en català), etc., tot i que molts d'ells els podreu localitzar en un quiosc qualsevol, ja que només hem inclòs els còmics editats o reeditats a l'Estat Espanyol en català o castellà, a partir dels anys setanta. Més difícil és trobar-los en una biblioteca pública (no n'hi ha cap a la Biblioteca de l'Ajuntament de Palma, i n'hi ha pocs a la Biblioteca Pública de Mallorca).

Quan s'ha pogut, hem seleccionat els còmics més adients a cada tema, però de vegades això ha estat impossible a causa de l'escassetat del material. Malgrat aquest problema, no hi hem inclòs els còmics en forma de revistes -aplec d'històries curtes i altres reportatges, que poden continuar o no-, perquè si bé amplien molt les nostres possibilitats, són molt complicats de ressenyar i mals de localitzar, de manera que ens impedirien de realitzar un instrument relativament breu i útil.

A causa de la seva extensió, hem

Les aventures del Jabato transcorren sovint en un imperi romà on es mescla la realitat històrica i la ficció més inversemblant.

dividit l'article en dos capítols. En el primer vos oferim una programació de la història a través del còmic fins al segle XVIII.

NOTA:

ASTERIX -Sèrie d'àlbums generalment, aventures d'un mateix personatge; se sol assenyalar el títol).

El Capitán Trueno -Col·lecció de quaderns (se sol indicar el núm.).

"La conquesta de Menorca" (IBÁÑEZ GUTIÉRREZ) -Album en concret, títol i autor.

PROGRAMACIÓ PER TEMES

1) ORIENT ANTIC

-Els àlbums d'**ASTERIX** (UDERZO/GOSCINNY) "L'Odissea d'Astèrix", "Astèrix i Cleopatra" i "Astèrix a l'Índia".

-d'**ALIX** (J. MARTIN) "El príncep del Nil" i "L'espectre de Cartago".

-**Martin Mystere** (CASTELLI) núm. 1 (Egipte) i 4 (Etruscs).

2) GRECIA

-**"Astèrix als Jocs Olímpics"**.

-**ALIX** a "El último espartano".

3) ROMA

-Tots els d'**ASTERIX** (28 àlbums), i en especial "Astèrix legionari", "Els llorers del Cèsar", i "Astèrix Gladiador"; visió oposada a l'imperialisme romà ("Astèrix a Còrsega").

A través d'Astèrix (1959) coneguérem el món antic, des de l'Índia a Hispània i de Germània a Egipte, passant, és clar, per un petit llogaret que "rebutja una i altra vegada l'invasor".

Llegendes èpiques catalanes: versió mítica dels orígens de la nació catalana.

-I els d'ALIX, de gran interès històric, visió favorable a Roma ("Iòrix el Gran").

-Per Hispània destaquem "Astèrix a Hispània" i *El Jabato* (primers nùms) de MORA/DARNIS. D'aquest personatge també són interessants el núm. 27-36 (Cartago), 37-48 (Roma), i 75-84 (Egipte).

4) OCCIDENT A L'ALTA EDAT MITJANA
-"Astèrix i els Normands".

-Tots els àlbums de *EL PRINCEP VALENT* (FOSTER).

5) ORIENT MEDIEVAL

-*El Capitán Trueno* (MORA/AMBROS) núm. 12-18 (Imperi Mongol), núm. 21-28 (Tibet) 173-182 (Xina i el Gobi), 264-275 (Rússia), 276-280 (Japó) i núm. 66-76 i 364-374 (Imperi Inca), principalment.

-*Martin Mystere* núm. 2 (Maies) i 12 (Teotihuacan).

-*Roldán Sin Miedo* (USERO).

6) L'ISLAM

-Els còmics d'IZNOGUD (TABARY/GOSCINNY).

-*El Capitán Trueno* núm. 128-139 (Alger entre els Almoràvits i els Almohades).

7) ELS REGNES CRISTIANS HISPANICS
-"Roncesvalles" i tots els àlbums de "*EL CID*" (PALACIOS).

-Els àlbums (almenys 3) de "*Llegendes èpiques catalanes*" (UTS)

-"*La Conquesta de Menorca*" (IBÁÑEZ GUTIÉRREZ).

-I, fins i tot, *El Guerrero del Antifaz* (GAGO).

8) LA PLENA I BAIXA EDAT MITJANA EUROPEA

-Els núm. 1-6 i 79-86 de *El Capitán Trueno*.

-"*La flecha negra*" (BATTAGLIA/TOPPI).

9) EL RENAIXEMENT

-"*Miguel Angel*" (TOPPI/BATTAGLIA).

-"*Fanfulla*" (PRATT).

-"*L. Borgia*" (BATTAGLIA/TOPPI).

10) DESCOBRIMENT I CONQUESTA DEL NOU MON

-"*Los soldados de la suerte*" (DIVERSOS AUTORS).

11) EL S. XVII

-Els àlbums del *DEMONIO del CARIBE* (CHARLIER/HUBINON).

-*El corsario de hierro* (MORA/AMBROS), núm. 1, 10, 11, 24-26 (Anglaterra), 5, 6, 18 (Venècia), 20, 21, (Alemanya) 44-46 (França), 2-4, 9, 47, 49-51 (Algèria), 53 (Turquia), 54 (pirates del Mediterrani), 14, 15 (Rússia), 12, 13, (Pèrsia), 7, 8, (Xina), 23, 36, 40 (Àfrica), 23-38 (Amèrica Central).

-Sobre el Japó, "Ugaki".

12) EL S. XVIII

-"*Los pasajeros del viento*" (BOURGEON)

-El núm. 27-29 de *El Corsario de Hierro* (la guerra del Canadà).

-I, potser, *El Cachorro* (IRANZO).■

Mallorquídea

"Prêt a porter"

Velázquez, 6 tel. 722198

Avda. Compte de Sallent, 12 · Blanquerna, 3

tel. 75 67 45 - PALMA

SETMANES DE RENOVACIÓ EDUCATIVA

A.I.R.E. (Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa)

• L'estudi i el coneixement global d'un medi concret permet experimentar i practicar una pedagogia directa

A partir d'una activitat participativa, de caràcter interdisciplinari i internivells (Universitat, Formació Professional, B.U.P., E.G.B. i Pre-escolar), el seu plantejament és conèixer un indret i un medi concret i estudiar-lo globalment, amb una metodologia activa, per després poder aplicar-la a l'escola.

Es tracta d'assolir nous coneixements, noves tècniques i noves formes organitzatives, per tal de dur a terme una pedagogia arrelada en el medi que ofereixi noves perspectives i eines destinades a l'actualització de la tasca quotidiana de la docència.

L'estudi i el coneixement global d'un medi concret permet experimentar i practicar una pedagogia directa, on l'alumne és protagonista i participant actiu, i no un simple element passiu i receptiu. Aquesta metodologia ha de ser una eina bàsica per a l'ensenyament.

Per tal d'aconseguir el màxim grau possible d'integració i de globalització sobre el terreny, les S.R.E. es fonamenten en la convivència dels participants a un lloc comú d'estada i de treball, en règim de pensió completa. Aquesta característica fa que les S.R.E. acullin un nombre relativament reduït de participants, en general entre quaranta i cinquanta.

A partir d'un tema central, en funció de les possibilitats de la zona escollida, els participants marquen la pròpia dinàmica de la setmana. Ells mateixos proposen i estableixen els possibles centres d'interès i decideixen quins treballaran i a quins grups de feina s'integraran.

Els resultats de la setmana es recullen en un dossier multicopi, el qual està format bàsicament pels treballs realitzats i per les diferents propostes didàctiques sobre els temes i centres d'interès escollits, elaborades amb la recerca sobre el terreny.

Al mateix temps, a la XII S.R.E. s'introduïu un tema vertebral de reflexió que fou la coeducació, encaminada a aconseguir una escola i una educació no sexista.

Els treballs de la primera S.R.E. (1977) es poden consultar a: *Cap a una pedagogia del medi. Experiència de Reno-*

Les Setmanes de Renovació Educativa de Mallorca nasqueren l'any 1977 per iniciativa de la Universitat. Al llarg de dotze anys consecutius, les Setmanes de Renovació Educativa (S.R.E.) han reunit grups de persones professionals i interessades en la pedagogia i la didàctica.

vació Educativa, al monogràfic de Pissarra, núm. 7 (Desembre 1977).

Igualment, està publicat el dossier de la vuitena S.R.E.: *Conèixer el Migjorn. VIII Setmana de Renovació Educativa. Colònia de Sant Jordi, Juliol 1984* A.I.R.E., Universitat de les Illes Balears, Edicions Brins.- Palma (Mallorca), 1986.- 132 pàgs.-

De totes maneres, els dossiers de la majoria de les S.R.E. estan a l'abast de qualsevol persona interessada al local de l'Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa (A.I.R.E.), carrer de la Impremta, 1; 07001 Palma.

Amb una intenció innovadora, les S.R.E. nasqueren per iniciativa de la Universitat, la qual també assumia inicialment la seva organització. Des de fa alguns anys l'entitat organitzadora és l'Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa (A.I.R.E.). Així mateix, la realització de les setmanes ha estat possible pel suport de diferents entitats i institucions com la Universitat i el Ministeri d'Educació i Ciència, entre d'altres.

Les S.R.E. es realitzen sempre a principis del mes de juliol, una època que

permet la màxima participació dels interessats.

Fins ara les dotze S.R.E. realitzades són les següents:

- I.-1977; Colònia de Sant Pere (Artà).
- II.-1978; L'Arenal.- Tema: el turisme.
- III.-1979; Alcúdia.- Tema: l'Albufera.
- IV.-1980; Lluc.- Tema: la serra de Tramuntana.
- V.-1981; Port de Manacor.- Tema: el Pla i la Marina.
- VI.-1982; La Real (Palma).- Tema: el fenomen urbà.
- VII.-1983; Port d'Andratx.- Tema: el Pariatge.
- VIII.-1984; la Colònia de Sant Jordi.- Tema: el Migjorn.
- IX.-1985; Pina (Algaida).- Tema: el Pla.
- X.-1986; Badia de Pollença. Tema: la badia de Pollença.
- XI.-1987; Sóller.- Tema: la vall de Sóller.
- XII.-1988; Santa Ponça (Calvià).- Tema: la costa.

No hi ha dubte que, després de dotze anys, les S.R.E. de Mallorca constitueixen una experiència gairebé única a l'estat espanyol. El projecte ha demostrat la seva validesa i l'experiència acumulada és molt important.

Amb la voluntat de garantir la seva continuïtat, l'Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa (A.I.R.E.) treballa per a preparar la propera S.R.E., per a la qual és fonamental aconseguir el suport necessari.

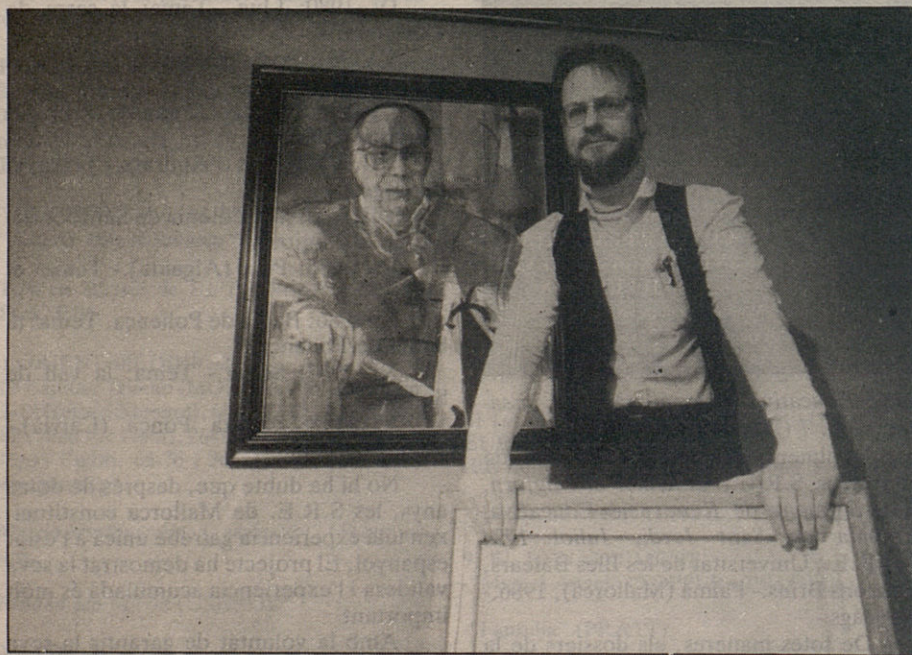
A hores d'ara, el lloc de la XIII S.R.E. encara no ha estat decidit definitivament. Hi ha algunes propostes com, per exemple, repetir a Artà, dotze anys després de la primera S.R.E. Tanmateix, la decisió final depèn de la disponibilitat econòmica i material.

Aprofitant la col·laboració de la revista "EL MIRALL", agrairiem que totes les persones interessades es posin en contacte amb Carles Benito (Tfn. 516051), Maria Josep Pizà (Tfn. 457624), Antoni Ginard (Tfn. 613378), o amb A.I.R.E., carrer de la Impremta, 1; 07001 Palma. ■

L'ART VITAL I COMPROMÈS DE NILS BURWITZ

JAUME TORRES I ESTRADÉ

Nils Burwitz. El meu primer contacte amb aquest pintor d'origen alemany, resident durant anys a Sudàfrica i darrerament a Mallorca, fou a través d'un quadre del Certamen de Pintura de Pollença. Un quadre que encara es pot veure en el Club, una figura molt expressiva, sols insinuada, que a mi sempre em recorda un Crist. És la imatge que guard. Potser és un parany de la memòria.

Nils Burwitz, amb un retrat de Camilo José Cela (Foto: Miquel Massutí).

A partir d'aquesta tela, d'aquesta única tela, se'm desvetlà un interès, una curiositat que he volgut satisfer. Per això, m'acost a Valldemossa. Duc l'adreça, però m'és impossible trobar la casa. Són les festes i el carrer està endomassat. Tots els números han desaparegut sota la decoració de figures realitzades precisament, com he sabut després, per la dona del pintor. Guait pels portals fins que un d'ells m'ofereix una entrada on s'acaramullen dibuixos i pintures disposats en una mena de desordre ordenat. Entr.

Exacte. No m'he equivocat. Tot d'una em reben Nils Burwitz i la seva dona amablement. Ens posam tots tres a xerrar i xerrar entorn d'una tassa de cafè. Nils Burwitz acaba de tornar amb el seu fill d'Alemanya Oriental, de les terres on va néixer, una espècie de viatge als orígens. Volia retrobar el passat i veure a la vegada la situació actual del sistema polític.

Neix el 1940 a Swinemünde, en el delta del riu Oder. El 1945 deixa la localitat de naixença, que avui en dia pertany a Polònia, per instal·lar-se a

Alemanya Occidental. El 1958 emigra a Sudàfrica on completa la seva formació a la Universitat de Johannesburg. Allà desenvolupa una tasca artística que pretén ser un testimoni d'aquells temps difícils a Africa del Sud. Però parlem de la seva pintura. És arriscat qualificar o encabir la seva obra en un estil o tendència determinat. És una curolla dels crítics sovint inútil. La seva pintura l'hem de relacionar sempre amb la seva vida. És una pintura compromesa, però no propagandística. Per a ell l'art és lluita, compromís, fe, comunicació. Sempre parteix d'una idea que l'esperoneja. No li interessa ni el decorativisme ni el formalisme ni la investigació plàstica per ella mateixa. Un paisatge que estima, un músic que admira, una injustícia política que el preocupa, un atemptat ecològic que vol denunciar són punts de partença per a la creació. I posa al servei d'aquestes idees motrius tot un seguit de recursos tècnics, de procediments formals, d'estils variats. La troballa conceptual, la pinzellada informal, la deformació expressionista, la imatge hiperrealista o l'abstracció lírica poden ser diverses maneres d'expressar millor la idea inicial. No es limita ni subjecta al mimetisme, a la còpia del seu propi estil, a repetir Nils Burwitz, encara que les seves obres destil·len un segell personal. Cada tela és una lluita per aconseguir la forma adient al tema. El llenguatge ha de tractar de reforçar el contingut.

Concretament una mica aquestes generalitats amb uns exemples en què on es vegin els diferents tipus de motivacions que generen la seva producció plàstica, ecològica, política, individual. Podem esmentar primer la sèrie de Sa Dragonera, sèrie que sortí en uns moments que l'illa perillava desaparèixer sota les urbanitzacions. El seu desig de conservació d'aquell món virginal, el seu crit de protesta contra un possible atemptat es materialitza en una obra que consta de tres parts. S'enfronta amb Sa Dragonera i la seva problemàtica des de tres angles. Primer, ens dóna una visió neutra, el document. Reprodueix un gravat del mapa de l'illa amb els seus topònims. Hom no pot deixar de recordar l'estètica conceptual. Després ens la mostra

Bancals de Valldemossa.

sorgint de la mar, com quelcom orgànic, en un llenguatge proper a l'informalisme. I per últim, llança el crit de salvació. Escriu els mots "Dragonera lliure" en el mar d'un paisatge de posta de sol, suau, delicat, quasi una abstracció lírica.

Un altre exemple és *Il.lusió òptica intemporal de l'amor*, un homenatge a Nelson Mandela. Dues figures sostenen un llençol on es reproduïx en blanc i negre la imatge de la il.lusió òptica en la qual es pot llegir dues cares o una copa. Amb aquesta composició pretén no oblidar el seu compromís amb la problemàtica del racisme. El mateix tipus de motivació política l'ha impulsat a realitzar una obra per a una póster de les Nacions Unides sobre els refugiats a Sudàfrica. Una esquemàtica dona negra sosté sobre el cap el mapa del sud del continent africà, foradat en els llocs on se situen els camps de refugiats. La perforació, l'intent de cercar un espai real més enllà de la bidimensionalitat de la representació, la famosa troballa formal de Fontana, aquí és aprofitada com un recurs més, molt encertat, per expressar un missatge polític.

Motivacions més estrictament personals, individuals i vitals originen els seus retrats i paisatges. Copsa d'una manera expressiva la personalitat dels seus amics retratats, músics i literats, com Camilo José Cela tallant amb un ganivet un quadre de Joan Miró. Sintetitzava els paisatges que estima en unes composicions sintètiques, nues, personals i poètiques, de vegades, quasi abstraccions líriques, plenes de pau i tranquil.litat. Els bancals de Valldemossa és un dels assumptes triats sovint per Nils Burwitz. Compta amb tota una sèrie d'aquarel·les sobre els bancals on la imatge pictòrica es complementa amb l'escriptura. No es tracta de la lletra, el signe com element formal, despulat de significat, com de vegades s'ha emprat en l'art de l'avantguarda, sinó de l'escriptura carregada de sentit, de reflexió personal, de l'escriptura-carta a la seva dona.

I no oblidem els seus dibuixos. Té tot un enfilall de blocs de notes, amb dibuixos, molts de dibuixos, sobretot de músics. Que difícil és trobar avui un artista que sàpiga dibuixar! ■

PRIAM VILLALONGA DE CANTOS va escriure a EL MIRALL-25 un documentat estudi sobre el pintor català Salvador Mayol, emigrat a Mallorca durant la guerra del francès. Inexplicablement, l'article va aparèixer amb el nom de l'autor abreujat, Príam V. de Cantos. Ara el transcrivim complet tal com correspon, i ens excusam per l'omissió.

Papers pintats

Marc i Motllures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

COLOM: LA FIGURA MÉS POLÈMICA DE LA HISTÒRIA (2)

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

¿Era Colom genovès? ¿Podem llegir la tesi genovesa del Descobridor d'Amèrica sense tenir la sensació que d'alguna manera ens estan prenent el pèl? Anem, doncs, al que com a cosa certa ens diuen els investigadors italians, a més d'alguns espanyols, sobre la suposada pàtria genovesa de l'Almirall...

La seva "suposada" acta de naixença es troba a la romànica església de Sant Stefano, prop del barri de l'Olivetta, on diuen que va néixer. Segons això, els seus pares foren Messer Doménico Colombo i Susana Fontanarosa. I no era, aquesta, gent relacionada amb la mar o amb la cultura, sinó més aviat família humil, dedicada als seus quefers artesans. Doménico, el pare, nasqué a Quinto i fou aprenent de teixidor a Gènova des del 1420. En els documents apareix ara a Quinto, suara a Savona. Basant-se amb tals dades, el Congrés d'Americanistes ratificà el 1900 a París, que Colom era fill d'aquell teixidor de draps de llana, venedor de vins i fabricant de formatges, els quals oficis no arribaren a ésser per a Doménico gaire lucratiu i va mantenir, per tant, els membres de la seva casa en una situació molt precària fins el mateix dia de la seva mort. Es va casar el 1445 amb Susana Fontanarosa de la que tingué cinc fills: Cristòfor, Giovanni, Pellegrino, Bartolomeu i Bianchetta... Cristòfor seria doncs el major, nascut el 25 de Juliol de 1451... Tot això podria semblar versemblable si...

¿Com s'explica que Doménico Colombo fos el pare de Colom si quan el 1498 redactà aquest darrer el seu testament, oblidà de bon grat el seu progenitor, si el tal Doménico vivia encara a Gènova el 1500 i passava per una època plena de dificultats econòmiques, fins el punt de que li era impossible pagar els deutes? Tampoc es veu molt clar l'afer dels suposats germans genovesos... Si en els documents de la "Raccolta Colombiana" apareix Cristòfor com a germà major i Barto-

Cristòfor Colom, retrat anònim.

meu com a tercer..., com es pot això lligar amb les respectives biografies oficials que diuen que Cristòfor va néixer el 1451 i Bartomeu el 1445? També s'ha dit que essent Bartomeu Adelantat i Governador de "La Española" (1496-98) fundà la que és avui ciutat de Santo Domingo, en record de son pare, el Doménico genovès. Però res seria més fals que aquesta afirmació doncs el nom que donà el germà de Cristòfor a la vila esmentada fou el de Nueva Isabela, a la desembocadura de l'Ozama, essent el nom de Santo Domingo molt posterior.

¿I que me'n direu de Giovanni Pellegrino i Bianchetta, tot fent coincidir per altra banda a Giacomo amb Diego, cosa igualment dubtosa, puix que els noms familiars, com a denominació d'origen, solen anar fins a la

tomba...? Per què tampoc parla de cap de tots ells en el testament? Havien ja mort? Els havia de desheredar per alguna raó especial? Altra cosa ens intrigarà igualment... Si Colom coneixia a fons la seva ciutat i la seva terra, per què no va batiar amb algun topònim de Ligúria alguna de les illes, terres, muntanyes, rius o caps que anava descobrint a cada passa tot deixant rera ell noms i més noms? Havia oblidat el Sant Llorenç de la catedral on es guarda el "sacro catino"...? I Santa Maria Lavignano? I Sant Ciro? I Sant Esteve? I Sant Mateu? Topònims com Porta Soprana i Torrente Bisagno haurien d'haver estat en el seu pensament però no els trobam als seus diaris ni als seus mapes. Encara més, a l'hora de fer comparacions descriptives entre les noves terres descobertes, Colom ens diu que això o allò s'assembla a Sicília, Lisboa, Andalusia, Còrdova, Guinea, Xio, València, Castella, Sevilla, etc., però mai Gènova i els seus voltants... Per què això?

I referent al seu llinatge COLOM (és Colom i no Colón el cognom que apareix en els primers documents fiables i coneguts)... ¿Quina necessitat tenia de catalanitzar el tal llinatge si els altres italians que freqüentaven la cort castellana no es llevaven ni una lletra de llur cognom? Per ventura Pere Màrtir d'Angleria ho va haver de fer? Per què no havia d'ésser Colombo si el que veritablement pretenia era que el tinguessin per genovès de soca-rrel?

També s'ha dit que va fer estudis a la Universitat de Pavia... Quan? Com? No diuen també que navegava des dels catorze anys? És que tenia un desdoblament de personalitat? I com s'explica que no sabés parlar ni escriure la llengua italiana? Efectivament, quan dirigeix correspondència a Nicolò Oderigo, embaixador genovès a Castella, (¿per què no Nicolau Oderigo?) ho fa sempre en castellà. I el mateix quan escriu al banc de Sant Jordi, de Gènova o al frare Gorricio, monjo italià de la seva confiança... ¿I els seus germans, Bartomeu i Diego, que gairebé no haurien viscut mai a Espanya, per què s'expressaven igualment en castellà...?

Però són encara moltes, moltes més, les preguntes que volem fer als genovesos colombistes...

En tornarem a parlar. ■

LA MOGUDA PLANETÀRIA

RUSHDIE

ANTONI GINARD

Del llibre *Versícles Satànics* encara no hem aclarit res de la seva qualitat literària i tothom sap el seu títol i coneix la polèmica que l'edició ha originat. L'ayatollah Khomeyni posava preu al cap de Salman Rushdie, un escriptor musulmà, indi de naixement i britànic de passaport.

Enmig d'un conflicte diplomàtic que no representa cap novetat, els occidentals han acusat els fundamentalistes de l'Iran d'intolerància i de fanatisme. Els intel·lectuals han mostrat la seva solidaritat amb el que es considera un atac a la llibertat d'expressió. Tot això està molt bé, però, com en tot, el món és ple de contradiccions.

Sense analitzar les intencions d'assassinar Rushdie, convendria no oblidar que és possible que uns 1.000 milions de persones poden sentir-se ofeses i, des de l'òptica islàmica, han rebutjat i condemnat el llibre per blasfèmia contra la seva religió.

De la mateixa manera que les televisions d'Itàlia i dels Estats Units, és a dir, de dues de les anomenades societats democràtiques del món occidental, han prohibit un vídeo de Madonna per considerar-lo igualment blasfem, perquè, en aquest cas, ataca els seus principis.

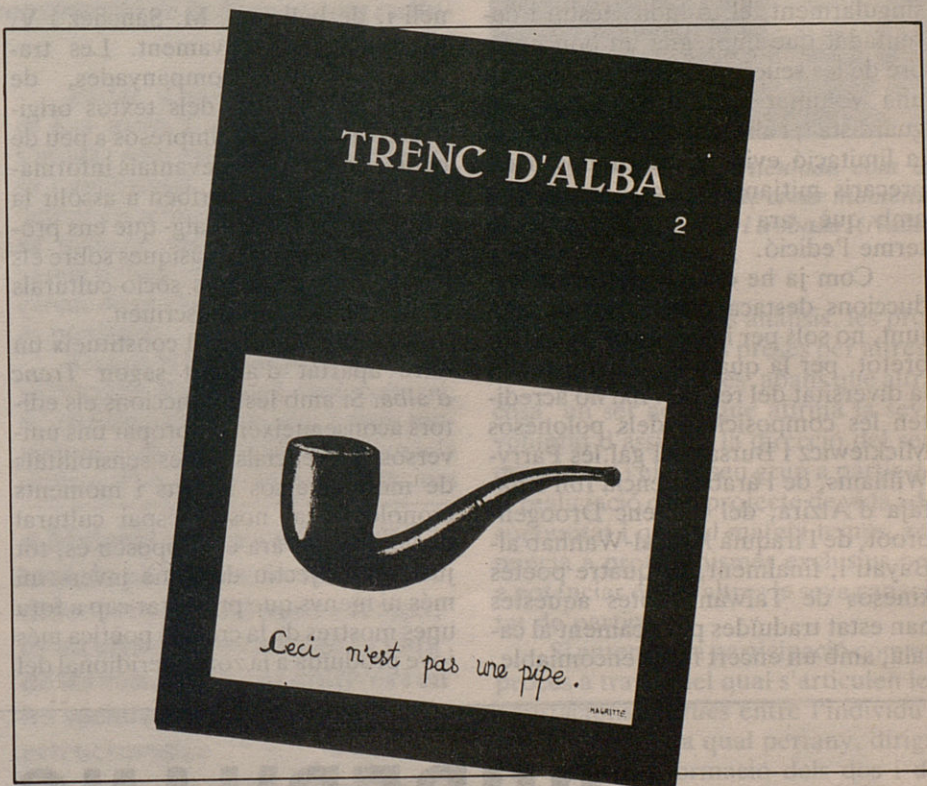
Ja que hi som, seguidament, també podríem recordar que, a un determinat racó del planeta, alguns jutges creuen que les minifaldes són una provocació i d'altres troben justificables les violacions.

Sempre segons els punts de vista, i sense necessitat de retreure la Inquisició, els fets confirmen que els intransigents i els reaccionaris tenen moltes cares i parlen moltes llengües. ■

UN NOU TRENC D'ALBA A LA UNIVERSITAT D'ALACANT

RAFAEL ALEMANY

Ha aparegut el segon número de la revista Trenc d'alba, una iniciativa del "Col·lectiu Sanchis Guarner" de la Universitat d'Alacant, que, amb un consell de redacció integrat exclusivament per estudiants i sota la direcció de Vicent Martínez, edita la pròpia impremta universitària amb el suport del secretariat de Normalització Lingüística de la institució.

Malgrat allò que tant als objectius fonamentals del col·lectiu promotor com els de l'òrgan *sponsor* -l'extensió de l'ús del català a l'àmbit que els és propi- poguessen induir a creure, *Trenc d'alba* -i, especialment, aquest número 2- no és, ni per continguts ni per plantejament, -una revista de sociolingüística aplicada -ni, molt menys, teòrica-, sinó un mitjà d'expressió a través del qual una colla activa i entusiasta de joves universitaris

alacantins dona aixida -amb plena espontaneïtat i sense cap dirigisme- a les seues dèries literàries i culturals -d'allò més plurals i heterogènies-, tot defugint, de forma ben conscient, qualsevol excés de localisme xovinista i tota mena d'academicisme formal. No és, per això, casual, que una quarta part de la publicació haja estat dedicada a la traducció al català de poemes estrangers -pertanyents a literatures minoritzades o bé força allunyades del

Versiones de poesia andaluz-moriscana:
Ibn Khafaja d'Alzira (1024-1183),
per
María Jesús Muñoz
i Vicent Martí Caus.

el tarroque
tote es vanta, orgullós, quan la plaia
li ha regalat jules verselles i ruba verda!
La malice dels rúbies s'hi ha desfet com l'argent
i s'ha fet or pur en les branques.

النارح
ومساة نزعى وقد علم لعلها
عليها حلى سورا وارديت خضر
بنوع لها ريشة القمامة خضرة
ويجوز في أمصاها دعبا نضرا

Gual (poema d'amor)
Vaig alabar la fac d'amore de la meua estimada
i me'n va tornar una altra de caponper.
Tornada, entroposava i, com un llany,
mostrava la branca de la meua cintura;
les pigares, adó, en la llum del seu costre,
com estela començada pels raigs del sol;
com estela començada pels raigs del sol;
com trobar els canins de l'amor?

الغزل
عارلة بن حبس وجهه فلق
نما عا أن يدر في وجهه سف
واربع بعثر في أذبال خيلته
تض عطيفة من استرور وف
تعال خيفته في نور صفتوه
كواكبا في شعاع الشمس فرف
عجبت والحين مار الحشا لهي
كيف التفت بها في حنة الشرق

nostre horitzó cultural- i que el disseny, les il·lustracions n'és responsable principal Sílvia M. Aresté- i, molt singularment, el to lúdic, festiu i desenfadat que impregna un bon nombre de les seues pàgines responguen a una voluntat genèricament "avantguardista"; i això a desgrat, és clar, de la limitació evident que imposen els precaris mitjans tècnics i tipogràfics amb què, ara com ara, es porta a terme l'edició.

Com ja he dit, el capítol de traduccions destaca d'entre tot el conjunt, no sols per la quantitat, sinó, sobretot, per la qualitat, l'"exotisme" i la diversitat del recull. Així ho acrediten les composicions dels polonesos Mickiewicz i Bursa, del gal·lès Parry-Williams, de l'àrab-valencià Ibn Khafaja d'Alzira, del flamenc Droogenbroot, de l'iraquí Abd al-Wahhab al-Bayati i, finalment, de quatre poetes xinesos de Taiwan. Totes aquestes han estat traduïdes poèticament al català, amb un encert força encomiable,

per J. Castells-Cambray, H.-I. Radatz, Ma. J. Rubiera i V. Martínez, M. Sánchez i V. Martínez, O. Carbone i, de bell nou, M. Sánchez i V. Martínez, respectivament. Les traduccions van acompanyades, de forma sistemàtica, dels textos originals corresponents, impresos a peu de plana, i de sengles avantals informatius -en algun cas arriben a assolir la categoria de petit assaig- que ens proporcionen les dades bàsiques sobre els autors i els contextos socio-culturals respectius en què s'inscriuen.

La poesia original constitueix un altre apartat d'aquest segon *Trenc d'alba*. Si amb les traduccions els editors aconsegueixen d'apropar uns universos referencials i unes sensibilitats de molt diversos indrets i moments cronològics al nostre espai cultural d'avui, el que ara es proposen és, tot just, un objectiu de signe invers: ni més ni menys que projectar cap a fora unes mostres de la creació poètica més jove produïda a la zona meridional del

domini lingüístic de la llengua catalana. En són un exponent significatiu els versos de Maribel Sánchez, Joaquim Espinós, Sílvia M. Aresté i Miquel Angel Campos, a tots els quals acompanya un solt amb un tríptic del poeta més veterà Lluís Alpera. Aquest objectiu de projecció exterior dels valors literaris nostres més novençans s'assoleix també amb la publicació del conte de Josep Martínez "Tampoc no se n'adonaria" i del relat breu en prosa "No em trobava bé", de Ramon Cantó.

Haig de fer esment, per últim, d'altres treballs, heterogenis però tots ells interessants per ben diverses raons, que arrodoneixen el present número de la revista. Així, els assaigs de Maribel Sánchez ("Anèmones per a un lliri blanc" -reflexió en prosa poètica a propòsit d'Oscar Wilde-) i de Ma. Carmen Alemany ("La misogínia en dues obres d'àmbit divers: el *Corbacho* i l'*Espill*"), l'esplèndid exercici de recuperació de la literatura oral que duen a terme Caterina Ausina, Maria del Mar Garcia i Conxa Guillaert en fixar-nos una versió escrita de la rondalla popular "Maria i la mare àliga" (Llíber -La Marina Saixa-), el còmic de Xavier -un escolar d'E.G.B. ja mestre consagrat del gènere-, o les set ressenyes bibliogràfiques amb què es clou aquest *Trenc d'alba*.

Tot plegat, un producte digne d'elogi, i no sols per la vàlua intrínseca dels resultats concrets -sempre perfectibles, com és lògic i desitjable-, sinó també, i crec que és el més important en el cas que ens ocupa, pel que té de símptoma positiu de la vitalitat engrandadora de les darreres generacions universitàries d'aquest Alacant que, si més no uns quants, desitgem menys "a part" del que alguns pretenen. ■

SUPERXANSAS

Carrer Major, 27 - Telèfon 58 16 18

FELANITX

L'ANIMACIÓ SÒCIO CULTURAL I LA PARTICIPACIÓ SOCIAL

MARIBEL ACÁZAR/AINA ARGUIMBAU

En l'article anterior (EL MIRALL 25) es definia l'animació sociocultural com un procés mitjançant el qual s'impulsa i s'estimula el grup o la comunitat a pensar, decidir i actuar conjuntament en ordre a la transformació de la seva realitat. És a dir, aprendre a utilitzar bé el cap, el cor i les mans, però conjuntament amb els altres (Enrique Arnanz, del Centro de Cultura Popular de Madrid). La participació és, doncs, l'element essencial per a la construcció de la democràcia cultural.

Malgrat que ara se'n parli tant, la participació no és un descobriment del nostre temps; al contrari, és un element present en la vida de les comunitats primitives i també en la base de les societats agràries més estructurades, fins al punt que podem definir-les per la forma com s'articula. La participació és així un acte natural, inconscient i habitual que regula la vida d'aquestes comunitats.

Amb el desenvolupament urbà i industrial apareixen fenòmens com el desarrelament i la desestructuració de la base de la societat. Aquesta es trenca en petites cèl·lules de famílies nuclears, les quals fonamenten la seva existència en la producció i el consum de manera essencial. Al mateix temps que creix la massificació urbana i s'estén el consum de productes culturals de mercat, la participació desapareix. Però és precisament en aquest moment quan es comença a prendre consciència de la seva mancança i a reflexionar sobre les conseqüències que suposa aquest fet, tant per a la vida col·lectiva dels pobles com per a la vida privada dels individus.

Entram d'aquesta manera en una tercera etapa de la dinàmica social en la qual la recuperació de la participació es planteja d'una manera conscient i transformadora i comença a formar part dels objectius i la metodologia de molts col·lectius humans en construcció.

Parlar d'animació sociocultural és una moda i el terme participació s'utilitza amb extraordinària lleugeresa i ambigüitat. És necessari, doncs, definir els seus continguts de la mateixa manera que en l'article anterior vàrem definir els d'animació. Començarem dient el que per a nosaltres no és participar.

Des de la perspectiva d'un model tecnocràtic d'animació sociocultural, la participació és un acte passiu mitjançant el qual els usuaris acuden a la recerca d'un producte que els tècnics

• Malgrat que ara se'n parli tant, la participació no és un descobriment del nostre temps; és un element present en la vida de les comunitats primitives i en les societats agràries més estructurades

han dissenyat per a ells. Aquest model es pot promocionar tant des de la iniciativa pública com de la privada sense ànim de lucre, ja que és evident que cap activitat que es planteja estrictament com a negoci no pot ser participativa.

Així, doncs, un participant no és un consumidor, ni un espectador, no és mà d'obra barata o voluntària al servei dels tècnics, i tampoc no és un ser passiu que escolta i accepta de

En una societat desarticulada com la nostra és imprescindible crear moments lúdics de comunicació i trobada. (Nadal 1988 a Son Rapinya).

qualsevol manera les anàlisis, les propostes i les decisions preses per altres.

Un participant és, abans que altra cosa, un ser actiu que afirma la seva voluntat d'assumir la direcció del seu propi destí i el del seu grup a partir de la realització d'un projecte de vida i de comunitat i que, al mateix temps, renuncia a protagonismes exclusius per a potenciar en els altres la seva capacitat de participar.

Si entenem la participació com un procés a través del qual s'articulen les aportacions mútues entre l'individu i la comunitat a la qual pertany, dirigit cap a la transformació dels dos i de l'entorn, és evident que es necessiten certes condicions que la facin possible.

En primer lloc cal que existesqui una voluntat real perquè es produeixi el fet participatiu i tot el que això suposa: l'anul·lació del protagonisme dels qui l'han promogut inicialment.

En una societat com la nostra, la primera tasca per realitzar és la creació d'espais de relació i comunicació entre els membres de la comunitat que es constitueix com alternativa dels es-

país de consum passiu. Les activitats festives i lúdiques compleixen, doncs, un paper essencial durant aquesta etapa bàsica del procés, i en la mesura que es converteixen en senyes d'identitat reforcen el sentit de pertinença, desmassifiquen, treuen de l'anonimat les persones i estimulen la diversitat cultural enmig de la tendència uniformadora actual.

Tot el que hem dit, encara que és important, no és ni molt manco suficient. És precís que en aquests espais de comunicació n'apareguin altres de reflexió, de presa de consciència i de desenvolupament de la capacitat crítics-constructiva d'aquells que inicialment s'hi trobaven per *disfrutar*.

Però tampoc és aquest el punt essencial i culminant del procés participatiu. Amb molta freqüència, en la

● **Amb molta freqüència, en la nostra societat es desenvolupa i s'estimula una consciència hipercrítica que bloqueja la participació**

nostra societat es desenvolupa i s'estimula una consciència hipercrítica que bloqueja la participació. És imprescindible, doncs crear espais col·lectius per a prendre decisions, per a concretar alternatives, per a l'estructuració de la democràcia interna de la comunitat.

El procés descrit no és uniforme, ni li manquen contradiccions, ni és precís que es produeixi de la mateixa manera en totes les comunitats, i tampoc les distintes comunitats arribaran al mateix nivell de participació perquè sempre la realitat és més complexa que qualsevol esquema, però sí que de-

● **Un participant no és un consumidor, ni un espectador, no és mà d'obra barata o voluntària al servei dels tècnics**

fineix elements bàsics sense els quals la participació no és possible; a més, ens permet tenir una visió de procés global que possibilita valorar-ne els continguts participatius de qualsevol activitat.

Ja hem dit abans que el context general en el qual es produeixen els processos participatius no és ni molt manco favorable. Les condicions ambientals de consumisme, competitivitat, individualisme, etc., fan creure a molts dels qui treballen o tenen contacte amb l'animació sociocultural que aconseguir aquesta participació és impossible. La negació de les possibilitats de transformació basada en les condicions estructurals de la societat és un plantejament constant de certs sectors al llarg de la història, però també és cert que les condicions estructurals han estat transformades, malgrat el pessimisme conservador, per l'acció dels qui han cregut possible fer realitat alguns aspectes de la utopia.

Així, nosaltres creiem que, tenint en compte tots els obstacles i condicions desfavorables, la participació avui és bàsicament una qüestió d'opció de valors, individuals i col·lectius.

A nivell individual, optar per la participació és voler la construcció d'un ser solidari i comunicatiu, capaç d'aportar tot allò que és com a ésser humà, d'enriquir-se amb les aportacions dels altres, creatiu, obert i dinàmic, en continu creixement i transformació, capaç de superar el nihilisme

ambiental i de rompre l'antagonisme entre el "jo" i els "altres", entre l'individu i la col·lectivitat.

A nivell col·lectiu, significa optar per un tipus de comunitat que aporti un fort sentiment de pertinença i d'auto-estima, amb unes senyes d'identitat definides, amb capacitat de resposta a la problemàtica que es generi, tant interna com externa, de solidaritat amb els altres pobles, tolerant i respectuosa amb les cultures d'aquests. Ha de tenir capacitat de construcció i com a tal ha d'ésser dinàmica i s'ha d'enriquir amb la interrelació d'altres comunitats al mateix temps que genera la seva pròpia interacció interna, és a dir, socialitzadora. Una comunitat d'aquest tipus recobra la possibilitat de celebració i expressió dels seus

● **Les condicions estructurals han estat transformades per l'acció dels qui han cregut possible fer realitat alguns aspectes de la utopia**

propis valors i romp el sentit de dependència interna i externa.

Per concloure, només volem remarcar que, a més del que hem dit, l'opció per a aquest model participatiu és també l'opció per a l'aprofundiment de la democràcia, per fer el bot d'una democràcia formal i representativa a un estadi més avançat de democràcia, més real, més exercida i directa, impossible d'aconseguir sense l'articulació de l'anomenada societat civil. ■

Maribel Alcázar i Aina Arguimbau són Treballadores Socioculturals.

Pelajería Española S.L.

FUNDADA EL 1885

Colón, 12
Tels. 72 15 63 - 72 43 44

PALMA

CA L'INDIANO, PAISATGE INCERT

JAUME LLABRÉS MULET

Un projecte de set cases adossades amenaça des de fa un temps a Ca l'Indiano. Segons sembla, la casa no serà destruïda, però una gran part del jardí serà urbanitzada. La construcció dels hàbitats nous és un greu atemptat a un dels paisatges urbans més autèntics que ens queda de la ciutat vuitcentista. En hores d'ara la casa i el jardí de CA L'INDIANO, són un paisatge incert, amb els dies comptats...

EL TERRENO

En el segle XVIII ja hi ha constància d'un cert caràcter residencial a la ribera de Bellver i de Porto-Pi. Abans, aquell paisatge era dominat per les fortificacions, encara que el castell de Bellver sigui una fita important en l'origen residencial que des d'antic proposava aquella zona.

En el segle XVIII el marquès de Vivot arranja una casa d'esplai prop de Porto-Pi coneguda per Son Vent. També en aquell segle estatja prop del Corb Marí el famós naturalista Cristòfol Vil·la. El cardenal Despuig, propietari de la possessió del Terreno va estar temptat d'instal·lar-hi el seu museu d'antiguitats. Aquesta casa venuda pels hereus del cardenal seria el solar de Can Rubert, una de les residències més belles i famoses del Terreno del S. XIX. La terra de la possessió, establida de manera important a partir de la mitjanja del segle passat, marcà l'origen residencial del barri.

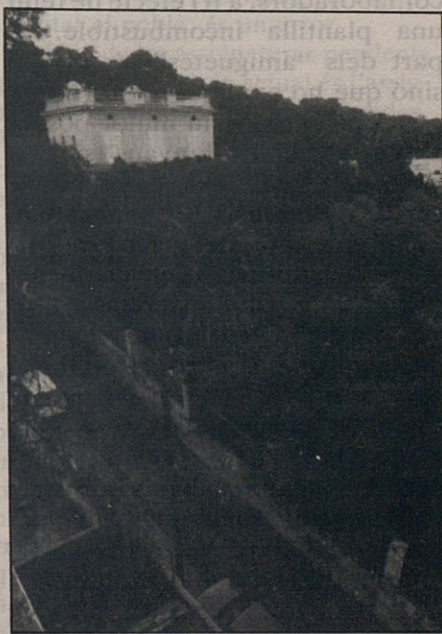
Cases modernistes i d'altres eclèctiques, mesclades amb un hàbitat de tipus més popular, permeten que El Terreno fos un dels indrets més atractius dels voltants de Ciutat, aleshores sempre present a la part gràfica de les velles guies turístiques.

Avui, El Terreno, és una de les barriades més castigades per un urbanisme irracional que, continuament, arrassa cases i jardins...

CA L'INDIANO, ANY 1867

El conjunt arquitectònic del casal

La ciutat de Mallorca segueix patint les conseqüències d'una febre urbanística desmesurada. La manca de catalogació i protecció de molts d'edificis i de bastants conjunts urbans -ja històrics- permet que la situació afecti irreversiblement al nostre patrimoni.

Vista general de Ca l'Indiano amb el bosc de Bellver al fons. (Foto Murray / Arxiu ARCA).

Ca l'Indiano, segons un dibuix de Wood.

i jardí de CA L'INDIANO amb la porta monumental d'entrada al bosc de Bellver, és per avui un dels millors paisatges urbans que queden a Palma de l'època isabelina.

La casa datada l'any 1867 destaca per la façana amb escalinata de dos trams i porxo amb pilars de ferro. L'edifici és un dels models d'hàbitat històric més importants del Terreno i un molt bon exemple d'arquitectura vuitcentista residencial a Ciutat.

El terrat superior amb baranes de ferro, pedestals de pedra i gerros de terra cuita, constitueix un bell mirador sobre la contrada. En aquest terrat hi destaquen les dues talaies d'accés que tal vegada són dos dels detalls més típics de gust isabelí que s'observen a l'edifici.

Un excel·lent complement de la casa és el jardí paisatgista, que d'acord amb la idea romàntica, conté tots els elements característics: una gruta artificial, caminals de traça irregular, una bella terrassa amb balustrades i un petit safareig tal com si fos un estany.

El tancat del jardí té dos portells amb pilastres i hídries de pedra, reixats de ferro artístic i altres pilastres secundàries amb gerros de terra cuita i reixats de fusta.

Tot aquest tancat, que permet contemplar el jardí des del carrer, forma conjunt amb la bella porta de Bellver i, en definitiva, tot és una mostra molt formosa d'urbanisme residencial del XIX. La porta del bosc de Bellver, de gust classicista és rematada per un escut amb les armes de la Casa Reial.

Un poc més amunt hi ha la capella de Sant Alonso, molt senzilla i datada en les darreres dècades del segle passat. ■

A CONTRAROSCA

ELS COL.LABORADORS "GRATIS ET AMORE": ENTRE LA VANITAT I EL MASSOQUISME

PERE LLOFRIU

Deia, a "El Mirall" núm. 23, vull dir que volia dir, que: "Una de les preguntes que feia sovint la gent gran, per la que sempre vaig sentir especial repulsió, era aquesta de què seria en esser gran." Però a l'article va sortir... "...la gent gran, per qui sempre vaig sentir especial repulsió..."

Com que, justament! més abaix també deia que això de la gramàtica no era la meua especialitat, no m'atreveix a fer una dissertació tècnica sobre els pronoms relatius, però servidor, intentava explicar que, la repulsió, me la produïa una pregunta determinada. I això no té res a veure amb la misantropia.

Ja sé que no està bé parlar de les pròpies neures, encara que ho faci tothom, els productors de cinema fan pel·lícules sobre actors, els periodistes parlen de periodisme, Josep Melià parla de polítics misteriosos, etc. Aquesta vegada -i no servirà de precedent- seguirem el corrent.

No és la primera vegada, ni la tercera, ni serà la darrera, ni a "El Mirall" ni a la resta de revistes, que apareixen paraules d'un col.laborador que mai no les havia ni somniat, cosa que a més d'altres pegues -que no pagues- fa que aquesta curolla només la puguin suportar els vanitosos i/o massoquistes empedreïts. A aquestes altures, un ja s'autoconsidera professional -modèstia inclosa- en això d'escriure d'aficionat, i a part de saber consultar si és imprescindible o no, posar "afeccionat" -per exemple- puc assegurar que això

de girar el missatge de l'autor és massa freqüent. Totes les revistes i d'altres empreses editores tenen un "corrector d'estil" que s'encarrega d'espavilar als col.laboradors, a fi i efecte de tenir una plantilla incombustible. A part dels "amiguets", és clar. I sinó que ho expliqui un altre.

Ens entendrem millor posant alguns exemples llunyans (sic). A "Vèrtex", núm. 87, a un article sobre l'Arxiduc i el seu refugi, deia, vull dir que volia dir, que "...per la seva ubicació imperdonable, no perdríem molta cosa si s'esbucava". Però el "corrector", més papista que el papa, no devia concebre que un excursionista "com cal" digués això, i va posar... "...per la seva ubicació, fora imperdonable que s'enderroqués". A "Quercus", al núm. 23, vaig publicar un informe professional "sensu stricto", que es titulava "La poda de hàbit natural", on vaig reprimir fins a límits insuportables tota apreciació subjectiva. Però no, el "corrector" encara en sabia més, i va trobar que s'havia de titular "Información básica para argumentar contra las podas "salvajes" de los árboles urbanos", i no li va bastar, sinó que encara va aprofitar la meua firma per col.locar una introducció i un requadret. Al suplement "Sa Veu des Seny", em feren el favor, com que som amics, de publicar-me un article, com a carta amb mig any de retard, però perquè no es notàs, "ho compongueren" posant la data "desembre 1988". Tot un detall. Però resulta que demanava una olivera per a la plaça de Cort, i quan vaig escriure l'article podia jurar que era una

idea original i pròpia, el desembre de 1988 ja no.

Els diaris, però, són altra història. Allà no hi ha correctors d'estil, almanco en català, així els gonnelles destructius tenen un òrgan de difusió. I sinó que ho expliqui un altre. Als diaris, entre l'"stress" habitual i els impressors poc habituats a la llengua de casa seva, trobar un article incòmode és francament difícil. I per altra banda, els ben pensats i rimats són la nota discordant. Però si no queda més remei, convé fer els articles amb cinc finals que no siguin essencials, i així, quan tallen per fer-hi cabre un anunci, encara es pot salvar la composició. (Ultima Hora, 13-3-88).

...I poder rectificar és raríssim, cal esser impertèrrit com Jaume Llabrés, i a més, tenir moltíssima sort.

Qui estigui interessat amb el tema, trobarà més informació i molt millor exposada per mestre Francesc de Borja Moll: "Els correctors d'estil" a "L'home per la paraula". Col. Raixa núm. 100. El lector corrent ja en té de més, però hi ha molts més "exemples" per demostrar que, per a les revistes serioses, seria molt més dignificant deixar assumir als col.laboradors el seus propis presumptes errors. El que és del tot inadmissible, és que amb la firma pròpia, s'hagin de carregar els errors d'un altre que, a més d'anònim, no se li ha demanat ajuda.

Som vanitosos i/o massoquistes, però n'hi ha que encara poden prescindir del psiquiatre. ■

Aquests dies, uns alumnes de l'institut, llegeixen el Catalunya Ligth, del senador gironí, independent, però inclòs a les files del PSC-PSOE. (No sé ben bé com es menja això). He de dir que n'estic admirat, del seu esperit crític, però també he de manifestar que a alguns alumnes els vaig haver de fer vèncer les seves reticències i fer superar el maniqueisme; car alguns afirmaven que era una incongruència que escrivís el que escrivia i que llavors fes costat a un partit que ara -com abans ho havia fet la UCD- consuma la glotofàgia.

De tota manera, els vaig dir que, al meu parer, hi havia un aspecte que tenia quelcom de suspente. És cert que manté una postura crítica enfront del govern de Madrid, però també no deixa d'esser cert que molt sovint desvia part de les responsabilitats cap els ciutadans (supòs que ho fa per atacar els membres numeraris de *Convergència i Unió* que presumeixen de catalanistes, però que no hi actuen); i mira per on, amb aquest fet de fer derivar les responsabilitats cap al poble segons ha assenyalat lúcidament J. Solà, en una polèmica recent suscitada a Barcelona coincideix, si fa no fa, amb una praxi de CiU: "El català cosa de qui, cosa de tots".

Potser aquesta lectura que els he fet veure, als meus alumnes, ve un poc

ASSIGNATURA PENDENT

RAFAEL CRESPI

mediatitzada perquè a més d'una taula rodona he sentit aquests arguments de boca d'un representant del PSOE, -i diguem-ho de passada, les seves opinions coincideixen teòricament i pràctica amb les del PP: ho han dit ells, que si no es fa més per la normalització lingüística és perquè el poble no en demana més. I això, de passar la responsabilitat al poble, és un error.

Una de les assignatures pendents que té la democràcia actual és l'assignatura de les llengües minoritzades. Amb més o menys encert la democràcia ens ha restaurat les llibertats elementals que el franquisme ens negava i s'han gastat molts de milions en introduir nous hàbits que el franquisme havia atrofíat, però encara ara cap govern, ni de la transició ni de la democràcia, s'ha encarregat d'explicar, amb rigor o sense, quina és la realitat lingüística de l'estat i el que això comporta: respecte i integració quan es tria com a lloc de residència un territori que no té el castellà com llengua pròpia. És a dir, ningú no s'ha encarregat mai de desfer aquell "status quo" que deia "En España, en español", "Hable cristiano", etc. Com a molt, s'ha arribat a admetre que hi ha territoris i llengües diferenciades i a substituir allò de "La unidad de destino en lo universal" i les monsergues del "Imperio" per un nou nacionalis-

me espanyol, postmodern, però igualment glotofàgic, que nega el pa i la sal a aquests territoris perquè puguin créixer dins la diferència. I això ha augmentat molt d'ençà del 23F i molt més d'ençà del govern del PSOE.

Algú pot respondre, com si no volgués mesclar ous amb caragols, que això són competències de les CC.AA. O també, que si no s'ha fet és perquè el poble no ho demana. Fins i tot hom podrà dir que "les grossíssimes responsabilitats de govern" impedeixen tудар els doblers en aquestes menudències. Pel que fa a les dues primeres qüestions, s'ha de dir que és l'estat qui ha provocat el mal i ha de ser l'estat qui l'ha de restaurar. S'han restaurat altres coses i també es pot rectificar en aquest aspecte. Crec que són raons òbvies i no cal aturar-s'hi.

Pel que fa al tercer aspecte, el govern del PSOE ha demostrat que ha tengut doblers per emprendre les campanyes que ha volgut: des de la famosa campanya del Sí a l'Otan, passant per la campanya per incentivar el vot a les eleccions escolars o, fins i tot, la vergonyosa tudada de l'erari públic per fer veure que el "Plan de Empleo Juvenil" era la solució a l'atur i al desencís del jovent.

Però es veu que l'assignatura de la llengua la vol dur suspesa per moltes convocatòries que es facin. ■

FUNDACIÓ PÚBLICA DE LES BALEARS PER A LA MÚSICA

Proves d'aptitud per cobrir les places de l'Orquestra Simfònica de Balears "CIUTAT DE PALMA".

Informació: Secretaria de la Fundació, C/. Sant Feliu, 8-A
07012 Palma - Tel. 71 11 39

EL MEU AMARCORD

Realment res no és com era. La meua filla i el meu fill parlen, amb la mateixa naturalitat amb la qual jo col·leccionava cromos de la xocolata Batanga, de penis, vulva i coit.

El meu penis era anomenat piu-let, supòs que per l'amorosida tendresa de la mare o pel seu tamany infantil (i que ningú no en tregui sorpresives deduccions sobre evolucions biològiques!). I la seva funció, única per molts d'anys, era l'evacuar l'orina o, alguna vegada, esser l'objecte anatómic d'alguna untada de vaselina quan, per algun motiu que desconec, presentava una certa irritació. Anys envant, la nomenclatura del piu aniria adquirint noves formes que enriquiren el meu vocabulari: el pardal, la fava, la cameta-curta... I, de la mateixa manera, aniria descobrint les qualitats gastrònòmiques del sexe de les nines: la poma, la figa, la copinya, la magrana... tot per no donar-li a les coses el seu nom científic. Amb els anys i l'experiència (totalment autodidacta en aquest tema) he deduït que no es tractava més que d'una barroera forma, gens subtil, de censura. Per quin motiu si no la pèrdua de la denominació d'origen quedava reduïda al sexe i zones derivades (les mames s'anome-

EL SEXE!

MESTRE TOMEU

naven margalides, per exemple)? Ben mirat, per una banda, tenia un aspecte positiu. Amb aquests canvis de nom, generalment per analogia, hom reconeixia l'aspecte lúdic i festiu del sexe. És a dir, era la crònica de titulars d'un futur divertiment.

I és que, en el fons, aqueixa era una fórmula com qualsevol altra per educar-nos. Per exemple, mirau-ho bé. T'anaves a confessar i deies: "He dit quatre paraules grosseres, he agafat un duro de la cartera de mumare i he romput un vidre involuntàriament". El capellà, que et retenia enmig de les cames (recordau com ens confessàvem els mascles?) t'interrogava: "I això és tot?". Sí, deies tu. I, ell, com si no hi pogués donar passada, insistia: "No hi ha res més?". Tu sorties i bé li donaves voltes a aquell "res més". En tornar-hi, després de la relació dels teus grans pecats, afegies, com qui no s'atreveix a dir la cosa: "i... i... i...". El capellà, sol·lícit en ajudar-te, et sortia a camí d'immediat: "...I t'has

tocat!" A tu tant t'era dir sí com no, però el resultat era que parties amb un dubte claríssim: "Que deu voler dir "tocar-se"? Passats els dies partinents tornaves a fer ús del sagrat sagrament i afirmaves la teua experiència recent: "I m'he tocat!". El capellà interrogava: "Sol o amb altres?" Ostres, tu! Ni se t'havia acudit que "allò" també es podria fer "amb altres". Ja t'havia tornat obrir camí el capellànet que, a les següents sessions, t'aniria afegint clarificadores preguntes al respecte: "Quantes vegades?", "Amb quina part del teu cos l'has tocada?"...

De fet sí que ens educaven. No apreníem a dir penis però, al capdevall, la natura és superior a la censura. És ver que no trobarem en els llibres cap informació (excepció feta del consultadíssim diccionari) i que cap mestre ens va voler o poder obrir els ulls en tan transcendent tema per la continuació de l'espècie humana. Però també teníem la nostra pròpia Universitat de carrer: el germà major del nostre millor amic, la criada ninfòmana de ca la nostra padrina, i, part damunt tots, la infinita imaginació infantil.

També és cert que els macabres i sinistres exercicis espirituals (no sé bé encara per quin motiu es deien "exercicis" si es tractava d'estar quiet i en silenci), escric i dic que, és cert que aquestes engalipades de turment provocaren una repressió intensa. Però també és de justícia reconèixer que ens facilitaren el posterior "auto-control" sexual tan positiu. És a dir que allò, que anava a les totes i desfermat, va haver de passar per un sedàs i deixar-ho per quan "no podies aguantar-te més". I, fins i tot, els frares i capellans ens dotaren d'un sofisticat mecanisme de propaganda. Com? Qui no recorda les famoses amenaces: "Si et masturbes tornaràs cec!" o "Et cauran les dents!" Encara record la gran mirada de complicitat que em va fer una rosseta (o era bruna?) quan vaig dir-li una mica compungit que havia d'anar al dentista. "A mi, en canvi, crec que m'hauran de posar ulleres", va dir. Aquella nit, ben segur, cada un a la seva cambra, pegàrem el primer xisclet amb cara reconeguda. Ah! Perdó, hauria d'haver escrit que realitzàrem el primer coit?■

LITERATURA

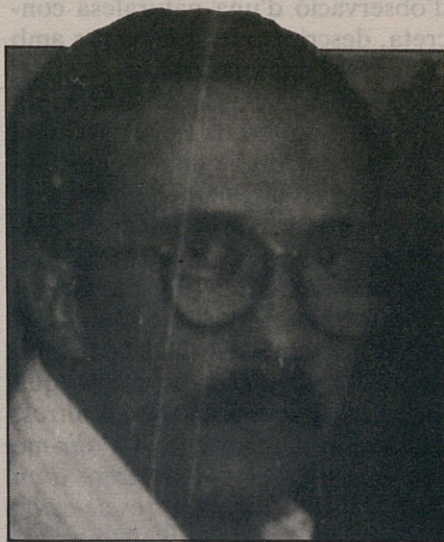
A hores d'ara, l'obra pròpiament narrativa de Miquel Rayó ja comprèn sis títols: un aplec de contes i cinc novel·les. És una producció considerable si tenim en compte que ha estat escrita en un període de temps que no arriba als deus anys. Amb la lectura del conjunt d'aquesta obra es constata fàcilment que ens trobam davant un autor que posseeix un món literari ben propi, caracteritzat per la presència més o menys constant a totes les obres d'un repertori particular de temàtiques i recursos imaginatius. Aquest fet és cabdal per a donar coherència i unitat a tot el seu món novel·lístic.

A les novel·les de Miquel Rayó hi abunden sobretot dos elements, fins al punt d'esdevenir-ne centrals. Són dos elements que aparentment més aviat podrien semblar poc compaginables. D'una banda, hi trobam molta literatura assimilada. De l'altra, una fascinació enfervorida per la naturalesa. El component culturalista, però, no hi és present en termes llibrescos, erudits, amb afany d'exhibicionisme pedant. Més aviat es tracta de referències literàries profundament vivencialitzades a través de la passió de la lectura i mitjançant la recreació imaginativa. Aquest substrat culturalista sobretot és present a les tres primeres novel·les. Es tracta d'uns referents literaris que primordialment procedeixen de la rondallística, però també de la literatura de la Matèria de Bretanya i dels grans clàssics del relat d'aventures -des d'Homer fins a Emilio Salgari. Així mateix, també s'hi utilitzen elements que tenen l'origen en el zoològic d'animals fantàstics que han anat construint les quimeres humanes al llarg del temps.

De la rondallística no s'ha aprofitat tan sols personatges i motius temàtics, també n'ha adoptat el model estructural: l'aventura es desenvolupa sobre la base del viatge que realitzen els protagonistes amb l'objectiu de dur a terme el compliment d'alguna missió.

LA NARRATIVA DE MIQUEL RAYÓ

DAMIÀ PONS I PONS

El segon component cabdal que hi ha a les novel·les de M. Rayó, a totes, és el de la presentació de la natura en un pla protagonista. Una naturalesa que de vegades és vista amb ulls de naturalista i d'altres com la demostració espectacular de la capacitat infinita de creació que té la mateixa vida biològica. L'actitud més habitual dels personatges és la de viure meravellant-se constantment de les bel·leses i perfeccions del món natural. Un món natural que a les dues darreres novel·les ja presenta indicis evidents de degradació: a *Les ales roges* són els projectes d'un urbanitzador els que posen en perill l'equilibri ecològic del Salobrar, a *El Corsari* hi ha una referència a la contaminació de la mar Mediterrània provocada pels vessaments dels petroliers.

Les cinc novel·les són agrupables en dos blocs, i cada un dels dos presenta alguns elements predominants. *El raïm del sol* i *de la lluna* (1983), *El secret de la fulla d'alzina* (1985) i *La bella ventura* (1986) són, per damunt tot, unes magnífiques mostres de narrativa fantàstica,

d'una fantasia que creix vigorosa perquè ha xuclat de la saba de la millor literatura meravellosa, tant de la tradicional com de la culta. En aquestes obres -molt denses en referències i evocacions- s'hi contenen unes aventures que són viatges d'iniciació a la vida realitzats per adolescents que, a cops de tenacitat i d'enginy, i perquè són nets de maldat i plens de confiança en ells mateixos, s'han fet mereixedors de realitzar una missió difícil, l'acompliment de la qual els serveix per a convertir-se en adults i en redemptors del seu poble.

Les tres primeres novel·les publicades per l'autor formen un cicle molt unitari caracteritzat pel seu contingut fantasiós pur, vull dir, sense correspondències explícites amb el món quotidià. Un aspecte d'aquest món fantàstic que a mi em sembla especialment atractiu és el de les bèsties fabuloses que hi apareixen. Em referesc, per exemple, al llamàntol ("*Era gros com un catxalot; lleig com un ca marí, amb les galtes flonges i atapeïdes de serres grolleres; repelenc com un porc o com un drac cuirassat amb les escates vescoses i gropelludes*") que surt a *La bella ventura*, o al basilisc que surt a *El secret de la fulla d'alzina* ("*era com una serp, però amb vuit potes armades d'urpes grolleres i esmoladíssimes, i tenia una cresta escarlata al cap, i el cos cobert d'escates gratelloses que vessaven regalims de metzina*"). Aquests monstres fascinants demostren que M. Rayó és molt més que un adorador de la naturalesa, també és un creador de naturaleses. I precisament perquè està dotat d'aquest poder ha pogut afegir nous exemplars al zoològic fantàstic que la imaginació hu-

mana ha anat creant des dels temps més remots.

Amb la publicació, l'any 1988, de *Les ales roges* hi hagué un canvi de rumb en la narrativa de Miquel Rayó. Per començar es produí una actualització de la temàtica i un abandó del repertori imaginatiu de les novel·les anteriors. No hi apareixen ni màgics, ni bèsties fantàstiques, ni objectes amb poders sobrenaturals, ni serps parlants, ni home-nets de colzada, ni fills de rei... En canvi, hi compareix amb tota la seva contundència la problemàtica de l'especulació urbanística sobre una zona humida que té una gran importància per a l'estada i la reproducció dels aucells migratoris i aquàtics. Tots els mallorquins en llegir la novel·la sabem prou bé de quin espai natural i de quina problemàtica concreta ens està parlant l'autor.

Les ales roges és, per damunt tot, una novel·la que ensenya a fruit dels encants de la natura. Els lectors, especialment els adolescents, a mesura que van llegint el llibre, van realitzant, paral·lelament als dos al·lots protagonistes, un procés de descobriment de la naturalesa, una naturalesa esplendorosa i diversa, esclatant de bellesa i d'harmonia, sempre fascinatoria.

Però, talment com succeeix en el món real, el Salobrar també és objecte d'una agressió egoista. Aleshores, l'actitud de contemplació desinteressada dels dos protagonistes deriva cap a la militància ecologista. Crec que *Les ales roges* és, en bona mesura, una obra didàctica, però d'un didactisme alliberat del

sermoneig i de tota mena de conceptualitzacions ideològiques. L'objectiu del llibre és més subtil: aconseguir que el lector s'enamori de la natura per tal que d'aquesta manera n'esdevengui el seu defensor. *Les ales roges* és, a la vegada, un llibre socialment molt útil i literàriament molt hàbil i ben escrit, amb una dosi equilibrada de saviesa narrativa i d'observació d'una naturalesa concreta, descrita en tots els casos amb la precisió d'un naturalista.

El Corsari, (1988 la darrera novel·la publicada per Miquel Rayó, és una obra que d'alguna manera integra els elements fantasiosos de les tres primeres novel·les amb les referències al món real contemporani que havia estat tractat per primera vegada a *Les ales roges*. El protagonista d'*El Corsari* és un ciutadà normal, un de tants, que "prenia el sol com un de nosaltres. Era un home corrent. Va dir-me que treballava a la finestra d'un banc, canviant xecs i lletres de canvi i divises..." Aquest personatge s'introdueix dins el món meravellós del món real: mitjançant un viatge que emprèn sobre una taula de surf que navegava sola com un ésser amb voluntat pròpia". Aquest home qualsevol pot viure la seva aventura prodigiosa gràcies a que alimenta la seva imaginació amb la lectura de llibres d'aventures. En darrer terme, *El Corsari* és la vivencialització que un ciutadà dels nostres dies fa del món de la literatura d'aventures de tots els temps. Especialment hi ha l'ombra d'Emili Salgarí -el llibre comença amb una citació que

procedeix de la seva novel·la *El Corsari negre*-, el novel·lista més paradigmàtic de les aventures que transcorren dins l'espai de la mar.

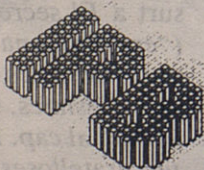
A *El Corsari* hi ha descripcions precioses de la naturalesa marina: les ones, les gavines, el vent, els corbs marins, els virots, el niu d'àguila peixera, la tortuga... També hi trobam alguns dels mites més il·lustres del món mediterrani: Neptú, el déu de la mar, Odisseu, l'episodi de les sirenes que conviden els navegants a anar al seu regne marí (aquest tema manllevat a *L'Odissea* ja havia aparegut a *La bella ventura*)...

El Corsari és una síntesi de realitat i fantasia, de vida real i de vida llibresca, un cas de transformisme vivencial.

Un darrer aspecte destacable d'aquesta novel·la és el fet que l'aventura que se'n conta ens és presentada als lectors com la transcripció del relat que el mateix protagonista ha contat a l'autor. És el punt de vista de l'autor com a editor. Aquesta tècnica serveix per marcar un cert distanciament que pot contribuir a donar versemblança a una història que té un peu en el món real i l'altre en el fantàstic.

De la lectura de les cinc novel·les de Miquel Rayó se'n treu la impressió que els camins narratius fins ara recorreguts condueixen forçosament a unes obres de cada vegada més ben escrites i més plenes de suggerències i d'encantaments. ■

Damià Pons i Pons és catedràtic de Literatura Catalana.

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat
- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORIZAT

ARC American Research Corporation

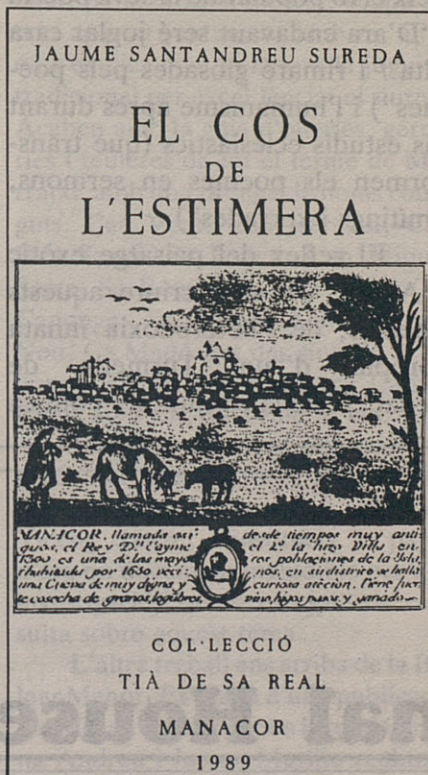
Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 39 Fax. 75 98 00
07004 Palma

LA POESIA DE JAUME SANTANDREU

PERE ROSELLÓ BOVER

Amb *El cos de l'estimera* Jaume Santandreu publica el desè recull de poemes. Això no obstant, resulta difícil establir unes grans diferències entre les seves obres o esbrinar el fil d'una evolució clara. Potser hi constatarem l'aparició d'uns temes nous, la desaparició d'uns altres o la substitució, per exemple, de determinades formes expressives. Però, en llegir aquest últim llibre, els seguidors de la poesia de Santandreu tenim la sensació de trobar-nos exactament al mateix punt que als anteriors. Perquè poques coses essencials separen *El cos de l'estimera* del ja llunyà *Dos pams d'home* (1970). Des de la perspectiva d'una dedicació a la poesia de quasi vint anys, veiem que rera tots els reculls del nostre poeta hi ha, amb una força extraordinària, la profunda personalitat del seu autor: un poeta obsedit per un únic tema, la condició humana, al qual sembla haver votat no sols el seu treball literari sinó la vida entera. Perquè és aquesta recerca constant, pel viarany més directe, de l'humà allò que caracteritza l'obra i la biografia del nostre amic.

Dos pams d'home, *Nu* (1972), *Coratge d'un mot* (1975), *Els negres ajuden a fer fosca* (1978), *Cançons pel meu poble* (1979), *Inventari de la nit* (1980), *Pregó de Setmana Santa* (1980), *En nom del pare* (1983), *Nissaga de sen* (1985) i, ara també, *El cos de l'estimera*

no són més que punts de vista ocasionals, conjunturals, d'aquesta recerca de la humanitat a través de la paraula poètica. El panorama observat sempre és el mateix. El que canvia és la circumstància de l'observador. Igualment, també ho és l'estri que empra per mostrar-nos-el: la paraula amb tot el ressò de la saviesa ancestral del poble. La poesia de Jaume Santandreu neix d'un desig irreprimible de parlar, de dir coses, d'expressar-se. La poesia és, per a ell, comunicació. Poc en comú hi ha, en aquest sentit, amb bona part de la poesia d'avui, posterior al realis-

me. Potser, per situar l'obra de Santandreu en les coordenades dels grans mestres del nostre segle, podríem trobar un punt de referència en la poesia de Pablo Neruda. Igualment, caldria relacionar-la amb la producció de Blai Bonet i tot un grup de deixebles sorgits sobretot als anys setanta. En canvi, tot i les diferències, els seus versos semblen molt a prop, més que de cap altra influència, de la literatura popular (això en una època en què aquesta és anihilada pels grans mitjans de comunicació americanitzats). Certament, els poemes de Jaume Santandreu -agitador de consciències i personatge maleït pels posseïdors, segons ells mateixos, de l'única forma de pensar correcta: la seva són més propers a les glosades del seu oncle l'amo Antoni Vicenç Santandreu -ortodox deixeble de Mossèn Alcover-, que a les provatures expressives de la major part dels artífexs de la poesia de la nostra època. Perquè Jaume Santandreu creu que la poesia resideix en la càrrega significativa del mot més que en el procediment a què el poeta el sotmet. Per això s'apressa a parlar sense témer la imperfecció formal o l'erosió que el pas del temps pot exercir sobre els seus versos.

El cos de l'estimera és un llibre impossible de deslligar dels precedents. El formen vint poemes generalment llargs i formal-

ment heterogenis, tal com ocorria en els altres reculls. En aquest últim Jaume Santandreu gira la mirada envers un company sempre oblidat i silenciàt: el propi cos. Sens dubte, aquest tema té moltes coses en comú amb el dels darrers llibres de Miquel Angel Riera, concretament amb els poemes de *Llibre de Benaventurances* i la novel·la *Els déus inaccessibles*, a què fa referència explícita el títol d'una de les composicions d'*El cos de l'estimera*. Sobretot, però, és molt interessant el poema que obre el volum, "Datat a la gran mar", on Santandreu esbossa les línies mestres de la seva poètica. Els dos primers versos de l'aplec, tal com apuntàvem abans respecte del conjunt de la seva obra, ens confirmen que l'autor posa mesions a favor d'una concepció del

poeta com a difusor d'idees i de la poesia com a comunicació d'un contingut. Així, es reafirma en "l'ofici suprem de predicador" i en una poesia que ha d'esser "la senyera del missatge". Igualment, en aquesta mena de plantejament general previ, recorda els dos components bàsics de la seva formació: el món pagès, del qual procedeix el to popular de la seva poesia ("D'ara endavant seré joglar cara alta / i rimaré glosades pels poemes") i l'humanisme après durant els estudis eclesiàstics (que transformen els poemes en sermons, "mítings i xerrades").

El reflex del paisatge exòtic d'Àfrica, on va escriure aquests poemes, de l'heterodòxia innata (pròpia d'"un Turmeda de pedaç") i de la conjuntura política

i social del nostre poble ("polítics de l'enganyifa, / equilibristes de la llengua, / titelles de la democràcia, / embalsamadors de l'autonomia") són, entre d'altres, alguns dels trets a destacar d'*El cos de l'estimera*. Sovint, en alguns indrets del llibre el devesall d'experiències i d'idees que vol comunicar-nos el fa caure en imperfeccions formals i àdhuc en alguns versos d'una certa facilitat o gratuïtat. Això no obstant, l'obra poètica de Jaume Santandreu es manté pel vigor i la personalitat d'un escriptor que sempre té coses a dir als seus lectors. En resum, una veu inquieta que no es deixa silenciar ni per les lleis internes del seu ofici: la poesia. ■

SANTANDREU SUREDA, Jaume. *El cos de l'estimera*. Ed. Caixa de Balears "Sa Nostra" (Col. "Tià de sa Real", 35), Manacor, 1989.

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors
de la Universitat de Cambridge i del Royal
Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a
professors

Centre oficial d'exàmens de la Universitat
d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona - Terrassa - València

DOS LLIBRES SOBRE OFICIS TRADICIONALS

A. R.

Ens han arribat a les mans dos acurats treballs que mereixen esser ressenyats, si més no per la seva temàtica. Es tracta de dues obres sobre oficis artesans; dues publicacions que vénen a omplir un buit considerable, mostra d'una tasca poc agraiada com és el treball de camp.

Per una part, el treball de Biel Massot i Muntaner i Miquel Mut i Sureda, *Pòrtol, guia d'oleries*, amb encertades il·lustracions de Vicenç Sastre. Aquests autors, dels quals ja en coneixem altres treballs sobre el tema, ens aproximen a la realitat de l'ofici del fang, a les seves vivències i problemàtica. Com bé diuen, "les dades utilitzades provenen de font oral, a través del contacte directe amb els artesans".

En el llibre ens parlen del lloc, del origen i de l'evolució de l'olieria portolana, tot i que en cap moment prete-

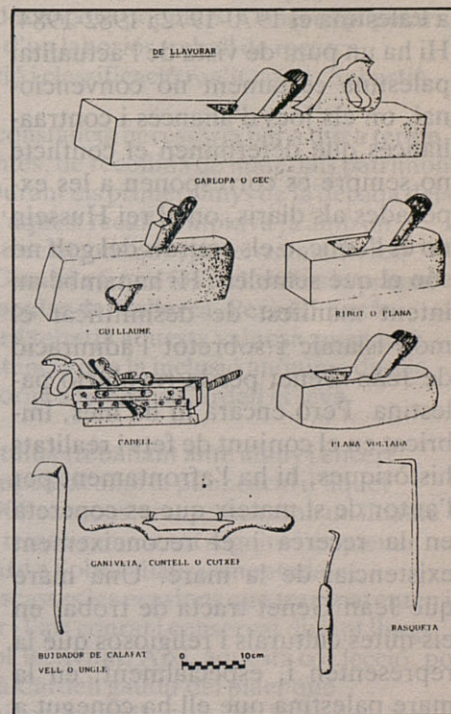
nen fer-ne un estudi històric. El procés oller, de la terra al mercat, ocupa un bon apartat juntament amb un altre on s'explica com s'elabora la juguina tradicional per excel·lència: el siurell. Acaben amb la guia d'oleries, gerries i teuleres de tot el terme de Marratxí, amb una tirenga de noms coneguts: Can Vent, Can Bernadí, Can Biel Seguí, Sa Penya, Can Miquel Serra, Sa Roca Llisa, Son Ros, Cas Canonge, Es Porxet, Can Bernadí Nou, Ca Madó Bet des siurells, N'Eliador Ramis, Na Francesca Canyelles, Can Vich, Sa Teulera, etc...

Tota l'obra, il·lustrada profusament amb imatges fotogràfiques i les ja esmentades il·lustracions a tinta de Vicenç Sastre, constitueix a partir d'ara un document ineludible per a la investigació i qualsevol tipus de consulta sobre aquest tema.

L'altre treball ens arriba de la Balear Menor. Es tracta d'una publicació del Museu de Menorca a la qual Cristina Andreu i Jaume Murillo realitzen una ferma aproximació etnogràfica a l'ofici de mestre d'aixa a l'illa.

Aquests investigadors, després d'una breu presentació i una introducció històrica, entren en una descripció a fons dels distints elements que intervenen en el procés productiu d'aquest ofici artesà: instal·lacions, matèries primeres, eines, etc. En segon lloc, descriuen el procés de fabricació: la preparació i tallat de la fusta, el dibuix, maquetes i plantilles, l'ajustament, el calafateig, etc. La descripció es conclou amb l'apartat dedicat a la tipologia de les embarcacions i a la comercialització del producte elaborat, finalitzant amb un breu comentari sobre la problemàtica de l'ofici front als canvis als quals és sotmès.

Un vocabulari temàtic i la relació d'informants suposen una bona ajuda

tant per a lectors curiosos com per a iniciats. La descripció ve acompanyada d'un bon repertori d'il·lustracions que, indubtablement, ajuden a l'aproximació i la comprensió del tema.

Tot plegat, dues mostres del tipus de treball que hauria de proliferar per a la coneixença dels oficis artesans i tasca prèvia per a la realització de la tan necessària obra de síntesi que requereix la cultura tradicional del nostre país. ■

Pòrtol, guia d'oleries. - Biel Massot i Muntaner/Miquel Mut i Sureda; pròleg de Pere Amengual i Bestard; dibuixos de Vicenç Sastre. - Palma: Ajuntament de Marratxí, 1989.- 144 pàgines.

L'ofici de mestre d'aixa a l'illa de Menorca. - Cristina Andreu/Jaume Murillo; pròleg de Narcís Cardona Grieria. - Maó: Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear, 1989.- 72 pàgines; il·lustrat. - (Trabajos del Museo de Menorca; 8).

UN CAPTIU ENAMORAT

TRADUCCIÓ DEL FRANCÈS PER
JOAN ARGENTÉ

EDITORIAL PÒRTIC. COL·LECCIÓ ELS
MALEÏTS, 4, BARCELONA, 1988, 528
PÀGS., 2.600 PTES.

JEAN GENET

lògic i les imatges d'una realitat que, de vegades, són les imatges d'una realitat més profunda.

Jean Genet (1910-1986) és el prototipus d'escriptor maleït, però que no obstant això arriba el cim de la qualitat literària.

Fill de pares desconeguts, va passar gran part de la seva infància a un correccional. Durant la joventut va practicar la prostitució homose-

xual i el lladrocini a Barcelona i a altres ciutats europees. Un seguit d'experiències que va traslladar a les seves obres: *Miracle de la rose* (1945-1946) i *Journal du voleur* (1940). A la presó va escriure gran part de l'obra poètica i una de les seves novel·les més importants: *Notre-Dame des Fleurs* (1944). El reconeixement literari va venir, sobretot, de la producció dramàtica, i entre nosaltres *Les criades* (1946) ha assolit un grana èxit sempre que ha estat representada. A més de *Lettres à Roger Blin* (1966) i les obres teatrals *Le balcon* (1956), *Les nègres* (1958) i *Les paravents* (1961), va escriure també guions cinematogràfics: *Mademoiselle* (1966) i *La nuit venue* (1977).

Un captiu enamorat era en procés de producció quan li sobrevingué la mort el 1986.

Joan Argenté és poeta, nascut a Badalona el 1931. Es va donar a conèixer el 1950 en la segona *Antologia poètica universitària*. Ha rebut el premi "Joan Salvat-Papasseit" el 1959 i el "Carles Riba" el 1975. Ha publicat *El temps de tants dits* (1960), *Cicle, bicycle, tricycle* (1966), *Seminocturn, semidiürn* (1976), *Moviment peristàltic* (1976) i *Volem vi*, una obra teatral.

Entre les seves traduccions hi ha obres d'Eugène Ionesco i Michel de Guelderode, del qual, *La balada del gran Macabre*, li va valdre el premi Josep Maria de Sagarra el 1981. ■

QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

Embat
llibres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

El divendres obert tot el dia

A.R. J. LLADÓ

SOBRE EL BLAU PENYAL ***CANÇONS POPULARS MALLORQUINES***

FOTOGRAFIES DE JOAN IRIARTE: INTRODUCCIÓ I SELECCIÓ DE TEXTOS DE GABRIEL JANER MANILA. - PALMA DE MALLORCA, CAIXA DE BALEARS "SA NOSTRA". 1988. - 80 p.: IL.: 31 cm. ISBN 84-505-7995-3

CARDELL I TOMÀS, SEBASTIÀ

Sobre el blau penyal pot ser considerat com una reinterpretació del tòpic. Es tracta d'un llibre d'excel.lents fotografies de Joan Iriarte, acompanyades d'una selecció de textos catalans, ja clàssics, realitzada i presentats per Gabriel Janer Manila.

Insistim en que es tracta d'una reinterpretació de la imatge de l'olivera centenària com a element integrant del paisatge mallorquí. A través de les belles instantànies que Joan Iriarte ha aconseguit captar, l'observador s'acosta de forma distinta a un dels tòpics estantissos que durant dècades s'ha ofert als suposadament ignorants turistes.

La dificultat del fotògraf -i l'èxit també, probablement- ha estat haver afrontat amb decisió un dels temes més utilitzats de la iconografia publicitària actual. La autilització del blanc i negre, la fragmentació temàtica, l'ús de tècniques no convencionals o l'abstracció de determinades imatges hi contribueix.

Gabriel Janer Manila ha dut a terme la selecció dels textos que, d'alguna manera, tal com es reflecteix a la introducció, sorgeixen del paisatge de la ment. Autors locals clàssics com Ramon Llull, Josep Ll. Pons i Gallarza, Antoni Maria Alcover, Costa i Llobera, Joan Alcover... comparteixen antologia amb Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Llorenç Villalonga, Blai Bonet, Josep Maria Llompart, Jaume Vidal Alcover o Llorenç Moyà. Les impressions, algunes vegades apassionades, dels visitants il.lustres hi tenen també cabuda. Així, al costat de George Sand, l'Arxiduc Lluís Salvador d'Austria o Gaston Vuiller, s'hi inscriuen, entre d'altres, els noms de Frederic Mistral, Santiago Rossinyol, Josep Pla o Robert Graves. ■

La tardor de 1988 va veure sortir a la llum la publicació d'una recol.lecció de cançons populars: **Cançons populars mallorquines**, fruit d'un laboriós treball de recerca, selecció, transcripció i classificació realitzat per Sebastià Cardell i Tomàs.

És prou evident la constància necessària per a dur a terme tasques, sempre lentes, de recollida de materials patrimoni del nostre poble. Durant els primers anys de la dècada dels cinquanta l'autor d'aquest recull comptava ja amb un considerable aplec de cançons que, generosament, fou tramès al P. Rafel Ginard a fi que fos inclòs dins la magna obra **El cançoner popular de Mallorca**. Però l'il.lustre folklorista R. Ginard rebutjà aquesta valuosa aportació que mereixia més atenció que la inclusió anònima dins la seva gran obra i retornà a Sebastià Cardell la seva recol.lecció.

Des de llavors, continuà treballant amb afany i encert. L'esforç es veié compensat amb la publicació d'aquet volum que conté 1908 cançons, transcrits amb un lloable rigor i classificades temàticament tot seguint l'esquema utilitzat pel P. Ginard a l'obra abans esmentada. Són cada cop més escasses les ocasions que transparenten i transmeten el saber i l'art conrat i conservat durant llargs anys en el si de la col.lectivitat. Així, aquesta col.lecció, pot permetre a Sebastià Cardell gaudir del plaer que proporcionen les feines ben enllestides i la literatura oral del nostre poble es veu considerablement enriquida amb aquesta nova i rica aportació. ■

Edició Ajustament de Lluçmajor i La Caixa, 1988. 333 pàgs.

SOBRE EL BLAU PENYAL

FOTOGRAFIES DE JOAN IRIARTE
INTRODUCCIÓ I SELECCIÓ DE TEXTOS DE GABRIEL JANER MANILA

SEBASTIÀ CARDELL TOMÀS

CANÇONS POPULARS MALLORQUINES

LLUCMAJOR
1988

-WILLIAM IRISH, CANÇO D'AMOR A MANHATTAN, SELECCIONS DE LA CUA DE PALLA, EDICIONS 62.

Uns personatges que creuen en l'amor ver-tader no són corrents en les *hard-boiled*. En aquesta novel·la negra, amb una forta i bona influència de Scott Fitzgerald, els trobareu: són un poc "purs" (en sentit dialectal mallorquí) i alhora desemparats, romàntics, vulnerables i massa ingenus per circular per un món filldeputesc. Una dona fatal és la que empeny el protagonista i el fa abandonar família, treball i la ciutat de Nova York per dur-lo cap a la Costa Oest. La seducció pot ésser molt destructora. Absolutament recomanable per amants dels impossibles i les causes perdudes. ■

-DIDIER DAENINCKX, EL GEGANT INACABAT, COL·LECCIÓ LA NEGRA; EDICIONS LA MAGRANA.

"No cal ser bonica per conquistar un home", aquesta és la primera frase d'una novel·la plena de nervi i de tensió. Un assassinat, un suïcidi i una mort per sobredosi d'heroïna tenen lloc a la ciutat del nord de França Hazebrouck. L'inspector Cadin, correcte, just, rigorós, descobreix a poc a poc l'entretxinat de corrupcions que afecten a "peixos grossos" de la ciutat els quals volen aturar el seu treball. Els grans narcotraficants, els importants mafiosos, els brutals estafadors, són sempre els que queden amagats rera la sang dels pobres camells, *xorissos* i miserables que donen la cara. L'autor ha estat una revelació en la "polar" francesa i amb *Memòria Mortal* (Col·lecció La Negra núm. 8) aconseguí el premi a la millor novel·la policial. ■

CARROUSEL DE LLIBRES

BIEL MESQUIDA

-BUKOWSKI, MÚSICA DE CAÑERÍAS, COLECCIÓN CONTRASEÑAS, EDITORIAL ANAGRAMA.

El títol ho diu tot: aquests renous entreteniments, *heavys*, amb glúglús petejants que fan les canonades dels hotels de mala mort de Los Angeles, són la banda sonora d'aquest recull d'històries tan literàries com la vida mateixa. Els personatges bukowskinians semblen nous de trinxal malgrat tinguin una estranya familiaritat: sòrdids perdedors que passen la seva trista vida arrossegant la seva carcassa per locals pudents, on l'esperit de cremar és servit dins les copes i la violència brolla amb homicidis inesperats sota les palmeres de neó que s'encenen i s'apaguen. L'estil és tan just com falsament senzill. Bukowski la sap llarga i ens fa creure que cada relat és fruit d'una experiència seva. Mentida. Cada narració surt d'una dura feina amb l'idioma per aconseguir fer parlar les seves teresetes amb nervis, carn, sang i freixures. Freixures que després podran ésser destrossades per una bala, un ganivet o les cirrosis de la vida miserable. Sexes que xuclará, mamarà o lleparà un llavi humà. Veu humaníssima que recoman als aprenents i amants de la realitat més literària. ■

RAYMOND CARVER, "CATEDRAL" Y "DE QUE HABLAMOS CUANDO HABLAMOS DE AMOR", Colección Panorama de Narrativas, Editorial Anagrama

Dos llibres de relats, de contes, d'històries del millor escriptor d'aquest moviment que Bill Buford a la revista "Granta" qualificà com a "dirty realism". Crec, sense cap dubte, que Carver és el capare d'aquest moviment perquè dins les seves peces verbals hi ha l'essència d'aquest "realisme brut" que forma la complexa matèria de les seves narracions. Els temes de la seva polifonia són quotidians, domèstics, ordinaris: uns matrimonis que s'esquarteren, una parella amb un nin d'uè que se separa, uns fills que intenten entendre's amb els seus pares, un retornat de la guerra del Vietnam... Amplies capes de la població dels Estats Units prenen cos i vida dins les fàbules carverianes, que esdevenen un fris on es reflecteix l'altra fesomia de la societat reaganiana: una comèdia humana feta amb els maresos més literals: Carver anomena cada cosa pel seu nom i les persones i els objectes es posen a viure dins els seus textos estrictes, tènues, matisats, laònics... Paraules de Mestre. ■

-TOMÀS GARCÉS, "PROSA COMPLETA, I", Editorial Columna

L'obra més coneguda de Garcés és la poètica, que fou recollida en un esplèndid volum de *Poesia completa* (Columna 1986) a cura d'Alex Susanna, que fou un èxit. Dins aquest volum de prosa s'apleguen aquells textos pertanyents al gènere de dietari. L'autor els ha rebatejat com a "escrits amb data", que estan constituïts per: "Quadern de la Selva" (on hi ha una primera part titulada "Beutat del món", un conjunt de textos escrits entre 1920 i 1937, i el "Quadern de la Selva" escrit el 1948-49, que és una mena de diari líric incomplet sobre les terres del cap de Creus) i "El temps que fugí" (un dietari irregular escrit a tongades i que abasta mig segle: somnis, lectures, converses i viatges són els protagonistes del relat). Recoman aquest llibre als nombrosos amadors dels diaris: el poeta quan escriu en primera persona esdevé un relator entre tingudíssim, ple de sorpreses i d'agudeses. ■

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

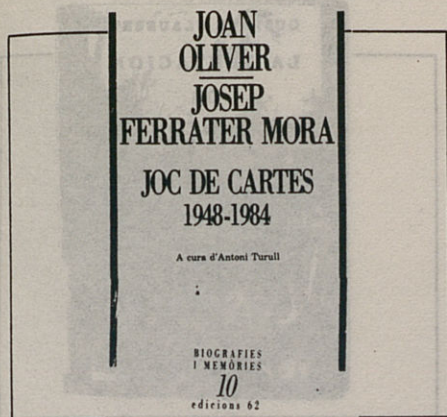
- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)
Telèfon 20 98 13

CIUTAT

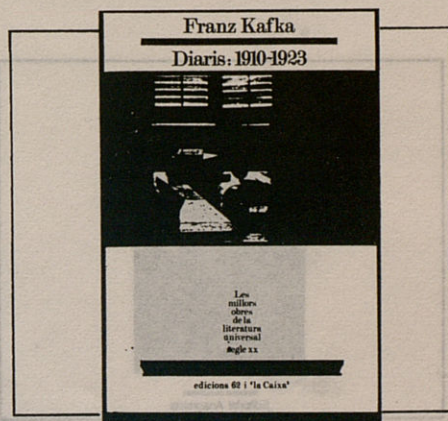
-JOAN OLIVER-JOSEP FERRATER MORA, "JOC DE CARTES", 1948-1984, Col.lecció Biografies i Memòries, Edicions 62.

Aquests dos homes de lletres es conegueren quan Ferrater Mora feia unes conferències sobre la Filosofia de la Història al Paraninfo de la Universitat de Santiago de Xile i Joan Oliver el va anar a escoltar. Eren dos catalans, escriptors i exiliats que començaren una amistat que l'epistolari reflecteix. La primera carta és de Ferrater Mora i fou escrita el 1948 a Nova York a l'inici del que seria la seva permanència als Estats Units i quan Joan Oliver acabava d'arribar a Barcelona. Durant trenta-sis anys aquest joc de cartes entrecrua des no s'aturà. I cal donar les gràcies a Antoni Turull, l'escriptor i professor de la Universitat de Bristol, modèlic preparador i anotador d'aquest volum que qualificaré com un tresor i una lliçó. Tresor per la quantitat d'idees, informacions, secrets, confidències, treballs i maldecaps que ens contem i lliçó perquè mostren i demostren com les cartes són una eina de comunicació civilitzadora, la qual cosa en el nostres temps, on les úniques cartes que rep la majoria de gent són les del banc, té un clar sentit exemplificador. ■

-GREGORI MIR, EL NACIONALISME DE "LA NOSTRA TERRA", EDITORIAL MOLL

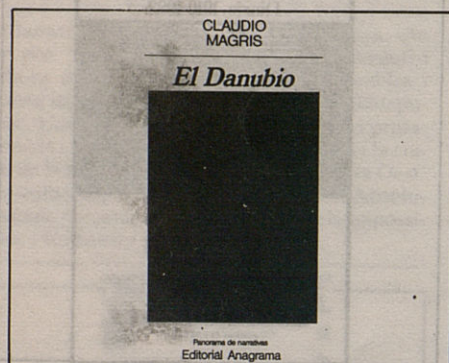
La tasca de divulgació històrica de Gregori Mir és d'una importància que vull indicar abans de res. "El mallorquinisme polític" signat per un Anselm Lluïll, pseudònim seu, fou un enlluernament nou perquè presentava una antologia de la història illenca que ens havia estat amagada per la dictadura i que ell amb humilitat i claredat treia a la llum. Ara, amb aquest llibre, ens ofereix una antologia de textos significatius de la revista "la Nostra Terra" (1928-1936) que fou un exponent de l'ideari i dels valors dels noucentistes mallorquins. Les vint pàgines que té la introducció són clarificadores perquè donen les claus de l'època i de les actituds intel·lectuals i polítiques del grup de persones que crearen l'"Associació per la Cultura de Mallorca" on es barrejaven individus procedents del republicanisme, del socialisme, del carlisme, de l'Església i nacionalistes. A través de les planes seleccionades podem veure els dos principis que inspiraren als redactors de la revista. Per un cantó la catalanitat de la llengua i la cultura de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i per l'altre la capacitat modernitzadora del nacionalisme que veien com una energia capaç de provocar els canvis de tota casta que la societat illenca necessitava. M'ha impressionat especialment l'intercanvi de missatges entre mallorquins i catalans i viceversa fets el mes de maig de 1936 a dues passes del començament del cop d'estat franquista. Els revoltats del 18 de juliol utilitzaren el missatge com a arma acusatòria i bastants dels signants es veren obligats a rectificar. Recoman aquest llibre perquè ja comença esser hora que les llacunes sobre aquest període, que no s'ha estudiat com caldria, siguin ocupades per la lletra i els fets. ■

-FRANZ KAFKA, DIARIS: 1910-1923, LES MILLORS OBRES DE LA LITERATURA UNIVERSAL; EDICIONS 62 I "LA CAIXA".

Si havia d'aconsellar un primer llibre per introduir-se dins el món de Kafka no dubtaria gens ni mica: aquest diari personal i intransferible on en lletra petita i amb veu íntima ens va contant la seva quotidianitat és una via real per conèixer un dels clàssics contemporanis. L'escena familiar amb totes les seves preocupacions i problemes (especialment la relació amb el seu pare) és un dels *leit-motiv* centrals. Emperò la seva vida de relació eròtica-amorosa-sentimental (Felice, Julie, Grete, Milena i Dora són alguns dels noms essencials), les ganes de crear una família estable i el desig de lliurar-se completament a la creació literària són les confidències més significatives del solitari de Praga. Somnis, aforismes, detalls sobre els seus amics, preparació de futures elaboracions narratives s'entrecreuen dins unes pàgines que fan de Kafka un dels observadors més exemplars del segle XX. La seva sensibilitat fragilíssima, la percepció de la misèria del món, la lluita amb els mots convertixen els "Diaries" en una lectura atractivíssima i inacabable. Rellegir no cansa. ■

CARROUSEL DE LLIBRES

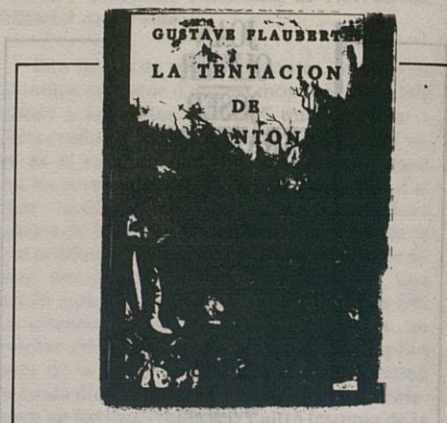
-CLAUDIO MAGRIS, *EL DANUBIO*, COLECCIÓN "PANORAMA DE NARRATIVAS", EDITORIAL ANAGRAMA.

Els amants dels llibres de viatges (com els d'Stendhal per exemple) passaran un guster. Els devoradors de novel·les on el lector té joc (com les d'Sterne per un dir) es faran un llepadits. Els entusiastes dels assaigs entretenguts (com els de James sense anar més enfora) navegaran a tota. Sí, *Danubio* (com es titula originalment, sense l'article) és un llibre que conjuga tota una sèrie de gèneres amb la facilitat més estricta: diari, llibre de viatges, assaig, autobiografia, novel·la

i història cultural. Magris és un professor germanista de Trieste que ha fet un viatge per l'espai i el temps a través de la civilització danubiana i ens ho escriu com si d'un conte de fades es tractàs. El recorregut del riu des de les seves fonts al Mar Negre fa que totes les cultures de l'Europa Central quedin reflectides a les seves aigües: a les línies de l'escriptura. Països (Alemanya, Àustria, Hongria, Txecoslovàquia, Romania, etc.) i autors (Celine, Einstein, Heidegger, Canetti, Kafka, etc.) són els eixos que fan de les quasi quatre-centes planes una festa per al lector. Llibre per subratllar, per llegir a poc a poc, per rellegir, sobretot. ■

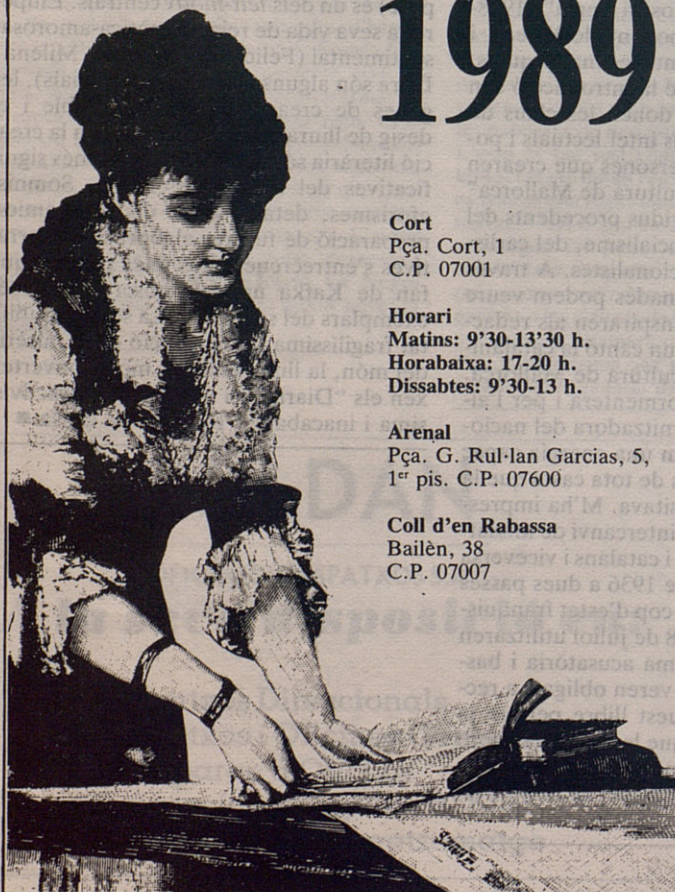
-GUSTAV FLAUBERT, *LA TENTACION DE SAN ANTONIO*, EDICIONS SIRUELA.

Un llibre exemplar: fou escrit i reescrit per Flaubert tres vegades (1849, 1856, 1872). Durant vint-i-cinc anys aquesta història es va convertir en "l'obra de tota la seva vida" i alhora un refugi contra la mediocritat que l'envoltava. Després de la crisi que el va fer abandonar els seus estudis de dret i retirar-se a Croisset, on només escrivia, va començar la primera redacció d'aquest text. Durant el seu viatge a Itàlia el 1845 havia vist les imatges de Brueghel el Jove que es poden considerar situades al començament de la seva fascinació per la vida de Sant Antoni. La mort del seu amic Alfred Le Poitte-

vin el 1848, amb el qual havia parlat i discutit el tema de l'obra, el va llançar a l'escriptura. La gran documentació recollida en els seus viatges pel món i per les biblioteques va fer que els resplandors mitològics i teològics de les al·lucinacions del Sant siguin d'una força i un vigor insuperables. S'ha comparat la importància d'aquesta obra dins la literatura francesa com la del "Faust" de Goethe dins la literatura alemanya. A més a més un excel·lent pròleg de Michael Foucault fan d'aquesta addició una petita joia recomanable a tots els exquissits. ■

1989 BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

Cort

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

Horari

Matins: 9'30-13'30 h.
Horabaixa: 17-20 h.
Dissabtes: 9'30-13 h.

Arenal

Pça. G. Rul·lan Garcias, 5,
1er pis. C.P. 07600

Coll d'en Rabassa

Bailèn, 38
C.P. 07007

Son Rapinya

Llac de Banyoles, s/n.
C.P. 07013

Son Ximelís

Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

Rafal Vell

Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

Gènova

Barranc, 2
C.P. 07015

Establiments

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

Sant Jordi

Bauçà, 31
C.P. 07199

Blanquerna

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

Son Gotleu

Regal, 105
C.P. 07008

Sa Indioteria

Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

Polígon de Llevant

Ciudad de Querétaro, 3
C.P. 07007

Molinar

Xadó, 7
C.P. 07006

Horari

Dilluns a divendres: 15-21 h.
Dissabtes: 10-14 h.

AJUNTAMENT DE PALMA

PALAU SOLLERIC

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

31 DE MARÇ - 14 D'ABRIL

IV MOSTRA

"DISSENY A PALMA"

ENSENYAMENT DEL CATALÀ

Recull de legislació

